

ЕДУАРД БАС
ЕДИНАДЕСЕТОРКАТА НА
КЛАПЗУБА

Превод от чешки: Невена Захариева, 1975

chitanka.info

Живееше някога беден селянин на име Клапзуба, който имаше единадесет сина. Той бе толкова беден, че не знаеше как да нареди синовете си, и затова образува от тях футболен отбор. Край колибата си имаше хубава, равна ливадка, която превърна в игрище, продаде козата, купи с парите две футболни топки и момчетата започнаха да тренират. Най-големият, Хонза, беше страшен дългуч, затова застана на вратата, а най-малките, Франтик и Юра, бяха дребни и пьргави, тях старият Клапзуба постави да играят крила. Сутрин още в пет часа той събуждаше момчетата и ги повеждаше на бърз едночасов поход в гората. Когато изминаваха шест километра, те се обръщаха и се втурваха в тръс към къщи. Едва тогава получаваха закуска и започваха да тренират. Старият Клапзуба следеше строго всеки играч да знае

всичко. Той ги учеше да поемат топката във въздуха, да я спират, да подават, да финтират, да стрелят от място и в движение, от земята и от воле, да центрират, да връщат топката назад, да дриблират, да играят с глава, да бият дузпа и корнер, да хвърлят тъч, да умъртвяват топката, да я спират с гърди, да правят комбинации между тримата вътрешни нападатели или между един вътрешен, крило и полузащитник, да подават на крилата, да предприемат нападения или да ги спират, да пускат дълги пасове, да вкарват голове, да използват многоходови комбинации, да преварват, да се пласират, да изчистват топката с плонж, да я фалцират, да лъжат, да не са в засада, да прескачат подложения им крак, да играят с един защитник, да ритат боц, външно, с коляно, вътрешно, с пета. Както виждате, много неща трябваше да научат момчетата на Клапзуба и то далеч не бе всичко. Към това се прибавиха още специалните тренировки по бягане и скачане. Трябваше да могат да бягат всички разстояния от петдесет ярда до две мили, да усвоят скока на дължина, на височина, овчарски скок, троен скок, бягане с препятствия и главно — бързо да стартират. Но и то не беше всичко: трябваше още да хвърлят гюлле, копие и диск, за да заякнат мишците им, да упражняват борба класически стил, за да се развият мускулите на тялото им, и да теглят въже, за да станат снагите им като желязо. Но преди всичко правеха дихателни упражнения с леки игри, защото старият Клапзуба казваше, че без правилно дишане и нормален пулс всяко упражнение е просто убийствено. С една дума, имаха толкова работа, че по пладне дотичваха в къщи гладни като вълци, изгълтваха обедата и дори облизваха дъната на тенджерите и тавите. После лягаха един до друг на пода или на земята в дворчето и почиваха един час. При това не приказваха много-много, всеки бе доволен, че може да лежи, без да се помръдва. След един час старият Клапзуба изтърсваше лулата си, свирваше и момчетата отново се залавяха за работа. Привечер и баща им обуваше футболни обувки и се присъединяваше към синовете си, за да станат дванадесет и да могат да играят по шестима на двете врати. Вечер нахълтваша в къщи като пълноводна река, Клапзуба ги масажираше един след друг, лисваше върху всекиго по три ведра студена вода (в колибата нямаха душ), после им даваше лека вечеря и като си поприказваха малко, ги прогонваше да спят. На сутринта всичко започваше отначало и така ден след ден, цели три години. На края на третата година Клапзуба

отскочи до Прага и донесе една табелка, която закова на вратата. Тя имаше синя рамка и по средата, на бялото поле бе написано с червени букви:

СПОРТЕН КЛУБ — ЕДИНАДЕСЕТОРКАТА НА КЛАПЗУБА!

В джоба си имаше удостоверение от Централното чешко областно управление, че единадесеторката на Клапзуба е зачислена във „В“ група. Момчетата страшно се разсърдиха, че са във „В“ група, но старият Клапзуба им каза:

— Всичко по реда си. Ако даде бог, ще натупате и „Славия“, но по-напред трябва да стигнете до нея. Научих ви на всичко, що ви е нужно, а сега сами си пробивайте път. Няма друга оправия на тоя свят.

Момчетата пороптаха още малко, а после легнаха да спят и само Франтик с Юра си шепнеха как да се освободят от Раца и да вкарат гол на Ханя или как на „Спарта“ да надхитрят Хойер и да пратят топката в ъгъла на вратата на Пейер.

През пролетта започнаха състезанията за първенство. Единадесеторката на Клапзуба замина за Прага за първата си футболна среща с Атлетическия клуб „Хлубочепи“. Никой не ги познаваше, хората се смееха на името им, а още повече на вида на единадесетте изплашени селски момчета с агнешки калпаци, които никога не бяха идвали в града и които водеше стар чичо с лула в устата. Но когато Клапзубовци заеха местата си на игрището и футболният съдия изсвири, започна вавилонско стълпотворение. Първото полувреме завърши тридесет и девет на нула за Клапзубовци, а във второто полувреме играчите на Атлетическия клуб „Хлубочепи“ изобщо не се явиха на игрището. Те заявиха, че в областното управление сигурно е станала някаква грешка и че тоя отбор не може да бъде във „В“ група. Старият Клапзуба седеше на пейката, слушаше какво се говори около него и само се хилеше и хихикаше, местеше лулата си от единия ъгъл на устата в другия и очите му святкаха като на котарак. Едва когато и съдията призна, че имало някакво недоразумение и че щял да съобщи в областното управление, той отиде при момчетата в съблекалнята, потупа ги по раменете и ги откара в къщи.

В сряда пощенският раздавач му донесе дълго писмо. В него пишеше, че по решение на областното управление единадесеторката

на Клапзуба минава в „Б“ група и че в неделя трябва да играе срещу Спортен клуб „Връшовице“. Старият Клапзуба се засмя и момчетата му се засмяха с него.

В неделя бяха във Връшовице. Събра се многохилядна публика, защото по Прага се бе разчуло какъв забележителен отбор е единадесеторката на Клапзуба. Старият Клапзуба пак седна с лулата си на пейката, смигна на момчетата и те спечелиха с четиринадесет на нула. Отново настъпи суматоха, отново пристигна писмо и единадесеторката на Клапзуба мина в „А“ група. Повече скокове не можеха да се правят. Така че побеждаваха един след друг клубовете: Спортен клуб „Крочехлави“ с 13:0, „Спарта“ (Коширже) — 16:0, „Спарта“ (Кладно) — 11:0, „Чехия“ (Карлин) — 9:0, Нуселския спортен клуб — 12:0, „Метеор“ (Прага VIII) — 10:0, Чешкия атлетически футболен клуб — 8:0, Спортен клуб Кладно — 15:0, Атлетическия футболен клуб „Връшовице“ — 17:0, „Унитон“ (Жижков) — 4:0, Викторка — 6:0 и на полуфинала трябваше да се срещнат със „Спарта“. Тази седмица старият Клапзуба позволяваше на момчетата само леки тренировки, много ги масажираше и в неделя преди мача направи разместване в отбора. Два часа по-късно изпрати телеграма на жена си:

„Спарта“ победена 0:6, Кадя даже не гъкна!

Същата неделя „Славия“ победи „Унион“ с 3:2 и след една седмица се среща с единадесеторката на Клапзуба. В Летна имаше такава навалица, че трябваше да се намеси войската и да затвори улиците; останалите състезания бяха отменени, за да могат всички да видят отбора на Клапзуба. Той пристигна в Летна с автобус. Старият Клапзуба седеше при шофьора и гледаше хората. Той отведе момчетата в съблекалнята, почака да се преоблекат и после им рече:

— Е, какво, момчета, ще ги натупаме ли?

— Ще ги натупаме! — отвърнаха синовете му и излязоха на игрището. А двама членове на комитета въведоха баща им в ложата, където седяха пражкият кмет, директорът на полицията и министърът на финансите. В ложите е забранено да се пуши, но когато старият Клапзуба извади лулата си, директорът на полицията смигна на

полицайте, демек, тоя господин може да пуши тук. В това време на игрището избухна бой между фотографите, защото се бяха насъбрали към шестдесет души с апарати и всеки искаше да фотографира единадесеторката на Клапзуба. Най-сетне отборите заеха местата си и футболният съдия изсвири. Момчетата на Клапзуба играеха като никога досега. „Славия“ също беше във форма, но в първото полувреме загуби 0:3, а във второто получи още два гола. Публиката отнесе на рамене единадесеторката на Клапзуба чак до хотела. Пред хотела имаше такава блъсканица, че директорът на полицията помоли стария Клапзуба да произнесе от балкона слово, иначе нямало да се разотидат. Старият Клапзуба излезе на балкона, извади лулата от устата си, побутна назад калпака си и когато долу шумящата и ревяща многохилядна тълпа се успокои и стихна, рече:

— Тъй ами! Само тъй! Казах им: „Дявол да го вземе, момчета, натупайте ги!“ И те ги натупаха. Това е то, когато децата слушат родителите си!

Тази реч стария Клапзуба произнесе пред двадесет хиляди души, когато отборът му спечели първенството в страната с общ резултат 122:0.

Преди още да са свършили състезанията за първенството, чуждите вестници вече бяха пълни със съобщения за отбора на Клапзуба. Кореспондентите на големите европейски спортни вестници отиваха в Прага, за да видят това „чудо на зеления терен“, а в бедната колиба в Долни Буквички се нижеха непрекъснато всевъзможни непознати господа, облечени с реглан палта и с такета на главите, които предлагаха на стария Клапзуба да му уредят футболни срещи в чужбина. Той ги изслушваше, измъкваше от чекмеджето на масата стария календар на Печирка, отбелязваше си всичко, което му обещаваха господата, и после често се заседяваше над тези бележки.

Момчетата знаеха, че баща им замисля нещо, но не го питаха излишно, преди да са спечелили първенството. Когато победиха в знаменития мач със „Славия“, те купиха всички вестници, в които бяха поместени километрични статии за тях, както и снимките им, и ги отнесоха на майка си. Тя бедничката, чак се разплака, като разбра с каква известност и уважение се ползват момчетата ѝ, и благодари на бога, заедно всичко е свършило и няма защо да се бършат повече.

— Какво бръщолевиш, Мария? — попита я стария Клапзуба.

— А бе, докато бяха ученици и калфи — отвърна Клапзубовица, — все ги жалех, заедно се трепят така, но сега най-после станаха майстори и ще могат да си починат. Също като майстор Копейтко. Той все чукаше и чукаше, но откакто си отвори свой дюкян, стана господар и сега калфите работят вместо него.

— Боже господи, Мария — поклати осъдително глава Клапзуба, — вие, жените, никога няма да почнете да разбирате от спорт! Значи, ти смяташ, че сега ще си наемем единайсет души да играят вместо нас, а ние само ще ги гледаме?

— Ами че да! Това ще е най-разумно!

— Гледай ти! Никога и през ум не ми е минавало какво може да измисли такава дяволска жена! Та ние тепърва ще има да видим зор! Момчета, елате тук!

И Клапзуба измъкна календара, прочисти си лулата, нагласи на носа очилата си, погледна през тях дали са тук всички и рече:

— Като сме се събрали така, я погледнете носа на Юра!

Всички се обърнаха към Юра, който се изчерви страшно. Но на носа му нямаше нищо особено.

— Хубавичко го огледайте — убеждаваше ги бащата — как е вирнал нос, заедно вкара три гола на „Славия“! А вие правите като него. Като че ли щом победихте в Чехия, всичко е свършено! Първенци сте от отборите на „А“ група, това е хубаво. Най-добрият отбор сте в страната. Също хубаво. Но мигар искате да се задоволите с това? Мислите, че ви е достатъчно за цял живот? Аз смятам, че това е сериозна грешка. Човек винаги трябва да желае нещо повече и да се стреми да се издигне по-високо. През целия си живот. Който е станал първенец в страната си, трябва да се стреми към световно първенство. И не бива да се примирява, докато все още има нещо, което не е постигнал. А вие, кажи-речи, нищо не сте постигнали. Та затова наведете отново носове и

не се фукайте, защото винаги може да се намери някой, който да ви натупа седем на нула. Аз разговарях с доста големци и реших да понадзърнем в Европа. Ето тук съм си записал къде ще отидем. В Берлин, Хамбург, Копенхаген, Християния^[1], Стокхолм, Варшава, Будапеща, Виена, Цюрих, Милано, Марсилия, Барселона, Лион, Париж, Брюксел. Амстердам и Лондон. Ако навсякъде спечелите, тогава ще можете да вирнете носове чак до небето. Но засега се откажете от тия мераци и по-добре вървете да си стягате багажа. Другиден заминаваме за Германия!

Момчетата го слушаха със затаен дъх, но като свърши, се нахвърлиха със страхотни викове едни върху други и започнаха да се бият от радост, че ще заминат за странство. След това донесоха картата и си показваха градовете, които щяха да видят. После отново прегръщаха майка си и баща си, а Юра даже се пъкна в кучешката колиба и обясни на ръмжация Воржек къде ще ходят. Вечерта старият Клапзуба трябваше да ги заплаши с тоягата, за да ги накара да си легнат. Но щом загаси газената лампа и отиде да спи, Юра се надигна, наведе се над Франтик, извика „Дания!“ и го ръгна под ребрата. Франтик кресна „Швейцария!“ и започна да души Юра. А останалите викаха: „Норвегия, братле!“ — „Брей, че умник, Берлин!“ — „Боже господи, Париж!“ — „Ами Испания?“ — „Англия!“, и се биеха в тъмното с възглавниците. Отново започна голяма тупаница и бъркотия, докато всички се задъхаха. На края насядаха на леглата и се съветваха как, къде и с кого ще играят. И така се разгорещиха, че бърбиха чак до сутринта.

На следващия ден в колибата на Клапзуба всичко се обърна с главата надолу. Момчетата се суетяха насам-натам, носеха нещата, необходими за път, а след малко ги връщаха като непотребни и довличаха нови. Навсякъде се чуваше шум и викове, които стигнаха едва вечерта, когато багажът им бе напълно готов и те самите седнаха да вечерят за последен път в Долни Буквички.

Майка им плачеше, като се прощаваше с тях на следващия ден, и наистина ѝ беше мъчно да ходи самичка из къщи. Само Воржишек остана у дома и не се отделяше от нея, освен когато поизоставаше, за да се почеше. След една седмица в колибата дойде пощенският раздавач и донесе телеграма. Единадесеторката на Клапзуба победила в Берлин дванадесет на нула и всички били здрави.

— Слава богу! — отдъхна си майката. — Не разбирам от тия работи, аз съм само една стара жена, но ако я нямаше тая нула един господ знае как щеше да беснее баща им!

Така пристигаха телеграма след телеграма, вестник след вестник, писмо след писмо и навсякъде се говореше само за победи. Като направиха голям завой, Клапзубовци преминаха от Северна Европа на юг, победиха с 6:0 в Милано и отидоха да си премерят силите с Испания.

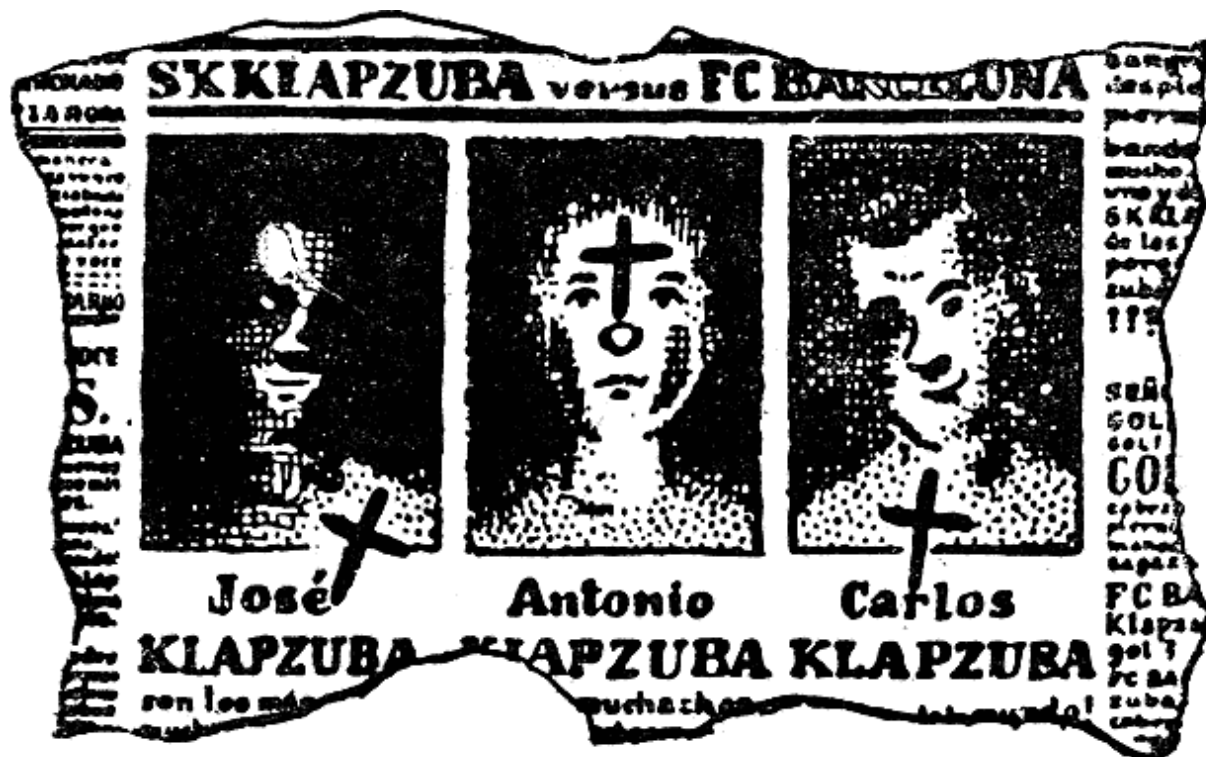
Но това не бяха вече предишните прости селски момчета с опулени от учудване очи, както се бяха появили за първи път на пражкия стадион. Те бяха се отракали и обиграли по света, носеха костюми с американска кройка, островърхи обувки и английски такета. Всички бяха станали големи контета, само старият Клапзуба не се бе променил никак.

— Който има нужда от мен, ще ме приеме такъв, какъвто съм! — казваше той на момчетата си, когато го увещаваха да се облече и той в градски дрехи. — В каквото остарях, в това ще си ходя!

И той побутна калпака си назад, извади от джоба лулата с изрисувания на нея ловец и при всяко пухкане изпълваше първокласното купе с такава миризма, че винаги пътуваше сам със синовете си. Друг не можеше да понася Клапзубовия тютюн, толкова серт беше.

---

[1] Старо название на Осло — Б.пр. ↑

Не само цяла Барселона, но половин Испания беше изпаднала в паника. Навсякъде висяха плакати с големи надписи: „Чессо-Есловагуа,“ както испанците бяха изопачили названието на нашата Чехословакия. И навсякъде се говореше само за това, как ще свърши футболната среща между шампиона на Каталония и тайнствения отбор на Клапзуба, за който с всички средства на информационната техника се разпространяваха най-удивителни сведения. Но дори три четвърти от тези сведения да бяха лъжливи и раздути, едно беше достоверно — общият резултат от мачовете на Клапзубовци, с нула от едната страна и от другата — цифра, която по-скоро приличаше на летоброене, отколкото на сбор от голове. Футболният клуб Барселона предчувствуваше, че е застрашена честта му, и затова свика няколко съвместни съвещания на отбора и комитета, за да решат как да

действуват срещу чехословаците. Те протекоха шумно и бурно, но на края наложи мнението си Алкантара.

— Господа, мислете каквото искате — заяви той на едно от съвещанията, — но най-добре ще бъде, ако ги осакатим своевременно! Сигурността си е сигурност! Още не съм виждал централен полузащитник със счупено ребро да спасява положението!

— Браво! — извикаха останалите. — Най-добре ще бъде да му счупим три ребра! Сигурността си е сигурност!

— Ако питате мене, да осакатим най-напред двата вътрешни нападатели и централния полузащитник! То е достатъчно за първото полувреме.

— И вратаря! Да му счупим ключицата! Сигурността си е сигурност!

После обаче постъпи предложение да се осакатят двата крайни нападатели и един защитник. Друг барселонец поддържаше принципа да се атакува центърът и препоръчваше тактическата комбинация: централен нападател — централен полузащитник — вратар. Трети пък беше на още по-различно мнение и ако се удовлетвори желанието на всички, то пет минути след започване на мача цялата единадесеторка на Клапзуба щеше да се озове в хирургическата клиника.

— Отлично! — викаха играчите. — Тогава ще им вкарваме голове, колкото си искаме!

— Господа — взе думата председателят, — аз наистина съм безкрайно трогнат, като виждам вашето благородно старание да осигурите победата на нашите цветове. Но не всичко е толкова сигурно, колкото ви се струва. Ако ги осакатим всички, няма да им вкараме нито един гол!

— Защо пък? Как така? О-хо! Ще видим! — ревеше отборът.

— Господа, съжалявам, но няма да им вкараме нито един гол!

— А защо?

— Защото все ще бъдем в засада!

Играчите опулиха учудено очи и стихнаха. Наистина съвсем ясно е, че ако няма никой срещу тях, ще бъдат в засада. Председателят се възползува от изненадата им.

— Ето защо смятам да не стигаме до крайност. Струва ми се, че като начало предложението на Алкантара е добро. Осакатете вътрешните нападатели и централния полузащитник, а после ще видим.

Ако това не е достатъчно, ще ви изсвиря началото на националния химн и вие ще съборите двата крайни нападатели и единия защитник. А ако и това не е достатъчно, ще пробием средната линия съгласно третото предложение. Само, за бога, оставете им поне трима играчи, за да не сме в засада!

На края това компромисно предложение бе прието единодушно и всички се разотидоха, доволни, че победата им е осигурена. На другия ден цяла Барселона вече знаеше какво бяха решили и всички бяха обзети от безкрайна радост. Вестниците веднага поместиха снимките на Йозеф и Танда Клапзубови, които играеха вътрешни нападатели, и на Карлик — централния полузащитник, и под тях километрична статия, в която, позовавайки се на историята, етнографията и естествените науки, математически се доказваше, че те, тримата, са най-големи грубияни и Барселона трябва да се пази от тях. По всички бръснарници, кръчми и сладкарници хората се смееха, а хлапаците рисуваха върху снимките кръстове, като че ли с тези играчи бе свършено навеки веков. Такава беше обстановката, когато единадесеторката на Клапзуба пристигна в Барселона.

До футболната среща им оставаха още три свободни дни и затова Клапзубовци ходеха из града и зяпаха всичко, което им се стореше интересно. Но най-напред потърсиха вестници. Те бяха първата грижа на стария Клапзуба. Но който и вестник да вземаше, навсякъде срещаше само снимките на Йозеф, Тонда и Карлик. И навсякъде над тях бяха нарисувани кръстове.

„Какво ли означава това?“ — блъскаше си главата старият Клапзуба, и докато момчетата се скитаха из града, той седеше пред хотела, пушеше яростно лулата си и напразно се мъчеше да разгадае тази испанска кръстословица. Трите кръста, които се срещаха по всички вестници, му навяваха страх. Той се зарече, като се върнат в къщи, да прати момчетата да учат чужди езици, за да не са в чужбина така безпомощни като него.

Дойде неделя. При все че мачът започваше в пет часа, хората още по пладнe се втурнаха към стадиона. Те се тълпяха при входовете и в суматохата изобщо не обърнаха внимание на старчето чужденец, което, независимо от испанската жега носеше агнешки калпак и седнало на един ъглов камък край шосето, пушеше лулата си и наблюдаваше прииждащите тълпи. Никога досега стария Клапзуба не бе изпитвал

подобна загриженост като днес. Той усещаше в атмосферата нещо враждебно, коварно, но все не можеше да отгатне какво. Момчетата бяха безгрижни — какво ги е еня? — но самият той беше като на тръни. И по пладне Клапзуба се реши. Заключение момчетата в хотелските стаи, за да не се случи нещо с тях, и сам се отправи на разузнаване. Трите кръста все не му даваха мира, но не можеше да разбере какво означават.

И като си седеше край пътя и наблюдаваше хората, изведнъж чу викове и шум. Хората се отдръпнаха встрани, струпаха се по тротоарите, а по средата на пътя минаха по посока на игрището три коли на „Бърза помощ“ с червени кръстове. Старият Клапзуба ги гледа, гледа, забеляза червените кръстове, преброи една, две, три коли, побутна калпака си и се чеса дълго по тила, докато колите не изчезнаха във вратите на стадиона. После извади лулата от устата, плю и измърмори:

— Ах, вие, дяволи недни, мръсници проклети, значи, вие, така?

И премигна с очи.

— Ами че да — каза си той, — такива дяволи са способни на всичко. Милион пропуснати голове, добре, че се сетих, нехранимайковци недни!

Той извади тръбичката на лулата, изтърси пепелта, прибра лулата и се втурна презглава към хотела, тракайки с подкованите си обувки.

Беше точно два часа, а в четири за Клапзубовци пристигна автобусът.

Обикновено момчетата отиваха на стадиона без багаж, но тоя път стария Клапзуба смъкна надолу по стълбите грамаден куфар, който преди известно време бе купил в Берлин; момчетата изобщо не знаеха какво има в него. Слугата и портиерът с големи усилия вдигнаха куфара на покрива на автобуса, момчетата се качиха, а старият както винаги се натъкми при шофьора. И автобусът се понесе с бучене и друсане към стадиона. Старият Клапзуба се поразвесели, но като виждаше как враждебно гледаха синовете му хората, които отиваха на мач, не се съдържа да не кълне и ругае през целия път.

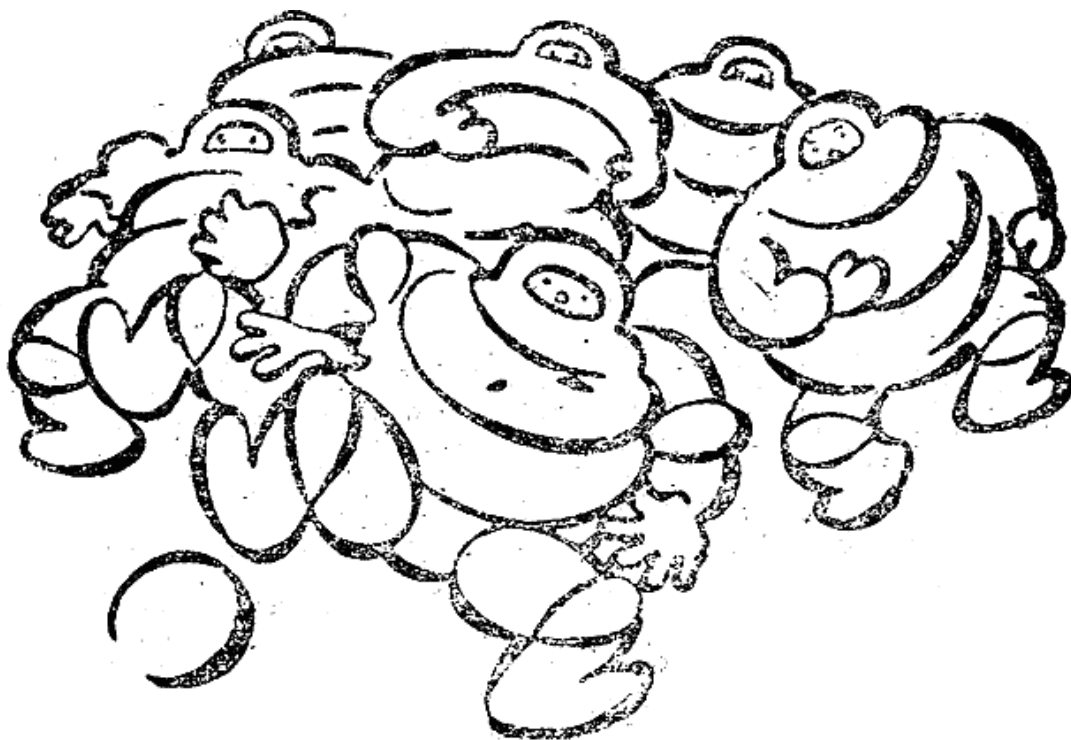
Момчетата още преди това бяха забелязали странното му настроение, но не можеха да си го обяснят. А сега се появи още една загадка: за какво е този огромен куфар? На стадиона двама слуги с голям зор го отнесоха до съблекалнята. Но старият Клапзуба не каза нито думица, само обикаляше около синовете си и мигаше като котарак

на слънце. А когато момчетата започнаха да се събличат, отиде и заключи два пъти вратата към коридора.

Никога досега синовете на Клапзуба не се бяха обличали толкова дълго време. Отборът на Барселона отдавна беше на игрището, четиридесет и петте хиляди зрители ревяха, свиреха и тръбяха, футболният съдия и помощниците му ходеха като побъркани, а Клапзубовци никакви ги нямаше. Най-сетне, най-сетне нещо се белна сред черната тълпа пред клуба, топката литна високо във въздуха и единадесеторката на Клапзуба излезе на игрището. Четиридесет и петте хиляди зрители отведнъж млъкнаха и тутакси избухнаха в неудържим смях. Откакто свят съществува и се играе футбол, никога не се появявал на футболното игрище отбор с подобна екипировка като Клапзубовци! Краката им бяха дебели като пънове и който ги виждаше отблизо, веднага познаваше, че под чорапите имат голенища, каквито са се носели, когато футболът е бил още в своя зародиш. На колената носеха гумени бинтове, дебели като автомобилна гума. Бедрата им отпред и отзад бяха защитени с дебели каучукови вложки като играчите на ръгби. Подобни каучукови брони пазеха раменете и мишците им. На главата всеки от тях носеше дебела гумена шапка като мотоциклетен състезател. Но най-комични бяха туловищата им.

Всички Клапзубовци бяха страшно шишкави!

Да, тия юноши, които цял свят познаваше като най-стройни и пъргави, днес имаха огромни търбуси и под спортните костюми телата им сякаш бяха плувнали в мазнина! Като че ли върху грубите им крака бяха насадени единадесет огромни дини. Играчите на Барселона бяха извън себе си от учудване. Алкантара се присламчи до Франтик и незабелязано го удари по гърба. Ръката му отскочи.

Клапзубовци бяха облечени с каучукови брони, напомним с въздух!

Никой не можеше да докосне телата им!

Алкантара разочаровано клюмна нос и отборът на Барселона започна играта смутен. Смутена беше и барселонската публика. Само в централната ложа някой се кискаше. Това бе старият Клапзуба, който си пушеше лулата и с такова усилие сдържаше смеха си, че чак се просълзяваше.

— Дявол да го вземе! — казваше си той от време на време, когато преставаше да хълца от смях. — Не ще могат да тичат много бързо в този амбалаж. Но няма как, човешкият живот е по-скъп от всякакви удобства. В пръждомите, само дано не забравят какво им заръчах!

Но момчетата не забравиха. Играеха точно така, както им бе наредил баща им. Щом завладееха топката, подаваха си я с колкото се може по-дълги напречни пасове. Левият полузащитник — на дясното крило, десният полузащитник — на лявото крило, а крайните нападатели — един на друг. Останалите успяваха да ритнат топката едва пред вратата. В резултат на това скоро десетте испанци тичаха като луди ту наляво, ту надясно, но преди да настигнат Клапзубовеца, който владееше топката, ф-р-р! — топката прехвъркваше над главите им към другия край на игрището, където нямаше нито един испанец. И докато

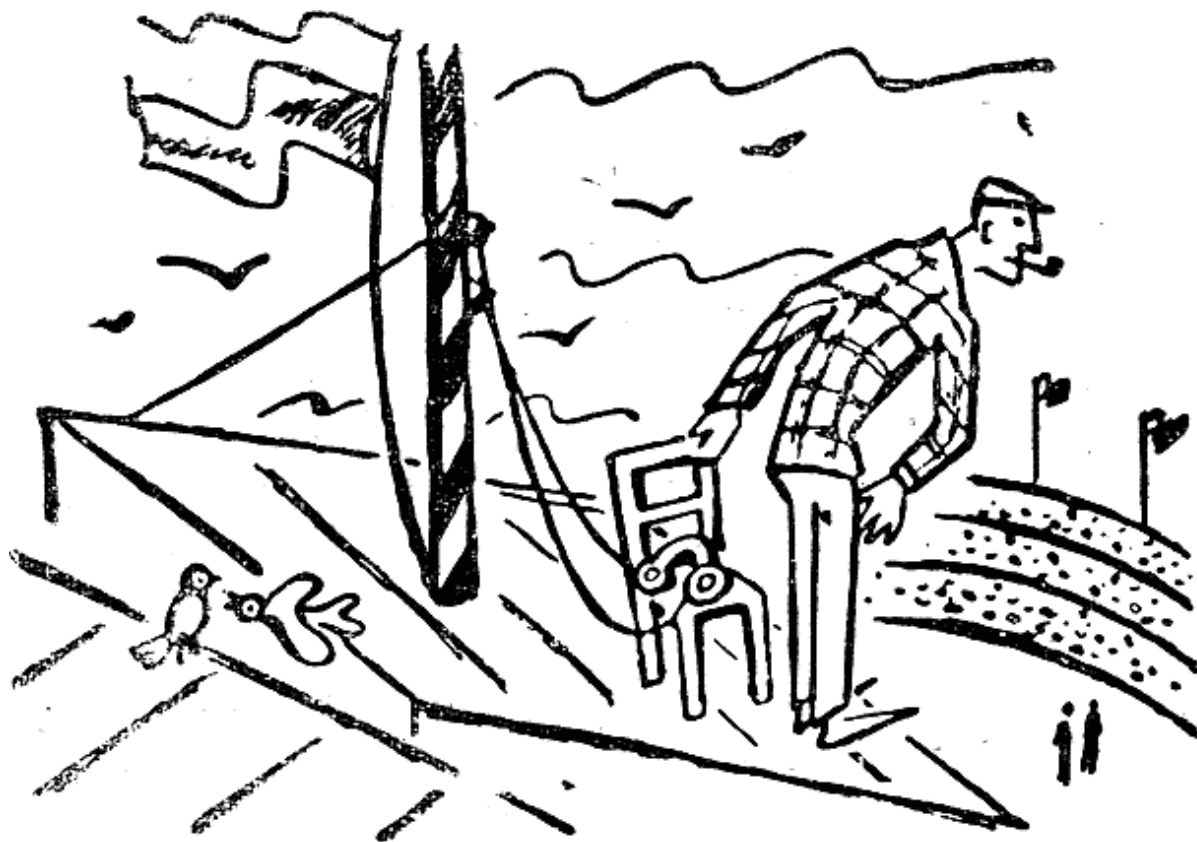
разберат, във вратата им бе вкаран гол, после втори, трети, четвърти. Испанците направиха опит да обсадят крайните нападатели, но Клапзубовци тутакси прехвърлиха играта в центъра. Испанците атакуваха вътрешните нападатели, но те изпратиха топката назад и защитниците и полузащитниците съвсем свободно я поведоха към испанската врата. С една дума, Клапзубовци играеха така, че испанците изобщо не можеха да ги докоснат; докато се приближат до тях, топката отдавна бе на другата страна. Във вратата стреляха отдалеч, но така остро и неочаквано, че само пет пъти испанският вратар с голям зор успя да извади топката в ъглов удар. Иначе всеки удар бележеше гол. Във второто полувреме Алкантара просто побесня и без всякаква причина скочи с двата крака върху гърдите на Тонда. Чу се страшен гръм, Алкантара отхвъркна на десет метра, а Тоник остана в средата на игрището отведнъж толкова слаб, че дрехите висяха на тялото му като на плашило.

— Дребна работа, момчета — извика от ложата старият Клапзуба, — аз пак ще го напомпя!

И наистина, той веднага залепи бронята и я напомпа, а когато слънцето залязваше, Клапзубовци победиха с 31:0!

— Милион извадени аута! — кискаше се бащата, като им сваляше броните, — проклети офсайди, така им се пада. Ще ги науча аз как се слагат кръстове на моите момчета!

Но въпреки всичко „Бърза помощ“ затъна до гуша в работа. Дори не смогваше да се справи и телефонира за помощ, защото тоя ден на трибуните пукнаха от яд двеста седемдесет и пет испанци.

— Слушайте, Альнби, още една думичка: На какъв брой посетители разчитат вашите хора?

— Преди четвърт час касиерите съобщиха за сто и шестдесет хиляди. Надминати са всички досегашни рекорди, Кормик.

— А какви са залаганията?

— Три срещу едно за Хъдерсфилд. Трябва да победим. Това е наш граждански дълг.

— Благодаря ви, Альнби. Сбогом.

— Сбогом, Кормик, довиждане.

Този разговор се води в председателската ложа на южната трибуна на най-големия лондонски стадион. Председателят Альнби разтърси сърдечно ръката на своя дългогодишен приятел Кормик,

редактор на „Ню Спортинг Лайф“. После седна до парапета, а Кормик изчезна в коридора.

Коридорът бе безкрайно дълъг и по него сега вървяха хиляди развълнувани хора. Кормик се провираше ловко между тях, сви по стълбата към откритите трибуни, изкачи се чак горе и избиколи последния ред. На края му, в дървената преграда, имаше малка вратичка. Кормик извади ключ, отключи и се изкачи на малко балконче, пристроено от външната страна на трибуните. Под него се разстилаше голямо затворено пространство, на което излизаха три широки улици. В този момент то се бе превърнало в огромен гъмжащ мравуняк от хора и коли. Всички се блъскаха към единадесетте врати на стадиона. Въздухът трепереше от възбудените викове на хиляди гърла и оглушителната смесица от предупредителни сигнали на различните превозни средства. Като три безкрайни змии се влачеха от трите улици към стадиона редици автомобили, спортни коли, кеби, омнибуси и автобуси. Кормик наблюдава известно време това вълнообразно и люлеещо се гъмжило, после заключи вратичката след себе си и скочи на перилото на балкона. На стената пред него бе закрепена желязна стълба. Кормик се изкачи по нея на покрива на трибуната. Той представляваше огромна, леко наклонена площ, нажежена от силното слънце. По средата на високата му стена стърчеше стълбът със знамената. Кормик се запъти към него. Там имаше стол, на който бяха поставени телефонни слушалки. Кормик ги взе и ги сложи на главата си. Слушалките прилепнаха към ушите му, а мембраната се озова тъкмо пред устата му. Два шнура, дълги няколко метра, водеха до стълба, от който към къщите в далечината се проточваше телефонна жица. На края ѝ, на много километри отгук, се намираше редакцията на „Ню Спортинг Лайф“. Там край малката масичка седеше младо момче, също с слушалки на главата и пишеща машина пред себе си. В кожените кресла около него се бяха изтегнаели няколко господи. Всички очакваха кога Кормик ще започне своите съобщения по телефона. На съседната маса бяха приготвени малки стъкълца, на които друг служител щеше да отбелязва накратко хода на мача, за да могат сведенията веднага да бъдат прожектирани през изкуствено затъмнения прозорец. Стотици хора вече чакаха пред редакцията първите съобщения.

В това време Кормик взе стола и седна на самия край на покрива. На стълба над главата му плющяха две знамена: отгоре — английския

кръст, а под него — бяла и червена ивица със син клин, разположен от дръжката чак до средата на знамето. Долу, в дълбочината, сияеше прекрасното яркозелено игрище с блестящите бели линии и се чернееха огромните тълпи по трибуните. Между трибуните и самото игрище имаше широка спортна писта.

По цялата ѝ дължина, на разстояние точно двадесет и пет крачки един от друг, бяха разположени сто и тридесет неподвижни полицаи. От високо те приличаха на странни дебели крайпътни камъни. При двете врати бяха насядали или налягали на земята фотографи. Кормик огледа цялото това зрелище с очи на познавач и констатира, че всичко е в образцов ред. После се настани удобно на стола, праметна десния си крак върху левия, извади от калъфа дълъг морски бинокъл, нагласи го, за да вижда добре, започна своя безкраен разговор с телефонната мембрана:

— Ало, Аткинсън, добър ден. Чувате ли ме добре? Какво плющи ли? Знамената над главата ми. Скоро ще свикнете с тях. Те така плющят, че просто трещят. Тук, горе, появява лек ветрец. В тая задуха е по-приятно да седиш тук, отколкото долу. Пък и никой не ме безпокои, когато телефонирам. Това е добра идея. Кажете на Фред, че загуби баса с мен. Преди четвърт час бяха продадени сто и шестдесет хиляди билета. А всички каси продължават да продават. Ако чуете страхотен грохот, обяснете на публиката, че са се съборили трибуните. Не са издържали ужасната навалица. Съмнявам се, че бих могъл да ви го съобщя тогава. Ще падна от четиридесет метра височина, пък и нашият кабел не е разчетен за подобно произшествие. Можем да започнем ли? Моля. Уводът ви написах предварително. Моля, прочетете ми го за контрола.

Кормик на покрива млъкна, заслушан в бързия говор по телефона. След няколко минути отново заговори:

— Добре, нищо не е необходимо да се променя. Всичко изглежда така, както съм го описал предварително. Само вместо сто и седемдесет хиляди, напишете сто и осемдесет. За този половин час пристигнаха най-малко още двадесет хиляди. Ало, внимание, моля, пишете, диктувам: В пет часа и десет минути цялото огромно пространство на стадиона гръмва от безкрайни аплодисменти. Вратата под северната трибуна се отваря и единадесетте герои на Хъдерсфилд се втурват с лек тръс на игрището. Както винаги, усмихнатият Уинипелд е пръв, а

огромният Кларк затваря редицата. Просто удоволствие е да гледа човек тези двадесет и два пъргави крака и мощните, изпъкнали гърди под жълтите и сини райета на фланелките! С неудържима радост и възторг приветствува целият английски народ цвета на нацията, който днес е призван да защити славата и първенството на Британия на зеления терен. Всички са уверени, че шампионите на лигата няма да излъжат нашите надежди. Три на един е резултатът от залагането, като срещу Хъдерсфилд залагат само чужденците и хората... хората... Почакайте, зачеркнете тази фраза, на това ще посветим на края специален абзац. Зачеркнахте ли я вече? Благодаря, да продължим тогава. Вратата на клуба се отваря за втори път и влизат шампионите на континента. Нашата зряла публика поздравява и тях с аплодисменти, които обаче отстъпват пред естественото любопитство. Значи, това са прочутите състезатели, които малката честолубива република в сърцето на Европа е изпратила, за да ѝ завоюват световна слава! Колко живописна гледка представляват единадесетте братя, от които вродените родствени чувства са успели да създадат фамозна комбинация и единен колектив! На пръв поглед не са много представителни. Техните дребни фигури не могат да се сравнят с атлетите на Хъдерсфилд. Изглеждат смутени при вида на почернелите от хора трибуни. Отправят се към центъра на игрището групово, сякаш по този начин искат да си вдъхнат кураж. Съдията, господин Съри, се запътва срещу тях. Капитан Уинипелд се отделя от своите, за да поздрави гостите. Ало, внимание, нещо ново! Напишете поздравление: *Негово Величество кралят!* Готово ли е? Тогава напишете нов абзац. Диктувам. В този миг около игрището отново прозвучават ликуващи викове. На стълба на северната трибуна се издигна голямото уиндзърско знаме. Вратата на централната ложа се отваря и влиза Негово Величество кралят, придружен от кралицата и принц Уелски. Дирекцията на клуба, начело с Г. У. Алънби, приветствува високопоставените гости. Кралската двойка благодари на народа за възторжените овации. Кралят вдига ръка и поздравява играчите, които се събират пред неговата ложа за импровизирано приветствие. После сяда, за да проследи най-големия мач в историята на Англия. Думите „най-големият мач в историята на Англия“ напишете на отделен ред като подзаглавие и ги подчертайте. Готово ли е? Ало, диктувам по-нататък. Хъдерсфилдовци спечелват жребия и избират игрище. Те ще са

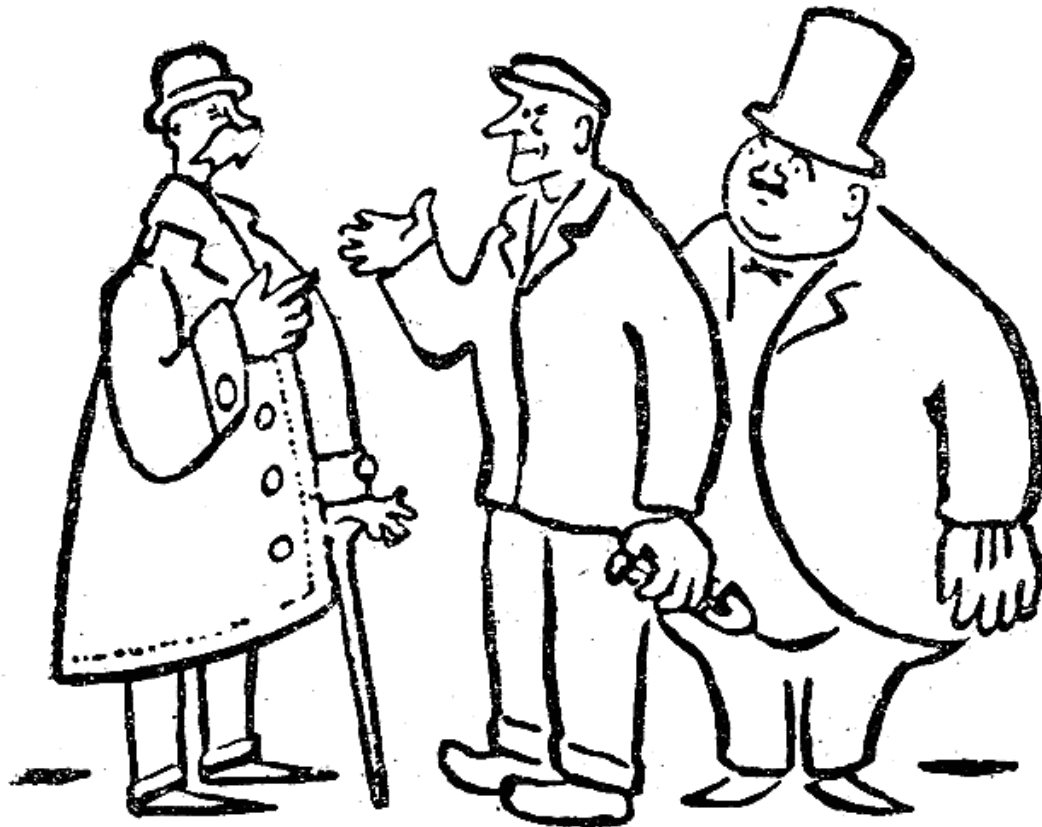
с гръб към вятъра. На трибуните цари страхотно напрежение и тишина. Господин Съри изсвирва. Часът е пет, двадесет и една минута и шестнадесет секунди. Централният нападател на Клапзубовци подава на десния вътрешен нападател. Чоркът се запътва към него. Нападателят връща топката на десния полузащитник. Хъдерсфилдските нападатели се втурват сред нападателите на Клапзуба. Чоркът настига полузащитника, отнема му топката, ало, не, зачеркнете това, дявол знае какво направи това момче, но още води топката. Диктувам. Баринг и Уинипелд му се притичват на помощ. Удар и топката, въртейки се, се понася косо напред към лявото крило. Прекрасно подаване, точно по средата между нашия полузащитник и защитник. Страхотно надпреварване от лявата страна. Кой по-рано? Дребният ляв нападател на червено-белите достига топката. Уорси, напред! Късно! Центриране. Твърде високо. На височината на стомаха. Левият и централният нападател пропускат топката. Горинджър, левият защитник, вдига крак. Отде се взе тук десният полузащитник? Подава топката с глава на левия вътрешен нападател. Уорси! Ах, излъга го! Боже! Бум! Ф-у-у! Позволете ми да се изплюя. Какво? Ами че, разбира се. Вече е там! По дяволите, това се казва удар! Какво прави публиката ли? Мълчи. Ето че започва да ръкопляска. Просто потресающо! Е, един гол не е толкова страшно... В коя минута ли? Точно шестдесет и седем секунди от започването на мача. Напишете: Страшен удар на левия вътрешен нападател, какъвто от десетилетия не сме виждали на английското игрище. Преди Кларк да успее да вдигне ръка, топката беше вече в мрежата.

От вълнение Кормик не го съдържаше на покрива. Трябваше да стане и да си премести стола. После отново почна да диктува и да описва нападенията на Хъдерсфилдовци. Просто се стопяваше от възторг пред техните комбинации, но всеки миг му се налагаше да помоли Аткинсън да зачеркне от статията проклятията, с които обсипваше знаменитата отбрана на Клапзубовци. И изведнъж той млъкна така внезапно, че Аткинсън го запита разтревожено какво става. Кормик му съобщи, крайно опечален, че току-що са вкарали втория гол на Англия.

— Няма как, Аткинсън, трябва да констатираме, че чехите имат надмощие. Напишете на стъклото, че духът на нашите е бодър и ще изравнят, иначе тълпата може да разгроми редакцията ни. Ало,

четиридесет и третата минута тече. Шут на вратаря, нашите атакуват с лявото крило. Полузащитата го спира. В центъра на игрището се започва борба. Защитниците и на двата отбора връщат топката с дълги пасове в противоположната половина на игрището. Чоркът финтира, подава напред, Уинипелд достига топката, лъже, освобождава се, шут — оле ле мале! Много високо! Не ни върви. Вратарят вкарва топката в игра, тя се понася към дясното крило... край на първото полувреме. Губим с 0:2, но нашите играчи са бодри и през второто полувреме ще наложат своето знаменито заключително темпо. Публиката е напълно разочарована, но се възхищава от съвършената игра на нашия противник. Наистина, не е срамно да бъдеш победен от един толкова силен отбор. Негово Величество е явно развълнуван. Директорите на Хъдерсфилд му обясняват причината за поражението. Председателят Алънби излиза. Ето че се връща отново. С него е някакво странно старче. Представят го на Негово Величество. Сигурно е бащата на Клапзубовци. Веднага трябва да изтичам там, за да разбера какво говорят. Починете си, Аткинсън, до началото на второто полувреме ще се върна. Отбележете още, че кралят раздруса много сърдечно ръката на стария Клапзуба.

И Кормик свали телефонните наушници, затича по покрива, спусна се по стълбичката на балкона и се изгуби сред тълпата.

Разговорът, който старият Клапзуба води с английския крал в деня, когато синовете му победиха футболния клуб Хъдерсфилд с 4:0, не бе публикуван нито в „Ню Спортинг Лайф“, нито където и да било другаде. Вестниците отпечатаха само кратки откъси, които им съобщиха директорите на Хъдерсфилд. Ако ние имаме много по-пълни сведения за този паметен разговор, то е само благодарение на нашия съотечественик, кожаря Мацешка, който в Лондон служеше за преводач на Клапзубовци.

Господин Винценц Мацешка беше много запален спортист. Самият той наистина не играеше футбол и не се упражняваше в бягане и скачане, защото при неговите сто и трийсет килограма едва ли би постигнал успех. Не участвуваше също в борба класически стил, нито

във вдигане на тежести, нито пък се състезаваше по плуване и гребане: единствения спорт, който с удоволствие упражняваше, беше теглене на въже. В този спорт той бе незаменим „последен в редицата“; когато увиеше въжето около огромния си търбух и затънеше с късите си крака в земята, че почти лягаше върху нея, противниковият отбор виждаше бая зор да успее само да помръдне тази планина от съпротивяващо се месо. Така че партньорите му винаги превъзхождаха по сила останалите отбори. И наистина отборът на чешките кожари в Лондон осем години подред излизаше шампион на Англия по теглене на въже и дори доста тежкия отбор на лондонската полиция не можеше да помръдне въжето, на чийто край е увиснал господин Винценц Мацешка. По-късно господин Мацешка заряза и тоя спорт, но затова пък още по-усърдно се посвети на спортна дружествена дейност. В неговия квартал нямаше нито един клуб, в който той да не е председател или заместник-председател, протоколчик или секретар, и много често му се случваше сам да се призовава на състезание като секретар на един и председател на друг клуб. Но трябва да признаем, че в подобни случаи той винаги проявяваше рядка вежливост и учтивост. При все че кореспонденцията между някои клубове бе преизпълнена с враждебност и неприязненост, с иронична хапливост и зловна завист, писмата, които господин Винценц Мацешка от единия клуб изпращаше на господин Винценц Мацешка в другия клуб, можеха да бъдат публикувани като образец на коректна, джентълменска кореспонденция, която съумяваше да възвеличае и подчертае личните заслуги на изпращача с изкуство наистина поетическо. Разбира се, този забележителен деятел не можеше да не знае за пристигането на единадесеторката на Клапзуба. Напротив, той замина за Дувър да ги посрещне, стана техен незаменим преводач, придружител, водач и покровител и цели две години след отпътуването на Клапзубовци беше канен на приеми във висшето лондонско общество.

И така, от тази забележителна личност научихме точните подробности на интересния разговор, който Негово Величество английският крал води със стария Клапзуба. Първата фраза предизвика малко недоразумение. Тоест, Негово Величество запита Клапзуба „Хау ду ю ду?“, което означава „Как сте?“.

А старият Клапзуба, който от неволно уважение говореше на краля в трето лице, без да дочака превода на господин Мацешка,

отвърна:

— Тъй си е, тяхно английско величество, пане крал, имам син Юра, Ирка или Георг — адаш на тяхно величество.

В това време господин Мацешка се опомни и тутакси му обясни:

— Негово Величество не пита за Юра. Иска да знае как сте.

— Боженце, тяхно английско величество, пане крал, че как може да бъде един беден селянин? Да не бяха момчетата, резултатът все щеше да е нула на нула, а и да вкарвах чат-пат по някой гол, винаги щях да съм офсайд.

Господин Мацешка се изчерви целият, изтри потта от челото си и се замисли как да преведе по-деликатно думите на краля. Но той беше толкова развълнуван от присъствието на целия дворец, че не му хрумна нищо. Затова издърдори на английски всичко, точно както го бе казал Клапзуба на чешки. Кралят се усмихна и запита.

— Как е госпожа Клапзубова? И тя ли пътува с вас?

— Пазил ни господ, пане крал! Свестният футбол не е като кралуването, така че жените няма какво да се бъркат в него. Нека тяхно английско величество не се обижда, но световният футбол е много по-сложна работа, отколкото кралуването.

— Значи, мили Клапзуба, вие не уважавате много кралете?

— Че защо да не ги уважавам, тяхно английско величество, пане крал? Господ е изпратил на хората разни занаяти, та и между коронованите се намира чат-пат по някой свестен човек. Пазил ме бог, никого не ща да лишавам от тая чест. Но като занаят кралуването не ми е по сърце. То е горе-долу тъй: Моят покоен працядо беше служил в Пилзен, та той ми разправяше, че там едно време всяка къща имала право да вари пиво. Това било право на къщата и се запазвало даже и когато собствениците си построили пивоварна и вече не варели пиво в къщи. А някои къщи били разтурени или се съборили и от цялата сграда останала само портата. Но собственикът на тая порта и до днес има право да вари пиво. В живота си не е и помирисвал ни хмел, ни малц, но правото му се запазва и с него скубе пари, само задето е наследил портата от прадедите си. И с повечето крале е така. Други варят вместо тях, но те обират парсата и имат право на това, защото са наследили тук-таме по някоя порта.

— Значи, вие, мили Клапзуба, изобщо не признавате кралете?

— Че защо да не ги признавам, тяхно английско величество, пане крал? Кой народ, какъвто ред си въведе, по него ще се води. Има кобили, които са най-щастливи, когато са без оглавник, но има и други, които изобщо не могат да вървят, щом нямат капаци на очите. А в края на краищата и едната, и другата трябва да теглят каруцата. Не е там работата. Аз само твърдя, че да играеш футбол е много по-трудно, отколкото да кралуваш. Представете си, пане крал, че сте застанал пред вратата и в тоя миг крилото ви подава бавничко една чудесна топка. Тук е тяхно величество, там е топката, а ей там — вратата. Но тяхно величество трябва да свика най-напред министерския съвет, за да обмисли и реши как е по-добре да се ритне топката, боц или външно, в горния десен ъгъл ли или в долния ляв. Дяволска топка, няма що, хубав резултат ще постигнем!

Когато господин Мацешка преведе всичко това повече или по-малко точно, Негово Величество не можа да си сдържи смеха.

— Вие сте хитра лисица, пане Клапзуба — каза той на края (поне така преведе думите му господин Мацешка), бих желал да сте мой дворецов съветник!

— Всичко е в човешки ръце, тяхно английско величество, пане крал — засия стария Клапзуба. — Щом срещнете някакви затруднения, прескочете до нас в Долни Буквички и аз ще му намеря чалъма.

— Шегата настрана, пане Клапзуба. Обичам да говоря с хора като вас, защото тяхната мисъл е много здрава.

— Като зъб, пане крал! — увери го Клапзуба.

— Грижете, с които сме обременени в нашето високо призвание, никак не са малки. Колко често например, когато наблюдавам състезание като днешното, си мисля защо футболът все още не е признат за официална изява на физическата и духовна сила? При него е необходимо толкова самообладание, съобразителност, остроумие, съгласуваност, себепожертвувателност, с една дума, толкова индивидуален труд в полза на колектива, че от всички видове спорт футболът е най-добрият показател за висока култура. Защо например, вместо да издържа огромни армии всеки народ не възпитава отличен футболен отбор? Ако възникне спор, който не може да се разреши по мирен път, всяка страна вместо войски ще изпрати по единадесет играчи и те ще решат спорния въпрос.

— Ако даде бог и стане така — каза трогнато старият Клапзуба, — то тогава Чехословакия ще бъде велика сила!

— Тъй де, пане Клапзуба, кажете сам, няма ли да е по-добре?

— А нека пък тяхно английско величество, пан кралят, каже, няма ли да ги бива Клапзубовци за съюзници?

— Преценете трудностите, които има вашата страна, да речем, с Унгария. Какъв ще е резултатът, ако вие с момчетата си застанехте на игрището, за да защитавате страната си?

— Тяхно английско величество, пане крал, разрешете да доложа, сто тридесет и два на нула. А може би и нещо отгоре, проклетите гумени плондири!

— Ето, виждате ли, мили Клапзуба, вие сте роден само за министър на войната!

— Но ако се стреля с футболни обувки. Инак — пазил ме господ! По-добре ще стана капрал при единадесетте Клапзубовци.

— Х-м, вижте какво, пане Клапзуба. Вие сам ли сте възпитавал момчетата си?

— Сам, тяхно английско величество, пане крал. И ако днес момчетата ми ги бива за нещо, то е май защото кръвта вода не става и крушата не пада далеч от корена си.

— Нас това ни интересува от чисто лични съображения. Когато започнаха да пристигат първите сведения за вашия отбор и вестниците се надпреварваха да съобщават подробности, един ден заварихме сина си, принц Уелски, дълбоко замислен. Попитахме го какво му липсва, а той отвърна: „Кралю мой и татко, защо нямам и аз десет братя, за да мога да образувам отбор като тоя на Клапзубовци?“ Ние много обичаме Уелския принц и сме готови да изпълним всяко негово желание. Тогава се оттеглихме в покоите на Нейно Величество кралицата и след като се съветвахме дълго, стигнахме до заключение, че това желание трудно може да се изпълни. Но ето че ми хрумна нещо: не бихте ли приели принц Уелски във вашия отбор?

Старият Клапзуба вдигна рязко глава и погледна английския крал в очите:

— Тяхно английско величество, пане крал, да оставим честта настрана. Навярно ще е голяма чест както за семейството Клапзубовци, така и за английския принц, но да оставим това настрана. Друг е въпросът: какво ще правим с него? Това, което моите момчета умеят, е

постигнато с голям труд и бърхтене. Днес човек може да напредне само като си върши работата колкото е възможно по-своято и по-съвестно. Това важи за всички занаяти по света, при всички е нужен труд. Моите момчета извършиха този труд във футбола и днес ще натупат вашите. И отведнъж трябва да отстраня едного от тях от игра, за да може вместо него да играе хлапак, който — нека пан кралят ми прости — който само е наследил английска порта?

— Недейте мисли, мили Клапзуба, че той е някое недоносче. Нашите синове спортуват много и аз искам само да му осигуря най-добрата школа.

— Това е нещо друго, пане крал. Щом става дума само за учене, можем да го приемем. Ние не пазим нищо в тайна. Но аз имам известни условия.

— И те са?

— Първо, трябва да има тяло на футболист. Второ, трябва да живее в нашето семейство досущ като моите момчета, да върши същата работа, да яде същата храна и като тях да ме слуша. От момента, когато дойде у нас, той става най-младият Клапзуба, а принц ще бъде, когато си отиде. Ако изпълни това, с бога напред, тогава бих могъл да го приема в отбора ни като резерва.

— Пане Клапзуба, приемам вашите условия! Дайте да си стиснем ръцете!

Старият Клапзуба хвърли бегъл поглед към ъгъла на ложата, където седеше високо, но пъргаво момче, огледа стройната му фигура и извади с лявата си ръка лулата от устата. Принц Уелски имаше тяло на футболист, а за останалото щяха да се споразумеят. Така че към края на почивката старият Клапзуба се разбра с английския крал и когато Клапзубовци спечелиха мача, в съблекалнята ги чакаше вече принц Уелски като бъдещ резервен играч на отбора.

Вечерта в кралския дворец имаше голямо угощение, а когато Клапзубовци и техният резервен играч се прощаваха с всички, английският крал подаде на стария Клапзуба една прекрасна лула за спомен. Старият Клапзуба се поколеба за миг, но за да не остане с нищо длъжен на английския крал, бръкна в джоба и извади старата си порцеланова лула със зелен пискюл и с ловец, който стреля по елен.

— Тяхно английско величество, пане крал — каза при това той с голямо достойнство, — лула от морска пяна нямам, но ако не забравяте

да я почиствате навреме, тая ще ви тегли по-добре от всяка друга. Най-добре гори кнастър, примесен с богоявленски, ще ги намерите във всяка будка.

Английският крал прие с поклон лулата на Клапзуба и я подари на Британския музей, където всички футболисти от Англия, Шотландия и Ирландия ходеха да я видят. Старият Клапзуба пък нареди да натоварят куфарите и отборът му се върна в Долни Буквички като европейски шампион, а заедно с тях пристигна в качеството на резервен играч и принц Уелски.

Откакто свят светува, в село Долни Буквички не бе имало такова тържество както тогава, когато семейство Клапзубовци се върна от своето пътешествие с диплом на европейски шампион в куфара и с Уелския принц в състава на отбора. Всички вестници по света отпечатаха подробна карта, на която колибата на Клапзубовци беше означена с дебело кръстче, а специални кореспонденти идваха в Буквички, за да осведомят милионите си читатели как живее бъдещият английски крал в затънтеното чешко селце. Но колкото и голямо да бе любопитството на цивилизования свят, то не можеше да се сравнява с любопитството, което долнобуквичани проявиха към новия жител на селото. Те разбраха от вестниците кой ще пристигне при тях и в двете кръчми всекидневно се говореше как би следвало да посрещнат принца.

Но най-вече се изтормозиха старите баби, които разказваха приказки на децата. Приказките бяха пълни с принцове и принцеси и затова сега децата тичаха при бабите и искаха да разберат какъв ще

бъде английският принц, ще има ли и той дрехи, целите от злато, в златна каляска ли ще пристигне или на бял кон със златни копита, ще има ли звезда на челото и диамантен меч на кръста, убил ли е вече някоя ламя или тепърва се подготвя за геройски подвизи. На бабите в Долни Буквички им се замаяха главите от тези въпроси. И те, бедните, никога не бяха виждали принц, а сега отведнъж приказките им трябваше да бъдат подложени на изпитание, защото след седмица щяха да видят истински, жив принц, с кралска кръв в жилите. Ето защо на бабите хич не им беше леко, докато най-умната от тях не намери изход.

— Деца — каза тя веднъж, когато дечурлигата, та дори и повъзрастни хора я отрупваха с въпроси, — ами че вие никога досега не сте ме питали в коя страна живеят принцовете и принцесите от приказките. Това е приказната страна Трамтария и се намира през девет планини и през девет морета. В Трамтария всичко е точно така, както съм ви разказвала. Там принцовете ходят в златни дрехи, а принцесите имат златни звезди; тамошните царици предат само със златни чекръци, а царете поделят царството със зетъвете си; там животните дават съвети и помагат на своите стопани, а глупавият Хонза във всичко има успех. По тамошните планини вилнеят дракони, градовете са обвити с черно или червено сукно, а в най-гъстите гори извира жива и мъртва вода. Далече, далече е тази хубава страна Трамтария, дотолкова далече, че там не е достигнал още нито един човек. Никакъв параход не може да доплува дотам, никакъв самолет да долети, само малките деца, ако са добри, могат да се озоват там вечер, когато затворят очи и някое ангелче ги пренесе през деветте морета. И те виждат всички чудеса, за които съм ви разказвала, но когато се върнат, забравят къде са били и какво са видели и си спомнят за това след много години, когато станат стари като мене. Едва тогава могат да разказват на малките дечица за Трамтария. Затова тази щастлива страна е известна само на вас децата и на нас старите. Останалите хора познават само обикновения свят, където вече няма царе и принцове, а камо ли да ходят в златни дрехи, където човек трябва да умее да се справя с всичко сам и никаква мравчица няма да му помогне, когато е в нужда, и където Хонза трябва да бъде много умен и ловък, за да може да постигне нещо. Такава обикновена страна е и Англия; през колко планини се намира, не мога да ви кажа, но даскалът разправяше, че само едно море ни дели от нея. И там хората ходят и живеят също като у нас, така че и тоя принц няма

да се различава от Йеник, сина на управителя, дето се учи в Прага за доктор.

С тези думи баба Навратилова спаси приказките, но децата въпреки това не ѝ вярваха напълно. Те продължаваха да смятат, че все пак английският принц ще бъде по-различен от един обикновен студент, и в събота, когато Клапзубовци трябваше да пристигнат, офейкаха на гарата в града. Там от цялата околност се беше стекло многохилядно множество зяпачи, които искаха да видят как изглежда английският принц и какъв е тоя буквички бедняк, дето се беше изхитрил да разговаря с английския крал. Така че гарата и пътят пред нея бяха препълнени и момчетата се настаниха по клоните на дърветата. Когато влакът наближи гарата, те отдалеч забелязаха Клапзуба как стои на долното стъпало на вагона и пуши спокойно кралската лула.

В тоя момент пожарникарската музика засвири „Где е моят роден край?“^[1], старата Клапзубовица се разрева страшно и всички жени я последваха, селският стражар стреля отвъд гарата с мортира, а момчетата завикаха: „Слава!“ и „Добре дошли!“ — с една дума, беше много по-тържествено, отколкото, когато се връщаше вамбержицката процесия. Стариият Клапзуба се кискаше доволно и маха с калпака си, докато влакът спря. После слезе и се озова тъкмо срещу плащещата Клапзубовица.

— Ама че дяволски шут, майко, та ти плачеш като на погребение!

Клапзубовица само изхълца и така буйно го прегърна през врата, че за малко не му бутна кралската лула. В тоя момент от вагона наизскачаха и синовете ѝ. Те вървяха по двама и всяка двойка носеше по един куфар, единствено Хонза мъкнеше самичък най-отпред грамаден куфар. А на края скочи още един момък с пътническо таке като останалите, който също самичък носеше куфара си. В тоя миг всички деца от Буквички зинаха от учудване и викове „Слава!“ заседнаха на гърлата им.

Дванадесетият момък беше английският принц — с куфар, с таке, омърлян — значи баба Навратилова е била права, принцове в златни одежди днес наистина има само в Трамтария.

Но тутакси се започна голям бой между селските момчета. Всички искаха да носят куфарите на Клапзубовци, но най-вече се сражаваха за честта да носят куфара на принца. Стариият Клапзуба обаче ги нахока. Досега Клапзубовци си вършели всичко сами и сега нямало

да приемат никой да им слугува. Така че момчетата можеха само да се въртят около своите герои и в най-добрия случай да докоснат дрехите им. Въпреки цялата тържественост Клапзубовци носеха куфарите си сами, а английският принц следваше техния пример.

— Това, от една страна, е добро — обясняваше по-късно старият Клапзуба в кръчмата. — Тяхно английско величество ми даде сина си да го уча, а аз още не съм виждал да се прислужва на ученик. Щом е тръгнал да странствува, трябва сам да си носи торбата. Най-добър крал е тоя, който има най-малко лакеи, а ако искате да знаете, най-хубаво е да няма изобщо никакви крале.

---

[1] Чехословашки национален химн — Б.пр. ↑

Жителите на Долни Буквички скоро свикнаха с присъствието на знатния младеж и с честите посещения на любопитните чужденци. В строгия, трезвен редовен живот на Клапзубовите момчета нямаше място за блясък и разкош. Уелският принц живееше при тях като истински техен брат, без да му се правят каквито и да е отстъпки, но и без да бъде обиждан. Първия ден старият Клапзуба го подложи на щателен преглед, провери мускулите, дишането и сърцето му и щом видя, че принцът бяга на къси и дълги разстояния като заек, потупа го със задоволство по рамото и започна тренировките. От пролет до късна есен принцът прекарваше с отбора било на игрището, било на походи в гората. През зимата караха ски и се возеха на шейни, а останалото време тренираха в хамбара. За един месец принцът дотам научи чешки, че се разбираше добре с братята; живееха си весело, защото дванадесетте млади, силни и здрави юноши бяха големи шегобийци и шмекери. И старият Клапзуба не падаше по-долу от тях, но само след като приключат всекидневната тренировка. През време на тренировките той не разрешаваше никакви клинчения и почивки; това наистина беше тежка работа, след която принцът често го болеше цялото тяло. Но

баща му беше прав, като уверяваше стария Клапзуба, че момчето е здраво по природа. То издържа трудното начало и след шест месеца се измени така, че човек не можеше да го различи от братята Клапзубовци. Гръдният му кош беше изпъкнал като камбана, главата леко вирната, раменете яки като от желязо, краката пъргави и еластични в ставите като на танцьор, цялото тяло гъвкаво като на котка и жилаво като на зубър — нищо чудно, че големите фотографии, помествани в английските вестници, бяха придружени със статии, пълни с хвалебствия за възпитателните методи на стария Клапзуба.

А какво да кажем за деня, когато неумолимият страж на отбора допусна английският резервен играч да участва в истински мач! Вестниците в цял свят коментираха неговата игра и старият Клапзуба получи такава реклама за своята единадесеторка, на каквата изобщо не разчиташе. От всички краища се стичаха учители, треньори и всевъзможни специалисти, за да разберат как трябва да се подготвят играчите за състезания. Научиха много, но главната тайна на Клапзубовци не можаха да доловят. Тя се криеше в тяхното душевно и морално превъзходство, в безусловната и безкористна готовност, с която си помагаша един на друг, в истинското и чисто братство, за което старият Клапзуба не им говореше и не им изнасяше лекции, но което възпита у тях. То именно им помагаше да побеждават!

Отново и отново се носеше славата им по цял свят и кралският резервен играч ги придружаваше навсякъде, за да замести някого, когато бе необходимо. Принцът живя така неразделно с Клапзубовци цели две години, докато не бе повикан да се върне в Англия, за да продължи образованието си. Сбогува се сърдечно, едва ли не плачешката, с Клапзубовци, и си замина, но не ги забрави и използваше всяка възможност, за да поиграе с тях. Иначе участвуваше редовно в отбора на Хъдерсфилдския клуб и беше най-популярният център-нападател на Англия. Живееше непрекъснато в спортна атмосфера и когато настъпи моментът да поеме управлението на страната, в истинския смисъл на думата се възкачи на трона направо от игрището. Беше му много трудно да се раздели с другарите си от клуба и да се откаже от шумния живот на зеления терен.

Първото задължение на новия владетел беше да произнесе тронно слово. Министерският съвет заседава цяла нощ, за да изготви първото слово на младия крал. В него трябваше да се упоменат всички

политически проблеми и министрите здравата се изпотиха, докато изложат най-дипломатично всичко. Но когато на сутринта министър-председателят си издействува аудиенция при младия крал и пожела най-покорно да му предаде текста на тронното слово, негово величество го прекъсна още след първото изречение:

— Благодаря ви, драги председателю, но аз вече написах самичък тронното си слово. Може би няма да е съвсем дипломатично, но затова пък ще бъде в чисто английски дух.

И негово величество извади от джоба си бележника и зачете:

На моите народи!

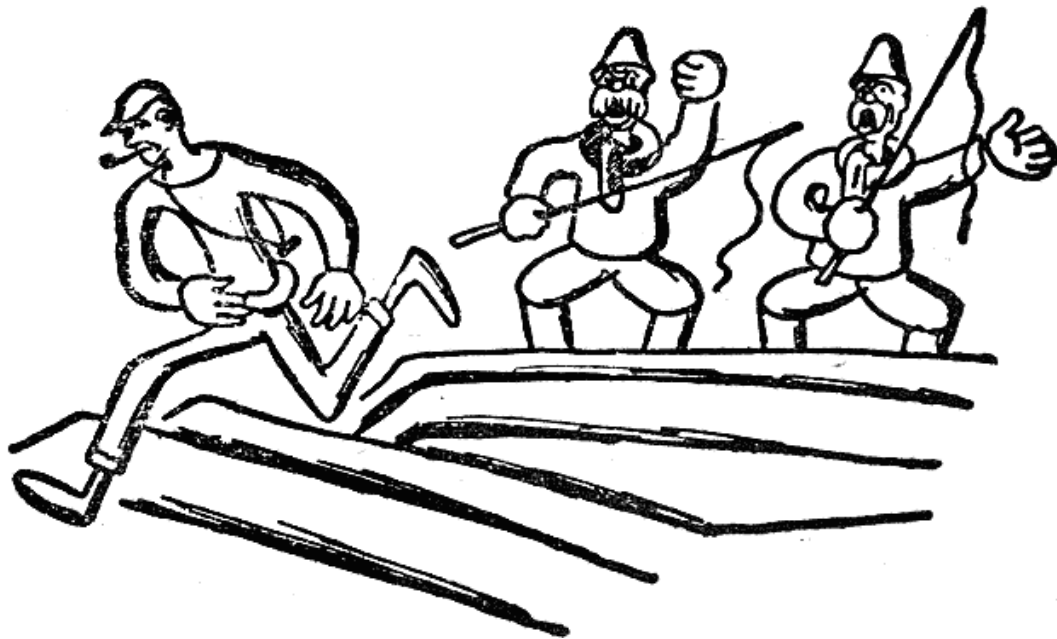
Готвейки се тържествено за своя политически шут, желяем днес да напомним на своя народ правилата, по които ще се ръководим в играта. В Англия съществува славна традиция винаги да се предпазваме от офсайд. Желяем да останем верни на този почетен завет на своите предшественици и обещаваме да защитаваме колкото се може по-смело и по-самоотвержено нашите цветове и всички опасни топки да извадим в аут или в краен случай в ъглов удар. Обещаваме да избягваме грубата игра и да не излагаме народа си под заплахата на военната „дузпа“.

Ще се стараем с всички сили да провеждаме комбинациите с тримата вътрешни нападатели, като при това смятаме финансите за най-добър центърфорвард, а търговията и промишлеността за най-добри инсайди на Англия. Ще се грижим неотклонно между всички слоеве на населението да цари безупречна съгласуваност и ще даваме предпочитание на късите ниски подавания пред авантюристичната система „kick and rush“.^[1] Ще се постараем подаването с глава да не бъде занемарявано и се надяваме след време, когато небесният съдия ни изсвири за последен път, резултатът за Англия да бъде висок, като при това всеки признава, че сме играли честно!

Да ни помага бог!

Хип-хип-ура, хип-хип-ура, хип-хип-ура!

[1] Ритай и бягай — от англ. (б.пр.). ↑

Баба Навратилова от Долни Буквички успя да спаси старите приказки, но на Запад, отвъд океана, в Америка, старите приказки здравата загазиха. Там и най-малките завързаци имаха вече автомобилчета, а по-големите момчета пък си правеха батерийни телефони и всички до един се интересуваха само от спорт. Така че не проявяваха особен интерес към приказките за щастливите принцове и нещастните принцеси, а когато започнеха да им разказват, че имало едно бедно момче, те прекъсваха разказвача и искаха да им каже в кой спортен клуб е играело. Ето защо американските дядовци и американските баби, които не можеха да се приспособят към новото време, имаха много неприятности с внучетата си. Не можеха да ги заинтересуват с приказките си.

Но един дядо се изхитри. В щата Орегон живееше чешко семейство; бяха емигрирали там близо преди двадесет и пет години и си имаха дядо, голям шмекер, който умееше да се разбира с момчетата. Той даваше ухо какво говорят дребосъците помежду си и така разбра,

че децата проявяват интерес единствено към някакъв отбор на Клапзуба. По това време славата на Клапзубовата единадесеторка действително толкова се беше разраснала, че там, в другото земно полукълбо, всеки Клапзубовец изглеждаше като приказен герой. И веднъж орегонският дядо си каза: „Почакайте, дечица, аз ще ви измисля приказка!“

И когато вечерта децата дотичаха при него да им разкаже нещо, орегонският дядо се усмихна и започна:

— За единадесеторката на Клапзуба сте чували вече, нали? Е, това е хубаво. Ами знаете ли за приключенията на дядо им със свирката? Не? Значи, не знаете? Но как така, та това е славна история! Слушайте тогава: Дядото на днешните Клапзубовци — царство му небесно! — като младеж бил съвсем беден и родителите му нямали даже и тая колиба, в която по-късно се родили сегашните славни Клапзубовци. Били бедни като мишки в разрушена черква, където не могат да си гризнат и свещица дори. И когато синът им, който се наричал Хонза също като внука си, вратаря, видял, че в къщи няма какво да прави, отишъл при баща си и му казал:

— Татко, аз ще отида по света. Вие тук все някак ще се оправите сами, но за мен работа няма, само ще ви ям даром хляба. По света работа колкото искаш, ще намеря с какво да се заловя, а като се върна, ще ви донеса и пари!

Баща му не могъл да възрази нищо срещу това. Майка му наистина си поплакала малко, но коя майка няма да заплаче, когато се разделя със сина си. Отрязали му от самуна един краешник, издълбали в средата дупка, а в нея сложили парченце масло, което старата Клапзубовица успяла да намери в селото, после покрили маслото с извадената средина и Хонза бил готов за път. Прекръстили го три пъти и целунали два пъти и той тръгнал, без да става нужда да се привежда под товара си. Както вървял, отрязал си с ножчето тояга, а като му станало мъчно, засвирукал си, та пътят да накъсява незабелязано. Превалил един хълм, превалил втори, трети, докато стигнал до една безкрайна гора, от която по никакъв начин не можел да излезе. Вече се здрачавало, а той все се скитал из гората и бил толкова гладен, че коремът му свирел като черковен орган. Като видял, че май няма да стигне до някое село, той седнал под едно дърво край пътя, извадил краешника хляб и ножчето и започнал да си реже парчета и да ги маже

с масло. Но в същия миг изневиделица пред него застанало някакво старче и му рекло:

— Ти си гладен, но аз съм още по-гладен. Хонза, дай ми мъничко!

Хонза се учудил откъде се взело това старче, но като го видял колко е бедно и мършаво, подал му краешника и ножчето си и му казал:

— Отрежи си, дядо, и си намажи, та да ти е по-сладко!

Старчето взело хляба, отрязало си резен, намазало го с масло и си хапнало.

— Къде си се запътил, Хонза? — попитало после то.

— Сам не зная, къде очи видят. Търся работа, но не мога да изляза от гората.

— Е, днес не ще можеш да излезеш от нея. Вече е нощ, а гората е дълга. Най-добре ще е да пренощуваш тук.

— А ти, дядо, какво ще правиш?

— И аз ще пренощувам с теб, ако нямаш нищо против!

— Не, разбира се! Почакай да ти събера сухи листа, та да не лежиш на твърдо.

И Хонза станал, събрал и донесъл цял наръч сухи листа и направил от тях постеля за старчето. После двамата легнали и заспали. Към полунощ старчето се събудило, зъбите му тракали:

— А-у-у, сту-сту-дено ми е!

Хонза отворил очи и рекъл:

— Ето ти моето палто, дядо, то все ще те постопли мъничко!

— Бла-бла-годаря ти, Хонзичек. А-у-у, колко е топло, вече ми е добре!

И старчето отново заспало, но сега пък било студено на Хонза. Той обаче не казал нищо, заровил се в листата и като изгряло слънцето, потичал из гората, за да се сгрее.

Старчето спало много дълго и в това време Хонза събирал из гората боровинки и ягоди, за да има какво да му даде да хапне. Закуската била скромна, но на старчето и тя се харесала. После двамата станали и тръгнали. След час стигнали на един кръстопът.

— Хонза — рекло старчето, — тук пътищата ни се разделят. Ти ще тръгнеш наляво и скоро ще стигнеш в един голям град, а аз ще тръгна надясно. А задето се погрижи за мен, задето раздели с мен хляба, леглото и палтото си, ще ти дам тази свирка. Пази я, тя ще ти донесе много щастие.

И старчето му подало една малка свирчица. Хонза си помислил: „Какво ли щастие може да ми донесе такава свирка?“ Но понеже не искал да обиди старчето, я взел и двамата се разделили. Когато изминал няколко крачки, поискало му се да види свирката. Била му се сторила някак тежка. Извадил я и се смял: свирката била от чисто злато! Та това бил твърде скъп подарък за парче хляб с масло! И Хонза се обърнал, върнал се тичешком на кръстопътя и продължил по другия път. Но от старчето нямало и помен, макар че то не могло да измине повече от двадесетина крачки. Хонза викал, но му отговорило само ехото. Старчето било изчезнало също така ненадейно, както се появило предишния ден.

Тогава Хонза се върнал на своя път и продължил да върви, доста учуден от всичко това. След един час излязъл от гората. Пред него се простирал обширен непознат край, а по средата му — град. Всички пътища към града били задръстени от коли и хора, само на тоя за гората, на който стоял Хонза, нямало почти никой. Единствено по средата му, между гората и града, се били понасъбрали хора и Клапзуба видял, че там има футболно игрище. Той се запътил натам и когато наближил игрището, чул как играчите се ядосват, задето не бил дошъл футболният съдия и никой друг нямал свирка.

— Аз имам свирка! — рекъл Хонза.

— Тогава стани ни съдия! — предложили играчите.

Хонза искал да им каже, че не знае да ръководи мач, но изведнъж свирката засвирила сама и играчите тутакси заели местата си.

„Ама че чудна работа!“ — помислил си Хонза и докато разбере, свирката свирнала втори път и играта започнала. Хонза тичал насам-натам по игрището и само внимавал да не пречи и да не го блъсне някой. Не трябвало да прави нищо повече, свирката вършела всичко сама. Тя отбелязвала аутите, ъгловите удари, засадите, головете, фаловете, началото и края на полувремето, но най-яростно свирела, когато някой играел неправилно или грубо. Колкото и добре да бил замаскиран ударът, спъването или ритването в крака, свирката винаги изсвирвала така пронизително, че виновникът просто се стряскал и не се осмелявал да отрече. Всички забелязали това и казвали:

— Ето това се казва съдия! Нищо не пропуска! Не гледа играчите, а пък всичко забелязва. Кой е виждал някога такъв футболен съдия?

А когато мачът свършил, вместо вратаря, както било прието, запаянковците вдигнали на рамене Хонза и го носили чак до града. Председателите на двата клуба го поканили на банкет и Хонза, който целия ден не бил слагал троха в устата, сега си хапнал и пийнал до насита. Но с това щастието му не се изчерпило. След една седмица в града щял да се играе мач за първенство и тук винаги се водели безкрайни спорове кой да е съдия. Всяка страна твърдяла, че съдията клони към противника, а в края на краищата всички го ругаели и той трябвало да е доволен, когато публиката не го натупала. А ето че сега се намерил чужденец, който умеел да ръководи мача крайно справедливо. Затова на самия банкет при Хонза дошли граждани и го помолили да остане в града още една седмица.

— Боже мой — отвърнал Хонза, — че защо да не остана? Но с какво ще живея?

— За това не се грижете, пане Клапзуба — казали му те, — ще получите храна, квартира, както и прилични командировъчни.

Какво е това „командировъчни“ Хонза не знаел, но го научил, когато всяка вечер почнали да му дават по две жълтици за дребни разходи. И понеже Хонза не харчел за нищо и бил напълно обезпечен, прибирал парите и всяка вечер разпарял по мъничко хастара на палтото си и зашивал в него „командировъчните“.

След една седмица той отново смаял публиката, като ръководил блестящо и втория мач. Всички се чудели как е възможно да не пропуска нито една грешка, след като изобщо не следи мача. Да, златната свирка се оказала вълшебна и Хонза разбрал, че старчето, за което се бил погрижил, не е обикновен простосмъртен.

Свирката наистина му донесла щастие. В почивката на мача при Хонза дошли директоритена някакъв друг клуб и го поканили в своя град. На следващия ден вестниците били пълни с хвалебствия по негов адрес и той почнал да получава покана след покана да отиде ту тук, ту там, за да ръководи футболната среща. Сега вече Хонза изобщо не се двоумял, отивал и ръководел срещите и понеже бил умна глава, скоро разбрал какво представлява футболът, така че от него станало съдия за чудо и приказ. Вече не зашивал жълтиците в палтото, напротив, ушил си нови дрехи и се превърнал в цял господин. А златната свирка продължавала да му служи вярно и почтено, защото по характер Хонза не се променил, бил си все същия добряк, какъвто излязъл от къщи.

Само че понякога свирката му правела мечешка услуга. Тя била неумолима и строга и съдела дори извън игрището. Така Хонза разбрал на практика, че не винаги е приятно, когато се разобличават нечестните постъпки. Първият път това се случило в канцеларията на един клуб. През време на почивката Хонза влязъл там, за да се отмори, и секретарят на клуба в негово присъствие водел преговори с представител на друг клуб.

— Значи, разбрахме се — казал единият от тях, — следващата неделя нашите отбори ще се срещнат в същия състав.

— Съгласен съм — отвърнал другият, но в същия момент — фи-у-у! — златната свирка засвирила в джоба на Хонза, защото това било лъжа; вторият клуб вече бил предплатил на чужд играч, за да играе краен нападател.

Двамата посредници трепнали и погледнали Хонза, който почервенял като рак.

— Пане Клапзуба, друг път не бива да постъпвате така — строго му казал по-късно секретарят. — Вие чувате по клубовете най-различни неща, но не бива да разкривате триковете ни.

— Извинете — оправдал се Хонза, — свирнах, без да искам. Друг път ще внимавам.

Но нищо не помагало, щом в негово присъствие се случило нещо нечестно, златната свирка изсвирвала, па макар в джоба му. Хонза много пъти изпадал просто в отчаяние, защото със своята строгост свирката го вкарвала в беда. Вървял си например по улицата, без нищо да подозира, и изведнъж забелязал една кола, която конете не можели да изтеглят по стръмното нанагорнище. От двете ѝ страни стояли коларите и биели конете с дръжките на камшиците. Преди Хонза да разбере какво става, свирката — фи-у, фи-у! — разобличила жестокостта им. Коларите се обърнали, забелязали Хонза и се нахвърлили върху него.

— Какво си се разсвирил тук? Искаш да извикаш полицаите ли? Дръжте да го хванем!

И те се спуснали с камшиците върху Хонза, който едва успял да избяга; както тичал, свирката в джоба му отново засвирила, защото се извършвала още по-голяма жестокост: двамата колари гонели невинен човек.

Така Хонза имал все повече и повече неприятности заради златната свирка. Колкото повече хора опознавал, толкова по-често

свирката свирела и особено в големите градове, в тези огромни мравуняци свирката просто не спирала да свири и пици. По цели дни ходел Хонза из улиците, но не можел да срещне справедлив и честен човек. Щом се заприказвал с някого, още след третото изречение свирката изсвирвала, че непознатият е казал някоя лъжа. На Хонза му ставало мъчно. Седял вечер в стаичката си и си казвал:

— Божичко, божичко, какъв е голям светът, а колко несправедливости има по него! Та тук, на земята, май няма човек, който да ми мисли доброто!

Той произнесъл тези думи с горчивина и скръб, но едва свършил, от джоба му се зачуло слабо, укорително изсвирване. Хонза се смутил. Ето че и той излъгал. Засегнал някого с неверието си. Та нали по света нямало само лоши хора! Хонза се замислил. Когато в стаичката му притъмняло, пред очите му израснали Долни Буквички и той видял майка си с баща си как работят от тъмно до тъмно, не могат да се избавят от немотията, но въпреки това лоша дума не казват. И на Хонза отведнъж му домъчняло за къщи, та дори и за немотията на хората с подобни честни сърца. Охолният живот, който водел, му опротивял. Защо му трябвало да живее по господарски, когато заради честността си навсякъде печелил врагове? Родният край — това, братко мой, е съвсем друго нещо, там моята златна свирка може да мине в оставка.

И Хонза станал, запалил лампата и преброил парите, които бил спестил. Не били много — има си хас! — то дори държавен съдия не забогатява, та камо ли футболен! Но все пак бил посъбрал няколко стотарки.

Без да се колебае, Хонза платил на ханджията, каквото му дължал, качил се на влака и се върнал в Чехия, в къщи, при майка си. Тя го посрещнала така радостно, че едва не го удушила в прегръдките си. А пък като извадил банкнотите! В къщата на Клапзубовци никога не били виждали толкова пари! Още тогава се разбрал с баща си, на другия ден купили парчето земя край гората и след месец започнали да строят. Когато къщурката била готова, Хонза се оженил и след година му се родило момче. Това е бащата на сегашните Клапзубовци. Но старият Хонза Клапзуба никога вече не отишъл да странствува по света. Живял честно и справедливо със семейството си, така че златната свирка, която бил прибрал в сандъка под празничната шапка, наистина престанала да свири.

Когато след години Хонза умрял, домашните му си спомнили, че май имал някаква златна свирчица. Потърсили я в сандъка, но тя не била там. Отишла с Ян Клапзуба и дори му направила последна услуга.

Защото ето какво се случило: Стигнал Ян Клапзуба пред небесните порти и почукал. Горе се откrehнала леко шпионката и нечий сънлив глас избоботил:

— Кой ме буди?

— Това съм аз, Ян Клапзуба от Долни Буквички; искам да вляза в рая.

— Как казваш — Ян Клапзуба ли?

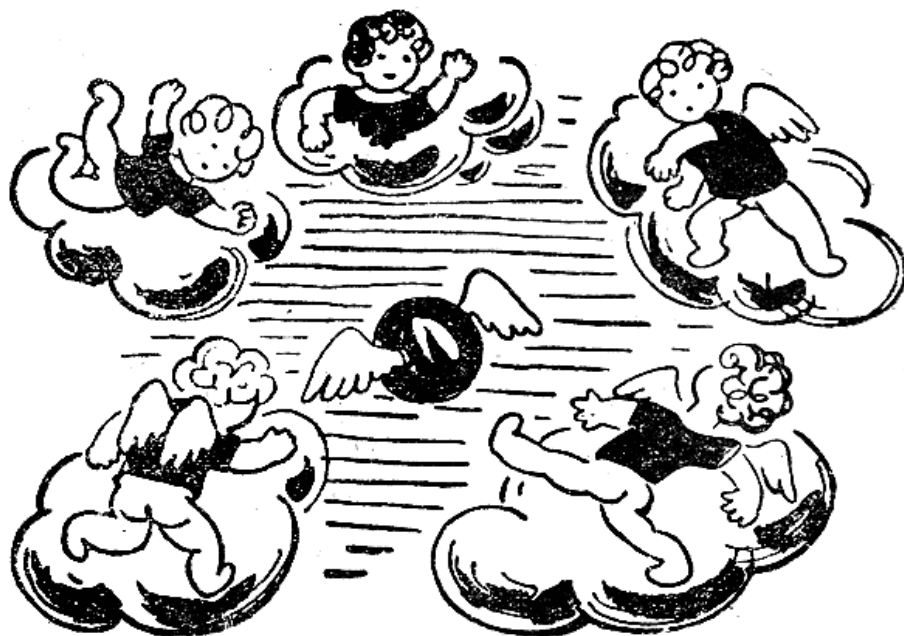
— Точно така.

— Почакай малко, веднага ще проверя.

И свети Петър притворил шпионката, взел голямата книга, в която са записани всички грешни, и започнал да търси под буквата „К“. Но тая нощ бил някак си сънлив, та сбъркал, и вместо Клапзуба Ян, Долни Буквички, намерил един ред по-нагоре Клапзуба Якуб, Горни Буквички. А той бил селски чорбаджия, голям лакомник, страшен скръндза, ненавистник и жесток обирник. Свети Петър отново отворил шпионката и ревнал сърдито надолу:

— Няма какво да търсиш тук! Цял живот си ламтял за богатство — марш в ада!

И затворил шпионката. От очите на стария Хонза Клапзуба бликнали сълзи — той ли цял живот е ламтял за богатство? Възможно ли е такава несправедливост да му се...

Но не довършил мисълта си. В момента, когато свети Петър изрекъл несправедливата присъда, златната свирка, за която Хонза изобщо бил забравил, започнала да свири. Тя изхвъркнала от джоба му, летяла пред небесните порти и свирела все по-силно и пронизително. Нейният писък се разнесъл по целия небесен простор; от звезда към звезда, от слънцето към месеца, та дори долу до земята достигнал този страхотен, проникващ до мозъка на костите писък. Исус Христос се събудил, дева Мария си запушила ушите, бог-отец се намръщил, наоколо загърмяло, засвяткало, ангелите хвъркали насам-натам като уплашени гълъбици и сред гръмотевиците, писъка, бъркотията и светкавиците прозвучали строгите слова на Всевишния:

— Петре, Петре, някой е пострадал несправедливо!

Свети Петър, и без това стреснат, си потъркал както трябва очите, надникнал още веднъж навън и не могъл да се сдържи да не прокълне тихичко:

— По дяволите — та това е Хонза!

И изскочил от стаичката си, за да отвори вратичката, а в същия миг свирката — фи-у-у! — прекратила своето ужасно свирене, облаците и светкавиците изчезнали, над портите засяяла дъга и Хонза Клапзуба, който никого не бил оскърбил, влязъл в рая, където малките ангелчета се преобръщали презглава от радост, задето всичко свършило

благополучно. А когато Хонза погледнал по-отблизо свети Петър, какво да види! Той бил онова чудновато старче, с което се бил срещнал преди години и което му подарило вълшебната златна свирка. Сега Хонза му я върнал, защото в рая не му трябвала. И тук наистина срещал ангели, които от време на време играели футбол и с радост го канели да им бъде съдия, но къде ти! — това била райска игра: никакви грубости, никакви „марки“. Ангелите само се обикаляли хвърчешком, кланяли се и се канели един друг да ритнат топката. От тази прекалена ангелска учтивост топката едва ли щяла да се помръдне, но за щастие и тя имала крилца, така че летяла самичка от едната райска футболна врата към другата...

Това беше приказката, която измисли орегонският дядо, и всички момчета я одобриха.

Несторът на чешките поети — Винцинц Кабърна — отдавна почиваше под надгробния камък в Славин, но неговият химн, посветен на единадесеторката на Клапзуба, все още гърмеше победно по всички стадиони на Европа и Америка. Клапзубовци още живееха и бяха герои на всички народи от Стария и Новия свят.

*На зелената трева
линиите бели.
Който ще играе с нас,
добре да се цели.*

Колко ветрове разнасяха тази песен, изпълнявана от единадесетте гърла на Клапзубовци? Колко милиона души тръпнеха, предчувствайки поражението, когато над игрището се понасяха не особено нежните, но затова пък въздействащи слова на Кабърна:

*Преди чуждият вратар
с ръка да посегне,
ей я вече топката,
в мрежата му тегне.*

И колко отбора в континента и островите усещаха как шансовете им намаляват, когато след куплета прозвучаваше неумолимият рефрен:

*Стоп!
Шут!
Гол пиши!
Само ниско цели!
Стоп!
Шут!
Гол пиши!
Не се бави!*

Нямаше ни най-малка надежда, че някой ще успее да победи Клапзубовци, но вечната и неугасваща мечта да се докаже невъзможното, която е най-прекрасната черта на спортния дух, караше всички отбори да правят нови и нови опити. Пък и публиката искаше Клапзубовци да се явят пред нея, да ги види, да се наслаждава на играта и майсторството им. Ето защо по клубовете се водеха безкрайни задкулисни спорове кой ще играе с буквичските момчета и кой ще бъде лишен от тази чест и слава. Всички се надпреварваха кой по-напред да ги покани и да им предложи по-голям хонорар, така че скоро старият Клапзуба се ухилваше до уши, когато пресмяташе паричките, които течаха към неговото чекмедже от цял свят.

Тяхната родна колиба стоеше на края на гората, както и тогава, когато започна да тренира момчетата, но сега тя беше хубаво

ремонтирана, почистена и натъкмена като уютно гнезденце. Близката околност обаче се промени до неузнаваемост. На ливадката, на която преди години за първи път профуча топка, ритната от Клапзубов крак, бе уредено образцово тренировъчно игрище, със съблекални, гимнастически салони и душеве. Тук идваха секретарите и председателите на всички клубове, за да видят съвършената уредба. Старият Клапзуба закупи постепенно съседните участъци, за да построи на тях къщички за всички синове. Това бяха малки, весели кафезчета с по няколко стаи, с градинка и дворче — цяла семейна колония, за която се говореше много из околността и чиито фотографии бяха отпечатани по всички илюстрирани списания в света. Самите момчета не разбираха защо баща им се залавя с тези строежи. На тях им беше най-добре, когато бяха заедно, и никога и през ум не им минаваше, че един ден могат да се разделят и всеки да заживее самостоятелно.

— Още не ги разбирате тия работи — отвърщаше старият Клапзуба на възраженията им. — Все някога ще настане момент, когато къщурките ще ни бъдат добре дошли!

И той продължаваше да строи къщички, да ги огражда и нарежда, без да обръща внимание, че синовете му са най-щастливи, когато могат да се изтегнат заедно в сеното или да преспят в хамбара на хармана. За това време те толкова възмъжаха, че дори най-малкият достигна на ръст Хонза, най-големия, и имаше същите широки плещи като него. Сега вече баща им не ги караше да тренират много, но те самички се занимаваха почти толкова, колкото по времето, когато имаха за задача да минат в „А“ група. Само понякога, обикновено преди мач, вместо да тренират, момчетата правеха дълга разходка.

Веднъж те навлязоха в гората и вървяха няколко часа, като пееха и си подсвиркваха. Всеки носеше в джоба си парче хляб, намазано с масло, а вода за пиене имаше колкото щещ в бълбукащото горско поточе, така че нищо не им липсваше и те бяха доволни и весели. Но като вървяха няколко часа, гората започна да редее и между кафявите стволове на дърветата се появи тясна нивичка с ръж и яркозелената площ на една ливадка. Оттам се зачуваха момчешки викове и глъчка, сред която час по час отекваха звънливи удари, в чийто произход Клапзубовци не можеха да се съмняват. Някакви момчета играеха футбол!

Клапзубовци се спогледаха и от устата им едва не потече слюнка. Нямахше да е лошо, ако след такава разходка поиграеха половин час!

Те целите тръпнеха от желание да поритат топка. Излязоха от гората. Наистина на ливадата няколко селски момчета играеха футбол, както обикновено го играят децата: с врати от свалените палта, единият крачол на панталоните запретнат, ръкавите на ризата навити. Граничните линии бяха прокарани само мислено и най-вече даваха повод за викове, също както и споровете, дали топката е минала „високо“ или наистина е вкаран гол. Играеха с присъщата момчешка страст и което е най-главно — имаха прекрасна кожена топка, номер четири, с добре напомпан плондир. Към нея насочиха жадните си погледи единадесетимата Клапзубовци, когато излязоха от гората. Но и играещите момчета тутакси забелязаха идващите. Едно от тях тъкмо се канеше да хвърля тъч, но когато се обърна, забеляза младите мъже на края на гората. Ръцете му се отпуснаха заедно с топката, то впери очи в гората и от устата му се отрони, една-единствена дума, изпълнена с благоговение, уплаха и възхищение:

— Клапзубовци!

Останалите трепнаха и в същия миг играта се прекрати. Момчетата се събраха на куп, просто вцепенени, и не откъсваха очи от своите герои. Само един от тях, и то тъкмо това, на което беше топката, не се смути. Може би защото не бе от село, а от града и бе по-отракано и привикнало на всевъзможни знаменитости, но щом разбра за кого става дума, то викна на момчетата:

— Полувремето още не е свършило, продължаваме да играем!

Преизпълнено с момчешка гордост, то не можеше да допусне играта да бъде прекъсната, задето бяха дошли неколцина възрастни. А още по-малко, щом това бяха самите Клапзубовци. Нашата чест и уважение към тях, но играта си е игра и не бива да се обръща внимание на зрителите. Пък и нека именно Клапзубовци видят, че и ние играем не по-малко самоотвержено! Нека видят също, че когато са зрители, не искаме и да знаем за тях!

— По дяволите, продължавайте да играете!

Но градското момче напразно викаше и се сърдеше. Неговите партньори бяха като парализирани. Особено когато Клапзубовци ясно се запътиха към тях.

— Дайте ни за малко топката, момчета — викна им Хонза Клапзуба, — и поиграйте с нас!

Селските момчета сведоха погледи. Някои се усмихваха смутено, други удряха с пети по тревата, а момчето, което трябваше да хвърля тъч, отпусна ръце и остави топката да се търкаля на земята.

— На кого е топката? — попита Хонза.

— Моя! — викна градското момче. Гласът му прозвуча някак остро и то скочи към топката и я стисна под дясната си мишница, сякаш за да я защити.

— И ние искаме да поиграем — рече Хонза. — Приемете ни при вас!

За миг настъпи тишина. Момчетата наблюдаваха под око градското си другарче. То стоеше бледо и изправено гледаше Клапзубовци в очите. След като помълча малко, то си пое дъх и рече с пресекващ глас:

— Не може. Ние не можем да играем с вас.

— А защо не? От поражение ли се страхувате? Ние ще се разделим на две групи.

— Поражението не е нищо срамно. Но ние не можем да играем с вас.

— Кажете ни защо?

— Така. Затова.

— Туй не е отговор. Трябва да кажеш причината. Защо?

Момчето пребледня още повече и извика:

— Защото сте професионалисти!

— Какво?

— Да, вие сте професионалисти и затова не можем да играем с вас. Ние играем за чест, а вие играете за пари. Не искам да имам нищо общо с вас!

Клапзубовци се изгледаха смаяно един друг и после обърнаха очи към момчето. Никой досега не им беше казвал това! По-младите от тях почервеняха от яд и искаха да се нахвърлят върху момчето, но Хонза ги спря. Фактически Клапзубовци никога не бяха мислили по този въпрос. Изобщо не се бяха сещали за пари. Когато поотраснаха, баща им ги научи да играят футбол и те играеха така, както ги научи. И понеже футболът беше тяхната страст, играеха, където баща им ги отведеше, с единственото желание да победят. Да победят противника беше

основната цел на играта; а да го победят честно и без грубости — представляваше истинско удоволствие за Клапзубовци. Какво общо имаха с това парите? Никога не бяха говорили по този въпрос с баща си, а и никой не ги бе упреждал. Едва това луничаво момче със запретнат крачол, което така ревниво пазеше топката си, ясно готово по-скоро да се бие, отколкото да се откаже от мнението си!

Хонза Клапзуба, капитанът на непобедимите Клапзубовци, беше объркан. Имаше нещо в тона на момчето, което потвърждаваше, че то е право, но в тоя миг Хонза не можеше да вникне в същността на нещата. Всичките му представи бяха унищожени от едно-единствено изречение: „Ние играем за чест, а вие играете за пари! Истина ли е това или не е истина?“ Цялото му същество въставаше срещу тия думи. В неговата единадесеторка никога не е имало и помен от ламтеж за пари, те самите винаги играеха само за чест, но като се сети за хилядарките в бащиното му чекмедже, хвана го страх, че не ще може да се защити.

Крайно тягостният миг отмина. Хонза вдигна глава и погледна луничавото момче право в очите.

— Момче — рече после той бавно и необикновено сериозно, — не всичко е така, както си го представяш. Вярно е, че за играта ни плащат, но ние никога не играем за пари. Аз обаче знам, че е трудно да се обясни нещо, когато човек няма доказателства. Щом не искаш, няма да те принуждаваме да играеш, но моля те, запомни днешния ни разговор и ни следи. Може би някой ден пак ще се срещнем и ще можем да си обясним по-добре всичко. Сбогом!

И Хонза Клапзуба се обърна и се запъти към гората, следван от десетте си братя, които изпитваха същите чувства, каквито и той. Те се скриха от учудените погледи на момчетата и четвърт час вървяха през гората по-бързо откогато и да било. Едва след това Хонза се спря, погледна братята си и каза:

— Момчета, днес единадесеторката на Клапзуба бе победена за първи път. И то отведнъж с четири на нула. Това луничаво момче беше с цяла класа над нас!

Случаят с луничавото момче не мина съвсем гладко. Клапзубовци не споменаха вече нито дума за това, но цялата им жизнерадост като че се изпари. Мина времето, когато, тренирайки, те гонеха стремително топката и по цели вечери измисляха нови трикове и изненадващи комбинации. Изчезна и тяхната естествена, здрава веселост, бурната радост от състезанията и победите. Ходеха наоколо навъсени, всички тренировки правеха механически, по навик, и футболните срещи, на които старият Клапзуба ги водеше съгласно бележките в календара си, отбиваха като досадно задължение. Играта им продължаваше да е повече от свършена и виртуозна, тяхната техника и съгласуваност все още поразяваха зрителите, но въпреки умениято и майсторството им липсваше въодушевление. Разликата в

играта им беше толкова очевидна, че независимо от всичките им победи привлече вниманието на редакторите на спортните вестници.

„Клапзубовци са уморени! — писа тогава уважаемият А. Е. Уилямс в «Спортсмен». — Нека не се оставяме да ни заблудят все още блестящите резултати от техните победи. Цифрата е суха формула, която много неточно изразява съотношението на силните и не говори нищо за същността на играта. А именно играта на тези майстори се е изменила! Всесилното вълшебство, с което те някога побеждаваха не само противника, но и публиката, неописуемото вълшебство на свежестта и жизнерадостта е изчезнало. Няма защо да се учудваме, всичко, което се повтаря непрекъснато, изгубва очарованието си и се превръща в механичен процес. Ние наблюдавахме това у всички професионалисти на Обединеното Кралство. Единствено любителският спорт, чистият и истински любителски спорт, изискващ от своите последователи най-различни жертви, им дава вместо награда най-прекрасното, което се постига чрез физкултура: спортния дух. Всяка друга форма спортна дейност води до духовно опустошение. Безусловно Клапзубовци са най-благородният от всички отбори, които някога са си печелели хляба на зеления терен; благодарение на прекрасното им възпитание никога не сме забелязвали у тях онова противно гешефтарство, оня стремеж за постигане на гол само заради възнаграждението, определено за всеки гол; въпреки това и те са подчинени на закона за механизацията именно, защото са избавени от всички случайности, на които са изложени играчите-любители, и са постигнали виртуозност, която няма съперници. Клапзубовци са уморени от своето собствено съвършенство — ето къде е тяхната трагедия; а това е ново сериозно предупреждение и за английската младеж, че главното нещо в живота е бодрият дух, а не само майсторството.“

Самите Клапзубовци едва ли бяха прочели тези редове на лондонския седмичник, те дори нямаха желание да разрежат списанията, които получаваха. Старият Клапзуба обаче нямаше нужда да чака Уилямс да определи диагнозата на отбора му. Той самият много преди това бе почувствувал, че момчетата са като болни, и така се изненада, че не се и осмеляваше да говори за това. Обикаляше около тях като котарак, който не знае в какво настроение е стопанинът му. Кралската му лула се нагорещи страшно от постоянното яростно

пушене, но всичките му тайни разузнавания бяха напразни. Момчетата се бяха някак затворили в себе си, вършеха послушно каквото им наредеше, но предишната радост я нямаше вече в колибата им. И най-сетне след дълги размисления и терзания старият Клапзуба реши да ги подхване направо.

Веднъж след един мач те се прибраха привечер в къщи и налягаха на дворчето. Воржишек седеше на стомаха на Хонза и наблюдаваше курника, където сънливите кокошки се биеха, за да се настанят по-удобно за през нощта. Момчетата лежах на земята с разперени ръце и плъзгайки очи по облаците, вдишваха свободно и ненаситно аромата, който вятърът събираше в гората и през дворчето им разнасяше из полето. Старият Клапзуба седеше на пъна, на който си цепеха дърва, и дълго се въртя, докато най-сетне се изплю и избоботи:

— Дявол да го вземе, хей, капитане, май в отбора ти неща куца!

Хонза си играеше с нашийника на Воржишек.

— Какво не ти харесва, тате? Та нали спечелихме както винаги?

— А бе спечелихме, спечелихме, ама да не ми викат Клапзуба, ако не усещам, че вече някой път могат и да ни натупат! Какъв дявол ви е влязъл в главата? Та вие вече нито говорите, нито пеете, ни свирукате, а пък топката шутирате така, като че ли ви пречи — какво става с вас?

По-младите Клапзубовци почнаха да се въртят на местата си, да се преобръщат от едната страна на другата, сякаш земята ги пареше, но никой не гъкна. А старият Клапзуба, веднъж започнал, продължаваше да ги подпитва:

— Та вече и майка ви е забелязала, че сте като подменени! Неотдавна идва при мен и ми вика: „Какво си направил с момчетата, мъжо?“ „Че какво мога да направя?“ — отвърщам ѝ аз. А тя продължава да твърди, че не сте такива, каквито сте били. Дори и нейният Ирка вече не ѝ обръщал внимание. Че като се разплака бедната ви майка!

Всъщност всичко не беше тъкмо така, както го разправяше старият Клапзуба, но той, хитрецът му неден, бе наумил да понасоли момчетата и да ги принуди да говорят. И успя. Ирка, маминият любимец, веднага се изпусна:

— Не е вярно, че не ѝ обръщам внимание! Това е съвсем друго нещо! И въобще, Хонза, кажи на татко какво ни е! Всичко му кажи,

стига сме се тормозили!

Старият Клапзуба смукна силно от лулата, но после рече съвсем кротко и необикновено сърдечно:

— Е, какво ти тежи на сърцето, Хонзичек? Хайде, довери ми се!

Хонза пропъди Воржишек, понадигна се и погледна баща си в очите:

— Тате, колко пари имате?

Старият просто подскочи на пъна. Не чакаше това.

— Пари ли? За какво ти са пари? Имам някоя и друга стотарка, още не сам ги преброил както трябва.

— Знаеш ли, тате, ето каква е работата. Ти ни научи да играем, за да можем да си изкарваме хляба. Бог да те възнагради, бая се потруди, но ми се струва, че и ние се отсрамахме. Ти самият знаеш, че не сме играли за пари. Ние никога не сме знаели и не знаем колко си получил за играта ни. Пък и не се интересуваме. За нас е важно само едно: дали сте осигурени с мама до края на живота си... Ако не сте, няма защо да говорим, ще продължим да играем.

Старият Клапзуба пушеше като локомотив.

— А ако сме осигурени, няма ли да играете?

— Няма, тате, в такъв случай ще зарежем играта! Или поне няма да играем за пари! Ние винаги сме се борили само за честта да бъдем първи и каквото сме спечелили, е ваше. Трябва да се погрижим вие с мама да имате с какво да живеете. Това е главното. И понеже ти започна този разговор, моля те да ни кажеш всичко.

— Значи, вие играете само за мама и тате? Дяволска единадесеторка, а с какво ще живеете вие самите?

— За нас не се грижи! Щом не може другояче, ще станем тренъори по клубовете. Дори ще се сбият за нас.

— И вие искате да разтурите най-славния отбор?

— Да! Не желаем да ни се подиграва някакво си луничаво хлапе, че то играело за чест, а ние за пари!

— Хм, ето какво било? Значи, някакво си луничаво хлапе? И твърдо ли сте решили вече, капитане?

— Твърдо, тате!

— Отборът съгласен ли е?

Налягалите около тях момчета само изръмжаха. Старият стана и дълго чисти лулата си. Вече се бе стъмнило, на небето блестяха звезди,

старият все не можеше да се справи с лулата. Никой не гъкна. Най-сетне старият Клапзуба се обърна:

— Значи така, шмекери? Вие играете насила, само заради мен? Х-м... Тогава... тогава ще турим кръст на всичко... ще вдигнем на тавана футболните обувки... ще развържем топките... ще отнемем дъха на плондирите...

— Само на плондирите, тате!

— Все едно е, ще им отнемем дъха! Ще свием знамената... Единадесеторката на Клапзуба вече няма да съществува...

Брадата му се разтрепери силно. Едва сега синовете му разбраха, че той бе посветил живота си на тяхната игра. Те се втурнаха към него, прегръщаха го, молеха го за прошка, успокояваха го.

— По дяволите, по дяволите — изруга най-сетне той, за да му олекне. — Оставете ме поне да си натъпча лулата на негово английско величество. И без това друга няма да получа, няма да седя в една ложа с друг властелин! Тю бре, все очаквах, че един ден ще се разделите, но смятах, че ще е заради жени! А то, гледай ти, момчетата искали да бъдат любители! Е, да идем при майка ви, тя, бедната, ще има да се чуди!

Тази вечер след дълго мълчание в колибата на Клапзуба отново се чуваха разговори и глъчка както по времето, когато баща им ги готвеше за първия мач в Прага. Всред глъчката те и не забелязаха, че старият Клапзуба измъкна Клапзубовица на чардака. Стояха там двамата на тъмно и Клапзуба й даваше инструкции:

—... да не се изпуснеш да им кажеш колко имаме! Няма да вземем парите със себе си в гроба, каквото са спечелили, един ден ще бъде тяхно. Но сега не бива още нищо да узнаят. Парите могат да ги разтурят. Млади са, нека идат да си припечелват хляба. За младия човек парите не са полезни. Ще идат, ще си пробият път в живота и когато и там почнат да побеждават както на игрището, ще разберат цената на парите... Един ден, когато поискат да се оженят, хилядарките ще им са добре дошли...

Клапзубовица, скръстила уморените си ръце под престилката, подсмърчаше силно, за да задържи сълзите. Тя слушаше мъжа си и на всичко кимаше с глава. Та той, старият Клапзуба, макар и беден селянин, така умееше да уреди всичко на тоя свят, че жена му само ахкаше и пляскаше с ръце от учудване. Тя и сега разбра новите му

намерения, одобри ги и двамата се върнаха някак по-спокойни при синовете си в колибата.

Те все още разговаряха оживено и крояха планове за бъдещето. Цялата им футболна слава сякаш не съществуваше; всеки се занимаваше само с това, какъв ще стане, за какво го бива, как ще си печели прехраната. Техните вродени способности, потиснати от изключителния интерес към футбола, бързо се събуждаха. Отведнъж видяха, че животът е много по-богат и по-пълен, отколкото са го познавали досега, и че в него за младите хора има много повече и по-сериозни задължения, отколкото са си представяли. В момента, в който спортът престана да им бъде професия и стана това, каквото е в действителност — здравословна игра, удоволствие и допълнение към обществения живот, те разбраха, че работата, а не играта е главното в живота. Младежи с такова солидно възпитание, с такава физическа и нравствена закалка, не можеха да не разберат задълженията си в живота. Напротив, техните мозъци бързо откриваха и преценяваха всички бъдещи възможности и търсеха начини, за да могат младите Клапзубовци колкото е възможно по-скоро и по-успешно да заемат подходящи места в човешкото общество. Изследваха своите способности, дарби, влечения и ако след полунощ старият Клапзуба не ги бе разгонил, щяха да приказват чак до сутринта. Но и след като си легнаха, те не помислиха за сън — промяната в съдбата им бе твърде рязка. Така че петлите отдавна бяха пропели, приветствувайки новия ден, когато те един подир друг почнаха да премрежват очи.

Тоя ден момчетата съвсем необичайно се успаха, защото старият Клапзуба не дойде да ги събуди както обикновено. Остави ги да спят чак до пладне и ги посрещна с хитра усмивка, когато те със страшни викове и учудени възклицания дотичаха за закуска. Баща им просто не можеше да им се нарадва, като ги гледаше да седят на масата така млади, здрави, изпълнени със сили и жизнерадост. И той чак до вчера бе виждал в тях само футболистите, само материал за игра, без да помисля за нищо друго. Едва днес забеляза колко са възмъжали и какви едри и способни млади мъже са станали. От радост и гордост той за малко не забрави, че в джоба си има голяма изненада за тях. Едва когато синовете му се нахраниха и понечиха да станат, той трепна и се обади:

— Чакайте, момчета, нещо се получи за вас!

Бръкна с ръка в джоба и сложи на масата една телеграма.

Малкото квадратче прегъната хартия стъписа развеселилите се млади Клапзубовци. Те гледаха смутено тайнствената телеграма и загадъчното лице на баща си. Най-сетне Хонза се опомни и разпечата телеграмата. Тя беше от Винценц Мацешка от Лондон и гласеше:

„Австралия кани мач световно първенство след три месеца сидни телеграфирайте условията мацешка.“

Хонза подаде телеграмата на Йозеф, който я прочете с треперещи устни, шепнешком, сричка по сричка и я предаде на Карлик; така тя минаваше от ръка на ръка и всеки със собствените си очи четеше неочакваното предложение. След три месеца, в Сидни, световно

първенство? Клапзубовци срещу Австралия? Всеки от тях усещаше как дъхът му секва от вълнение. Клапзубовци се спогледаха объркано и отново съсредоточиха погледи върху лицето на баща си, който, без да трепне, местеше лулата от единия ъгъл на устата си в другия. Най-после Хонза наруши тишината:

— А какво ще кажеш за това ти, татко?

— Какво ще кажа ли? — отвърна бавно старият.

— Че е жалко, задето пристигна така късно. Вече няма да играем, така че защо да се тормозим? И без това се споразумяхме с майка ви какво ще правим сега. Още днес ще поръчам в селото плуг и когато ми го дадат, ще вземем да изорем игрището и да го засеем. Ще стане чудесна нивичка, защото земята си е починала! Инак, да не беше вашето решение, ех, дяволски континенте, щяхме да поемем към Австралия!

— Разбира се! — обадиха се веднага хорово синовете му. — Световно първенство! Нима е нужно да се състезаваме за него?

— То се знай! Вярно, тук победихме всичко живо! Но с Австралия още не сме се срещнали, така че имат право да ви поканят. Няма как, ще изпратим телеграма на Мацешка, че Клапзубовци се предават!

Той каза това най-спокойно, но всяка дума беше като леко бодване.

— Изобщо тая работа е много неприятна. Като стане известно, че няма да отидете, по цял свят ще почнат да крещят, че Клапзубовци се боят от Австралия и са се предали!

— Това не, тате, такова нещо не бива да се говори за нас!

— Ами тогава, какво искате да правите, дяволски отборе? Тая седмица ще изорем игрището, веднага след това ще засеем...

— Зарежете тия приказки, тате, не е възможно наистина да мислите така.

— Че защо не? Отказахте се да играете и аз трябва да се съобразявам с това. Та както ви казвам: ще изорем, ще брануваме, ще засеем...

Единадесетте млади Клапзубовци просто побеснях. Скърцаха със зъби, чупеха твърдата дъска на масата, пулеха се. Неумолимата логика на баща им ги хвърляше в отчаяние.

— Хонза, капитане! — викаха в надпревара те. — И ти търпиш това? Мълчиш? Можеш да понесеш тоя позор?

— Чакайте! — викна им Хонза и се обърна към баща си: — Добре, тате, ще изорем нивичката и ще я засеем. Но какво ще правим после?

— Е да, проклето стопанство, ще чакаме житото да изкласи. До жътва ще имаме сума ми ти време...

— Правилно, тате! Но това време трябва някак да го използваме. Подайте ми някоя карта!

Двадесет ръце се протегнаха към полицата, за да намерят колкото се може по-скоро стария училищен атлас Козен-Иречек-Метела, в който отбелязваха с червено мастило всички свои пътувания. Хонза го отвори, намери картата на цял свят и я изучава известно време.

— Ето на: Бриндизи — Бомбай — тринадесет дни, Бомбай — Сидни, — двадесет дни. Ако бъде всичко благополучно, за един месец ще сме там и за един месец обратно. Това означава, че още преди жътва можем да си бъдем в къщи!

— И така?

— И така, заминаваме за Австралия!

— Ура-а-а-а!

Ревът им беше страхотен. И десетимата се хвърлиха на врата на Хонза. Старият Клапзуба само мигаше често-често и някак нервно местеше лулата в устата си.

— Значи, това е последната ви дума? — попита ги най-сетне той. — Дявол да ви вземе, шмекери недни, брей, че ми олекна! Вече наистина бях започнал да се страхувам, да не очерните на края славното си име!

Сега пък всичките единадесет младежи се нахвърлиха възторжено върху баща си и старият с мъка успя да се задържи на крака. После отново седнаха да се съвещават и свършиха едва когато майка им донесе първите чинии с димяща супа и най-прекрасният обед у Клапзубови започна. В края на краищата бе прието предложението на стария Клапзуба: да изорат и засеят игрището и после да заминат.

Но това тяхно първо оране не мина така леко, както предполагаха. Щом старият Клапзуба потърси да заеме в селото плуг, всички започнаха да го разпитват и да се учудват; новината се понесе от стопанство в стопанство, развълнува посетителите на кръчмата, които

приказваха само за това, и още същият следобед стигна до училището. Учителят Яроушек се числеше към най-големите почитатели на Клапзубовци, и то не толкова от любов към футбола, колкото от пламенен местен патриотизъм. Долни Буквички, родното селце на Клапзубовци, се прослави по цял свят и учителят Яроушек считаше за свой най-свещен дълг с всички средства да заякчава и поддържа тази слава. Ето защо най-малко един път седмично изпращаше в „Пражски деник“ подробни писма, кой е посетил през тези седем дни Клапзубовци в Долни Буквички и какви нови футболни срещи е уговорил старият Клапзуба. Ако някога някой историк пожелае да напише по-подробна и по-научно обоснована история на Клапзубовци, отколкото е тази, то той ще трябва да проучи долнобуквичките писма в „Пражски деник“. Така че и тоя път учителят незабавно седна на масата и написа краснописно своето обичано послание:

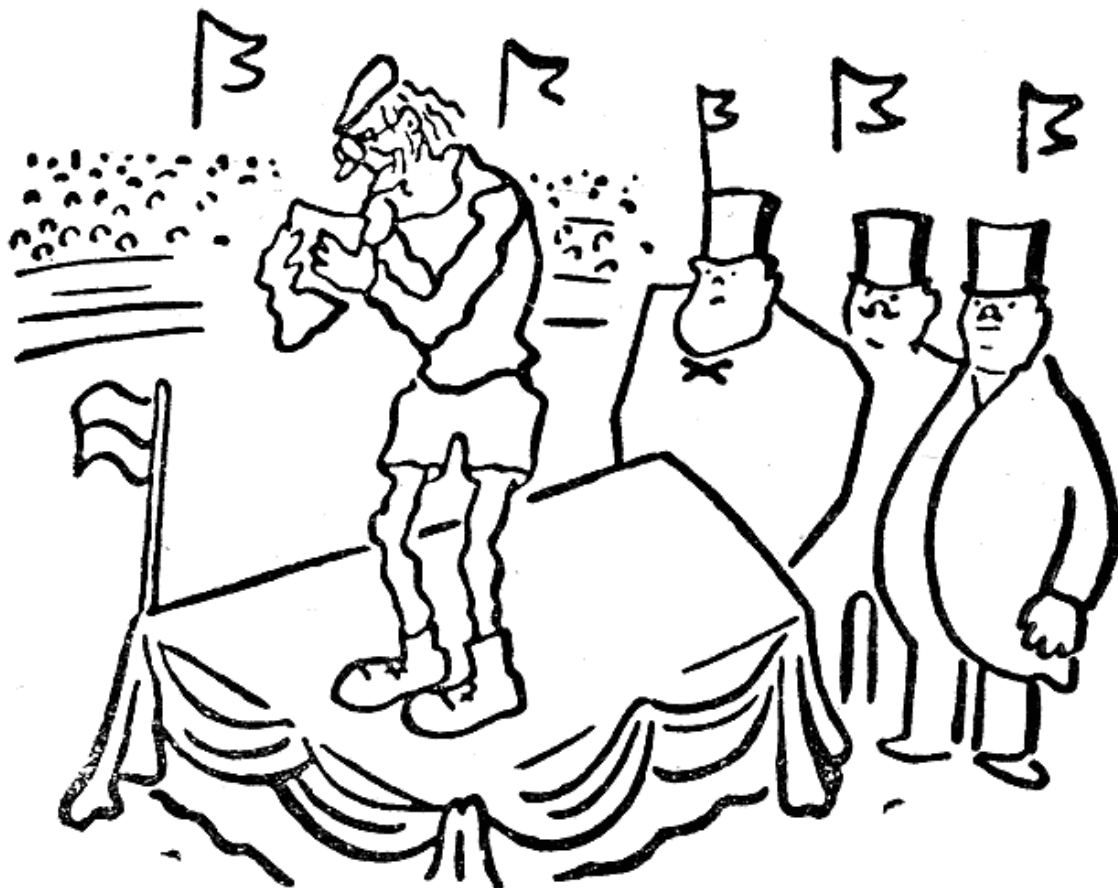
„От Долни Буквички. Един приятел на вестника ни пише: И нашето скромно селце Долни Буквички при Коуржим се превръща в арена на събития, така да се каже, исторически. Както е известно на широката общественост, чешкият народ се прочу из цял свят със своето майсторство в играта, наречена футбол. В тази игра футбол — по-правилно е да се нарича «ритни топка», — родина, на която е Англия и която изисква от играчите голяма физическа издръжливост, особено изпъква отборът на семейство Клапзубовци, наречено «Спортен клуб — Единадесеторката на Клапзуба». С истинска хусистка сърцатост единадесеторката на Клапзуба ни завоюва световна слава. Със затаен дъх следеше успехите ѝ широката чешка общественост и особено ние, жителите на село Долни Буквички при Коуржим, защото единствено Долни Буквички при Коуржим може да се похвали, че именно под неговите сламени покриви е стояла люлката на това забележително дружество. Но с болка на сърцето трябва да съобщим на широката чешка общественост, че в лоното на единадесеторката на Клапзуба се е родило решението да се откажат от по-нататъшна игра на футбол и да се посветят на гражданска дейност. В най-близки дни блестящата стомана на плуга ще се вреже в девствената почва на Клапзубовото игрище в Долни Буквички при Коуржим и рохкавата земя ще приеме обилното семе, за да даде през лятото богат урожай. Този почти символичен акт означава край на футболната слава на единадесеторката на Клапзуба; но ние, жителите на Долни Буквички при Коуржим, ще ги

приемем все така сърдечно в своята среда и като обикновени граждани, не забравяйки, че те както със своя усърден и мъжествен труд, така и с оказаното гостоприемство на Негово Величество коронния принц на Англия допринесоха за славното, добро име на Долни Буквички при Коуржим, за което оттогава с известна корекция важи следният стих от Библията: И ти, Долни Буквички при Коуржим, с нищо не си по-малко от градовете юдейски...“

Редакцията на „Пражски деник“ не подозираше дори каква сензация ще предизвика с това съобщение. Всички вестници го отпечатаха във вечерните си издания, осведомителните агенции го телеграфираха на цял свят и на следващия ден цяла спортна Европа беше разтревожена и развълнувана от разтурянето на единадесеторката на Клапзуба. От друга страна пък, от Лондон пристигнаха съобщения за предстоящата среща за световно първенство с Австралия, така че писмото на учителя Яроушек предизвика и пълна паника. Резултатът от всичко това се прояви в долно буквичката поща. Раздавачът, старият Мазуха, от сутрин до вечер тичаше в Клапзубови с телеграми и бързи писма. Известни спортисти, председатели на големи спортни клубове и съюзи, журналисти и обществени дейци молеха да бъдат поканени в Долни Буквички в деня, когато Клапзубови ще ликвидират своето игрище. Явно беше, че всички смятат този момент за истинско историческо събитие в европейския спорт, и старият Клапзуба беше прав, когато, подреждайки купчината бърза поща, подхвърли:

— Проклетата Европа, май няма много лесно да се отървем от нея!

На следващия ден пристигнаха дори няколко големци от Прага и в края на краищата стана ясно, че не остава нищо друго, освен изораването на игрището да се проведе като голям държавен и международен празник. Олимпийският комитет състави незабавно специална подготвителна комисия. Старите ветерани Кадя и Ваник бяха поканени да произнесат тържествени речи, а когато и Министерството на образованието изпрати като свой представител в комисията председателя на профсъюзите В. В. Щех, се оказа, че вече са налице всички личности, необходими за успешното провеждане на тържеството.

Големи бяха тържествата в Долни Буквички тоя ден. От Коуржим прииждаха на безкрайни потоци тълпи от футболисти, лекоатлети и тежкоатлети, бегачи на къси и дълги разстояния, състезатели по хвърляне гюле и копие, майстори по скачане и борци, гребци, колоездачи, боксьори, стрелци, плувци, мотоциклетисти, туристи, летци, биярдисти, шахматисти, пешеходци, автомобилисти, жокеи, яхтсмени, фехтовчици, тенисисти, състезатели и състезателки на хандбал, скиори, кьнкьори, състезатели на поло, на голф, на рьгби, на крикет, дресировачи на кучета, канарчета, пощенски гьльби, рибари и състезатели по жиу-жицу. Прииждаха по всички пътища и шосета, с

всички видове спортни превозни средства и горите около Долни Буквички се огласяха от чуждестранен говор. Игрището на Клапзубови беше обградено със стълбове с държавните знамена, над северната врата беше издигната ораторска трибуна, наоколо сновяха продавачи на кренвирши, бонбони и лимонада. В десет часа изумруденият правоъгълник на игрището бе вече заобиколен от безкрайно черно море от хора. В десет и четвърт председателят на комисията по подготовка на тържеството въведе на ораторската трибуна побеляло старче.

— Кадя! Това е Кадя! — завълнуваха се тълпите и старият Кадя не смогваше да се поклони на всички.

Най-сетне шумът утихна и Кадя, треперецо старче, прочете с треперещ глас своята реч. С продължителни овации той бе сменен от стария, прегърбен Ваник, който се разплака и даже не довърши речта си. Но когато на трибуната се появи единадесеторката на Клапзуба със зачервения си баща по средата, околността гръмна от нестихващи викове. Капитанът Хонза поблагодари с няколко думи на участниците в тържеството и вече се канеше да слезе, когато бе спрял от нови ликуващи викове. Единадесет момичета в ярки спортни костюми излязоха на трибуната. Те бяха членки на пражката и бърненската „Славия“, на чиновническото спортно дружество в Карлин и Тржебическото „Ахила“ — до една славни и непобедими състезателки, световни рекордьорки по бягане на всички разстояния, от шестдесет ярда до половин миля, на скок на дължина и височина, на хвърляне гюлле и копие. От името на жените-спортистки те бяха дошли да благодарят на майсторите-футболисти за техния пример и заслуги и да ги закичат за спомен с миниатюрните почетни медали на скулптора Гутфройнд. Клапзубовци бяха силно изненадани и трогнати от това неочаквано внимание и сърцата им биеха буйно в юнашките гърди, когато красивите спортистки забодоха на тях медалите. В този миг В. В. Щех даде знак с едно флагче и военната музика засвири победния химн на Клапзубовци.

Най-после виновниците за тържеството можаха да слязат от трибуната и да се пристъпи към самата церемония. В североизточния ъгъл на игрището стоеше плугът, окичен с ленти и венци, и в него бяха запрегнати чифт напейделски коне, някога буйни жребци, но днес вече доста укротени от старостта.

Старият Клапзуба прие от главния коняр юздите: той не отстъпи никому честта да ръководи орането. Първата бразда беше определена за представителя на правителството. Това бе министърът на здравеопазването и всички забелязаха с учудване, че той умее да оре знаменито. Втората бразда се падна на английския посланик. После дойде реда на председателя на Олимпийския комитет, на заместник-председателя на Международната футбол на федерация, на председателя на съюза, на председателите на всички големи спортни дружества, на представителя на самоуправлението и на края последната бразда изора скромният, но незабравим учител Яроушек, първият възпитател на героичната единадесеторка...

Върху голямата площ на идеалното игрище блестеше на пролетното слънце кафявата преобърната пръст и враните долитаха от горите и кацаха по браздите, за да кълват дъждовни червеи...

В това време музиката се разположи досами гората и хората насядаха наоколо по ливадите, угарите и пасищата и приключиха първата, официалната част на тържеството с грандиозен пикник.

Следобед имаше танци, а вечерта гълпите отново потеглиха към гарата, като преди това изпяха на Клапзубовци техния боен химн.

Нощта спусна синкавата си пелена над напълно опустялото поле. В здрача светеха само белите стени на Клапзубовите семейни къщурки; в своята самота, отделена чрез гората от Долни Буквички, след тържествата през деня те изглеждаха още по-усамотени.

В замяна на това пък много сърдечност и топлота лъхаше от старата колиба, всички прозорчета, на която бяха осветени необикновено ярко. Край дългата маса в голямата стая бяха насядали единадесетимата Клапзубовци и единадесетте момичета, имената, на които фигурираха по таблиците на всички световни рекорди. Старият Клапзуба не позволи момичетата, подготвили им такъв сюрприз, да се озоват сред страшната блъсканица, която цареше тоя ден на гарата. След като се разбра с управите на клубовете им, той предума момичетата да приемат гостоприемството му. Още следобед две от белите къщурки бяха приготвени за тях, а вечерта, когато всички си заминаха, шампионките по атлетика седнаха заедно с шампионите по футбол на семейна вечеря.

Някакво особено очарование обзе младите хора. Синовете на Клапзуба не бяха общували дотогава с девойки. Даже и да срещнеха някоя, тя им се струваше смешна или глупава със своята претенциозност и дребнавост. Всяка искаше веднага да им се хареса и се контеше и кокетничеше, за да привлече вниманието на някой от тях, а повечето девойки тичаха по Клапзубови като луди. Всичко това беше противно на здравите, разумни и горди младежи; те дори се бояха да не би някой от тях да се остави да го подмамят и по такъв начин да бъде изгубен за отбора. Затова толкова по-приятно им беше да побеседват с тези момичета. При тях нямаше и следа от кокетирание и празни приказки. Момичетата знаеха от собствен опит какво е бягане и как трябва да се диша и затова се интересуваха от опита и познанията на Клапзубовци, които с голямо удоволствие учеха своите нови приятелки как се постига най-пъргав скок или когато е най-добре да се направи масаж. Тези специални теми, както и веселите спомени от пътуванията и състезанията в чужбина придадоха на разговора около масата най-сърдечен характер и когато Клапзубовци придружиха атлетките до определените за тях къщурки и им пожелаха „лека нощ“, те единодушно признаха, че досега не са водили такъв приятен и

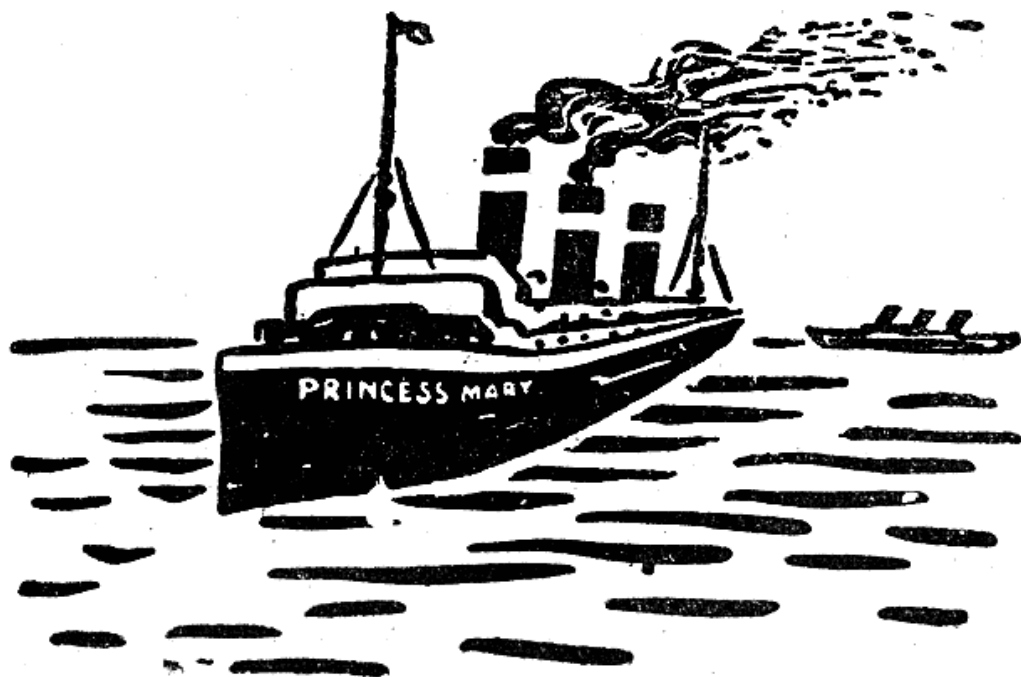
другарски разговор. Старият Клапзуба разпалено твърдеше същото и когато момчетата налягаха по креватите и походните си легла, той още дълго се разхожда по чардака, пушейки доволно кралската си лула. Беше вече след полунощ, когато вратата скръцна и старата Клапзубовица го повика тихо да се прибере да спи.

— Сега, сега, жено. Само искам да надникна дали при момчетата всичко е тихо и спокойно. Ела да прескочим дотам, времето е топло.

Клапзубовица се измъкна тихо, Воржишек също изтича от колибката си и тримата се запътиха покрай славната орница към отсрещните къщурки. Там цареше пълна тишина и спокойствие, всички светлини бяха загасени, нищо не нарушаваше покоя. Съпрузите Клапзубови се върнаха. По средата на пътя старият се спря.

— Тук спят момчетата — рече тихо той, — а там — момчетата. Дай, боже, след всичката спортна слава да бъдат щастливи в живота!

— Дай, боже, мъжо — прошепна Клапзубовица. И двамата се вмъкнаха на пръсти в спящата колиба.

Ало, море! Небе, слънце и безкрай! Няма вълнение в тези горещи и задушни дни. Морето е мъртво, сякаш убито от отвесните лъчи, и носът на парахода напразно цепи водите му по своя безкраен път. От двете страни на парахода се появява пяна, след него в безкрая се проточват две бели бразди, но инак всичко е мъртво и сънливо неподвижно. Почти не се разбира, че параходът се движи; само тук-там на хоризонта се появяват розовите очертания на планини, които по-скоро приличат на сън, видение или фата-моргана. Понякога параходът се приближава към тях и се плъзга край брега. Тогава се забелязва жълто-червена пустиня или се мяркат наредко групички палми, селца със запуснати къщурки, мъже с бели бурнуси, жени с пъстри поли и дълги редици камили, които се движат, клатушкайки се, вързани една за друга.

Клапзубовци са се отпуснали на шезлонгите в сянката на голямата тента, присвиват болезнено очи пред потоците бяла светлина и

мълчаливо наблюдават как пред тях отминава панорамата на арабския бряг. Когато задухата и мъчителната жажда стават непоносими, те си спомнят за пищната красота на Средиземно море. Преди една седмица те смятаха, че няма да издържат на жегата, но колко умерен е всъщност там климатът в сравнение с този ад в Червено море! Спомнят си също как там морето преливаше в стотици цветове! Как облаците летяха по небосвода! Как вълните се удряха и разбиваха, как се гонеха, разпръскваха и отново се надигаха! Притворили очи, Клапзубовци се връщат в спомените си още по-далеч, при благоуханните борове и сочните дъбрави, при ливадите, изпъстрени с глухарчета, потока, който лъкатуши между елхите, при вече изораното игрище досами гората, където старата им майка шета в колибата и си бърби нещо. Никога не я бяха оставяли, бедничката, толкова дълго сама: при нея е само оня подлизурко Воржишек, но и той почна да остарява, все лежи и вече лае със слаб глас по чуждите хора. Добре че единадесетте пъргави момичета се заклеха на гарата да отскочат по ред до Буквички, за да поразвлекат и зарадват самотната майка на Клапзубовци. И все пак вечер, когато над лъките и борчетата се спусне мъгла, майка им ще седи саминка на стълбите при вратата, отпуснала ръце на скута, ще гледа блещукащите звезди и ще си представя всичките тези чудни страни, в които мъжът ѝ и момчетата ѝ отиват, за да спечелят за последен път слава и чест.

Вечерите на палубата на „Принцеса Мери“ протичат по-различно. Прохладният въздух примамва от всички скривалища отмалелите от жегата и задуха пътници, лампите светват, параходната музика засвирва и всички могат да се поразвлекат няколко часа. Повечето пътници са англичани и англичанки, така че Клапзубовци имат сред тях голям брой почитатели. Дори и на най-сухата учителка по английски език, която отива да преподава в гимназията в Бенарес, сърцето започва да тупа по-бързо, когато чува, че тези единадесет младежи са рекордьори по футбол. Клапзубовци по цяла вечер са заобиколени от нови познати и почитатели, но най-здраво приятелство завързва тук баща им.

Това се случи същата вечер, когато излязоха на палубата на парахода в Бриндизи. Момчетата, заинтригувани от новите за тях съоръжения, ходеха по парахода, разглеждайки и изучавайки всичко, а старият Клапзуба пренесе сгъваемия стол колкото се може по-близо до носа на парахода и седна. След малко при него пристъпи

широкоплещест дългуч с измачкан костюм, огромни обувки и лула, досущ като кралската лула на Клапзуба, и му заговори на английски с глас, напомнящ скърцането, скрибуцането и тракането на несмазана ръчна количка:

— Вие ли сте господин Клапзуба?

Клапзуба тутакси събра целия си запас от английски думи, избира известно време и на края кимна с глава и рече:

— Yes^[1].

— Аз съм полковник Уорд от индийската армия — представи се дългучът. — Вие ми харесвате и затова бих искал да поседя тук с вас. Какво ще кажете, господин Клапзуба?

Но това беше вече твърде сложен израз за стария Клапзуба, той обърка думите и му олекна, едва когато извика:

— Проклет Вавилон, yes!

След което страшно дълго си разтърсваха ръцете с полковник Уорд. Полковникът се изтегна на своя стол редом с Клапзуба. Отначало буквичкият старик се поуплаши да не би той господин да се разприказва, но всичко мина благополучно. Полковникът също седеше, пушеше и плюваше, Клапзуба също седеше, пушеше и плюваше, така че те заедно седяха, пушеха и плюваха. След около един час полковникът вдигна ръка, посочи една бяла птица, която летеше наблизко, и каза на английски:

— Чайка.

Клапзуба кимна с глава:

— Yes.

След един час пък Клапзуба забеляза някакъв делфин, който ту изплуваше, ту се потапяше във водата. Наблюдава го известно време, после вдигна ръка и рече спокойно:

— The^[2] риба.

Полковник Уорд кимна сериозно с глава:

— Yes.

И те отново продължиха да седят, да пушат и да плюват. Когато за първи път се приближиха до брега на Червено море, Уорд рече:

— Арабия.

Клапзуба отвърна:

— Yes.

По-късно Клапзуба посочи с лулата към брега и каза:

— The камила.

Полковникът кимна:

— Yes.

И така една сутрин те минаха край Аденския залив и се озоваха в Арабско море. Отново пред тях беше истинско море, бурно и развълнувано, вечно неспокойно и плискащо. „Принцеса Мери“ заплува по него като че с ново желание. Щом излезе от Аденския залив, тя се озова сред бурно море, където се издигаха и спадаха огромни водни пластове и носът на парахода непрекъснато се люлееше нагоре-надолу. Старият Клапзуба и полковник Уорд не напуснаха местата си. Останаха в тази люлка, човката на която през всичкото време бе обърната на югозапад. Отиваха само да хапнат и да поспят, като през тези прекрасни вечери се заседяха на носа на парахода до късно след полунощ.

През една такава чаровна нощ пред тях изплуваха множество светлини и светлилки, един фар хвърляше снопове бели и зелени лъчи, сирената на парахода изсвири и полковник Уорд рече:

— Коломбо.

А старият Клапзуба добави:

— The край.

И двамата кимнаха с глава и казаха:

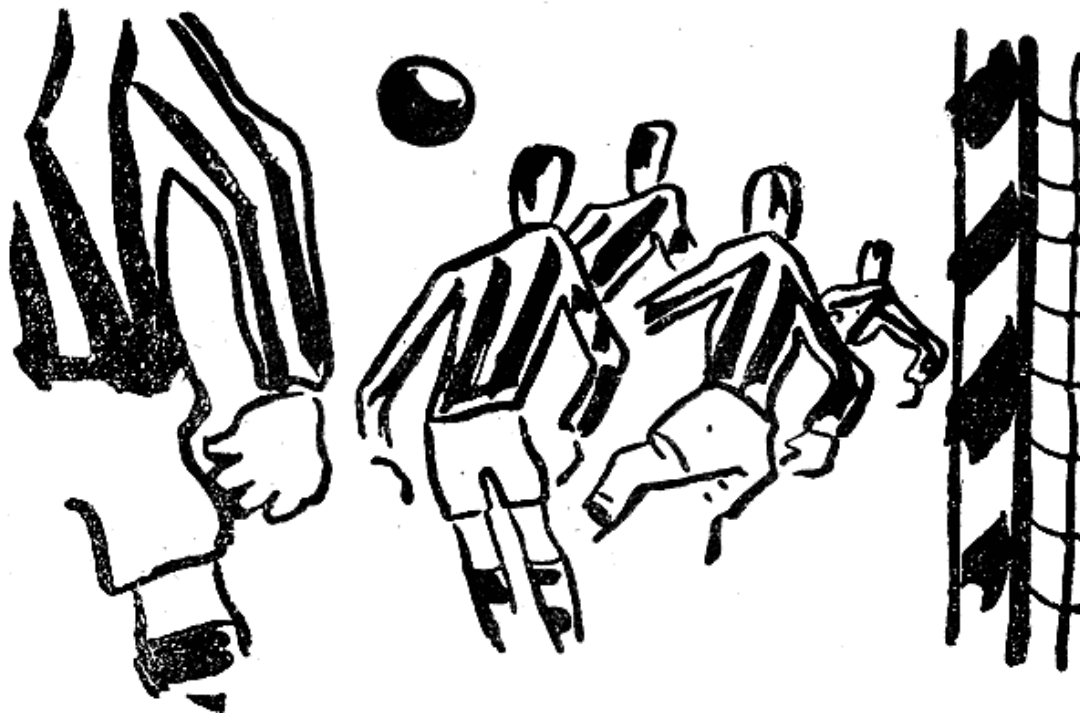
— Yes.

На сутринта се сбогуваха мълчаливо, като безкрайно дълго си стискаха ръцете. И двамата чувствуваха, че между тях се е завързала дружба на вечни времена и че докато са живи, няма да намерят вече човек, с когото да могат да си поприказват така хубаво както по време на пътуването от Италия до Цейлон. Но те се разделяха и нямаше да се срещнат никога, защото Уорд заминаваше незабавно за Индо-Китай, а „Принцеса Мери“ още същата вечер напусна Коломбо и се отправи към Сидни.

---

[1] Yes, Да — б.пр. ↑

[2] Английски определителен член — б.пр. ↑

Обявления, плакати, носачи на реклами, прожекции на надписи по екраните на кината и нощем по стените на къщите, светлинни надписи, милиони фотографии, уводни статии във вестниците, купища позиви — всичко това в течение на два месеца подготвяше Австралия за най-голямата футболна среща, с Клапзубовци. Тяхното пътуване се следеше и всички подробности се съобщаваха всекидневно с бързи телеграми, а в канцелариите на „Тото“ залаганията „за“ и „против“ нарастваха до чудовищни размери. Те вече бяха достигнали пет към едно за Австралия, когато най-добрият спортен кореспондент Г. Б. Гринууд успя да проникне на „Принцеса Мери“ и да наблюдава Клапзубовци при тренировките им на палубата и след това под душовете. В резултат на изпратената телеграма надеждите на Австралия спаднаха на три към едно. Когато самите Клапзубовци се появиха на палубата пред необозримите тълпи, които ги очакваха в Сидни, залаганията за Австралия достигнаха едно и половина. Тогава

обаче се намесиха патриотично настроените спортисти и с пламенната кампания, която предприеха, така въодушевяха съотечествениците си, че залаганията за Австралия отново се увеличиха на шест към едно.

Една седмица преди мача градът беше препълнен с чужденци, които очакваха срещата. Но на пристанището всекидневно пристигаха нови и нови параходи, претъпкани със запалняковци, които спяха по таваните, в лодките и на палатки извън града. Вечерта преди срещата тълпите принудиха управата да им отвори стадиона, нахълтаха вътре като страхотна вълна и тутакси заеха неномерирани места, за да ги запазят. Десетки хиляди хора спаха сгъсени на каменните седалки и цяла армия от амбулантни търговци от най-ранно утро въртяха небивала търговия. Още сутринта на стадиона бяха изпратени две музики, за да поддържат доброто настроение на развълнуваните тълпи с бойки маршове и фокстроти. Въпреки това избухваха безброй кавги и побоища и много юмруци пострадаха при осигуряване на по-добри места.

От дванадесет часа публиката по трибуните се специализира в крещене на хорови възгласи. Измислиха няколко подходящи фрази като например: „Искаме да видим Клапзубовци победени!“ или „Пуснете срещу старата Европа кенгурите!“, и всички трибуни ги повтаряха в такт. Северната и южната трибуна дори започнаха да се съревновават коя от тях ще крещи по-силно. Това бяха такива оргии на обединените гласни струни, че музиката престана да свири и се задоволяваше само след особено сполучливите възгласи да изпълни туш. В два часа трибуните вече само хриптяха и надвикването между Севера и Юга остана без победител.

По това време стадионът беше вече претъпкан със зрители и изглеждаше, че всеки момент ще рухне. В два и половина началникът на полицията заповяда да затворят вратите. Хилядите закъснели, които останаха отвън, започнаха да кълнат и ругаят. Но вратите не трепнаха и тълпите отвън бяха осъдени да се разхождат около забранения рай и само от случайните викове, ръкопляскания и свиркане да съдят какво става вътре.

През високите стени на стадиона долитаха безредни викове и рев, непрекъснатата вълнообразна глъчка. До началото на мача оставаше още час и четвърт и затова тези, които не можаха да влязат, след няколко напразни опити да се вмъкнат, се разположиха на тревата около стените

на стадиона. В четири часа и две минути техните разговори бяха прекъснати от оглушително ръкопляскане, което прозвуча като проливен дъжд. Изглежда, публиката приветствуваше излезлите Клапзубовци. След три минути последваха нови аплодисменти, тропот и многократни гръмки викове — сигурно шампионите на Австралия се бяха появили на игрището. И после настъпи отчайваща тишина — мъртва и безкрайна. Изгнаниците отвъд стените побледняха от вълнение и с вдигнати глави се мъчеха да доловят и най-слабия звук откъм стадиона. Но там цареше гробна тишина, сякаш някой невидим бе спуснал над цялата арена със сто и шестдесетте хиляди зрители огромен стъклен похлупак.

Безкрайните минути се влачеха бавно по напрегнатите часовници.

Изведнъж всички трепнаха. Резкият звук на свирка проряза въздуха. „Бум-бам-бам!“ — зазвучаха звънливо ударите по топката. С опулени очи изгнаниците се вслушваха в ударите, които постоянноменяха посоката си.

В един миг жълто-зелената топка се издигна към стената като ракета, трептейки блесна на слънцето и отново безшумно се спусна на стадиона. Последваха два остри кънтящи удара.

В същото време три момчета изскочиха от завоя на главната улица на предградието. Тичаха един зад друг с дълги атлетически крачки, вдигайки високо крака и пружинирайки пъргаво на пръсти. Начело беше окъсано момче с червено таке върху черните къдравии коси, а останалите го следваха по петите. По средата на пътя към стадиона последното момче ускори ход, средното го последва, така че останалото разстояние пробягаха в разгърнатата редица. При първата групичка изгнаници момчетата се спряха. Всяко носеше под мишница пакет вестници:

— Специално издание на „Хералд“!

— Отборите излизат на игрището!

— Първите минути от срещата! Купете си „Хералд“! Купете си „Хералд“!

Пронизителните викове на трите млади, гърла сепнаха развълнуваните слушатели. Как, възможно ли е вече да са?... Втурнаха се към пакетите вестници. Наистина! Черно на бяло! Рекордна вестникарска бързина! Абзац след абзац страниците са изпълнени със заглавия, едри черни букви.

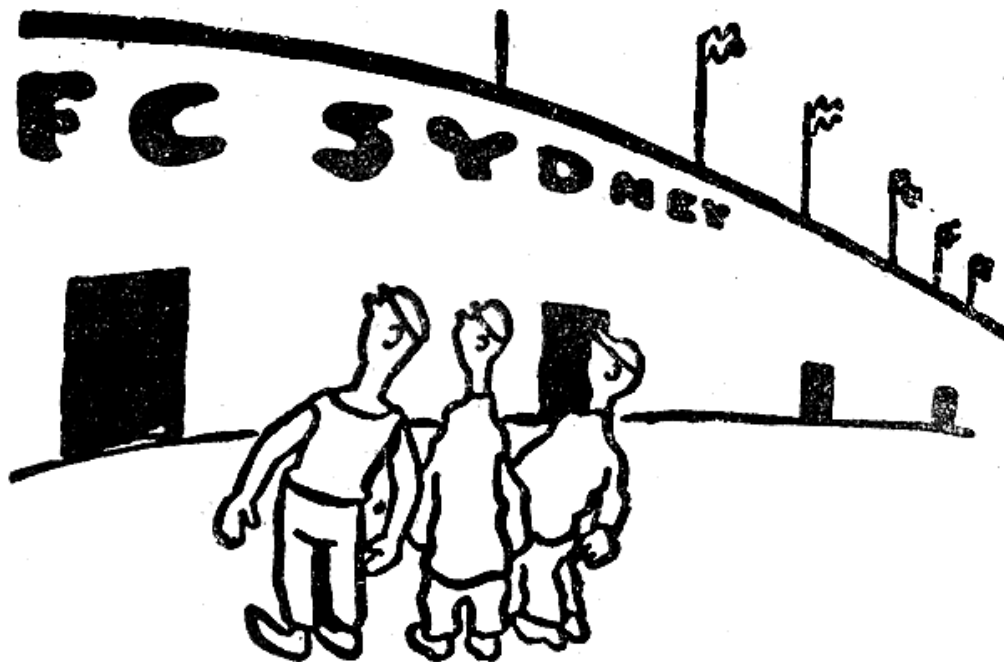
„Феноменалният отбор на Клапзубовци в бяло спортно облекло и със странния чехословашки национален трико̀льор от лявата страна на гърдите излиза тичешком в дълга редица на зеленото игрище. Класическите тела на единадесетте атлети...“

„Отново избухват нестихващи овации. Старият Шорт, нашият несравним Хирам Джирфорд Шорт, предвожда божественото настъпление на нашите единадесет пъргави червени австралийци...“

„Джон Хърбърт Ниринг нахлупва на челото си кепето и вдига свирката. Още веднъж да хвърлим бърз поглед на прекрасното игрище, на което двадесет и двамата съперници са застанали като статуи. Рязкото изсвирване прониква в сърцата ни. Редиците се раздвижват...“

„Първите минути принадлежат на нас!“

Хората се биеха за „Хералд“ и се струпаха над всеки брой като оси върху презряла кайсия. А тримата дриплъвци се провираха между тях и едва успяваха да пъхат монетите в джобовете си. За десет минути разпродадоха всичко. Спряха се пред огромните затворени врати. Спогледаха се, лицата им се удължиха.

— Няма що, хубаво се наредихме, Сами — извика на червенокосия момчето, което тичаше последно. — А ти твърдеше, че с вестниците ще се вмъкнем вътре!

Сами се приближи намръщено към вратите. Напразно, те бяха здраво затворени. Сами плю и погледна смутено двете си другарчета, които чакаха какво ще реши той. Зад стената като от далечно разстояние се зачу изсвирване. Може би аут, а може би ъглов наказателен удар! Ужасно нещо! Сами Спарго да не види мача!

— Двамата заобиколете отляво стадиона. Аз пък ще изтичам отдясно. Може някъде да открием дупка! Ще се срещнем на другия край!

Момчетата затичаха послушно. Сами се втурна вдясно и соколовите очи на вестникарчето следяха стената търсейки нещо, което би им помогнало да проникнат на отгатышната страна. Но нямаше нищо, абсолютно нищо, освен гладкия сив бетон и тук-там по някоя затворена врата. А топката там, вътре, кънтеше ли, кънтеше!

Бе избиколил повече от половината стадион, когато се сблъска с омърляния Дженингс и дългия Бътхърст.

— Открихте ли нещо?

— Нищо! А ти?

— И аз нищо!

И тримата изрекоха това почти на един дъх. Малкият Дженингс едва не заплака. Сами Спарго ожесточено ровеше с крак земята. Стояха от тази страна на стадиона, където нямаше никакви врати. Тук вече започваше полето, не минаваше никакъв път и затова нямаше хора. Имаше само нещо като ров, от който започваха полските синори. Сами Спарго се огледа безпомощно наоколо. Изведнъж очите му светнаха:

— И това ли е нищо?

Двамата му другари погледнаха натам, накъдето сочеше той. Наистина, как не са я забелязали? На петдесет крачки от тях имаше малка височинка. Не бе дотам висока, че от нея да може да се гледа през стената, но на най-изпъкналата ѝ част растеше самотно дърво!

С ликуващи викове момчетата прескочиха рова и се втурнаха нагоре по синора. След няколко минути бяха при дървото. Но уви! То се оказа могъщ евкалипт с толкова дебел дънер и такива високи клони, че момчетата не можеха да се покатерят на него. А първото полувреме май скоро щеше да свърши! Нямаше време за бавене.

— Бързо, Бътхърст! Застани до дървото и се опри о дънера му! Дженингс, покачи се на гърба му! И ти се опри на дървото! Сега аз ще се покатеря върху двама ви. Все ще достигна клоните. Бътхърст, стига

си треперил, та това не е голяма тежест за юначага като тебе! Внимавай, Дженингс, като се кача горе, ще се хванеш за краката ми и Бътхърст ще се изкачи по тебе. Дръжте се, момчета! Хайде! Внимание! Готово!

Сами Спарго се улови с лявата ръка за едно малко клонче и с бързо движение прехвърли горната част на тялото си над един дебел клон. Краката му висяха надолу и стоящият под него Дженингс протегна ръце към тях. Но Сами Спарго не усещаше това. Смаян, с облещени очи, той гледаше надолу; над главите на най-горните редици зрители виждаше три четвърти от игрището. Дженингс най-сетне успя да се залови за Сами и Бътхърст, след като си плю на ръцете, скочи и се хвана за люлеещия се Дженингс.

В този миг прозвуча страхотен гръм.

Сами Спарго ахна, ръцете му се отпуснаха и се плъзнаха по кората на дървото.

Бътхърст и Дженингс тупнаха в тревата. Върху тях падна Сами.

Страхотният гръм се превърна в нестихващ рев.

Трите контузени момчета станаха. Двете по-малки се нахвърлиха върху Сами:

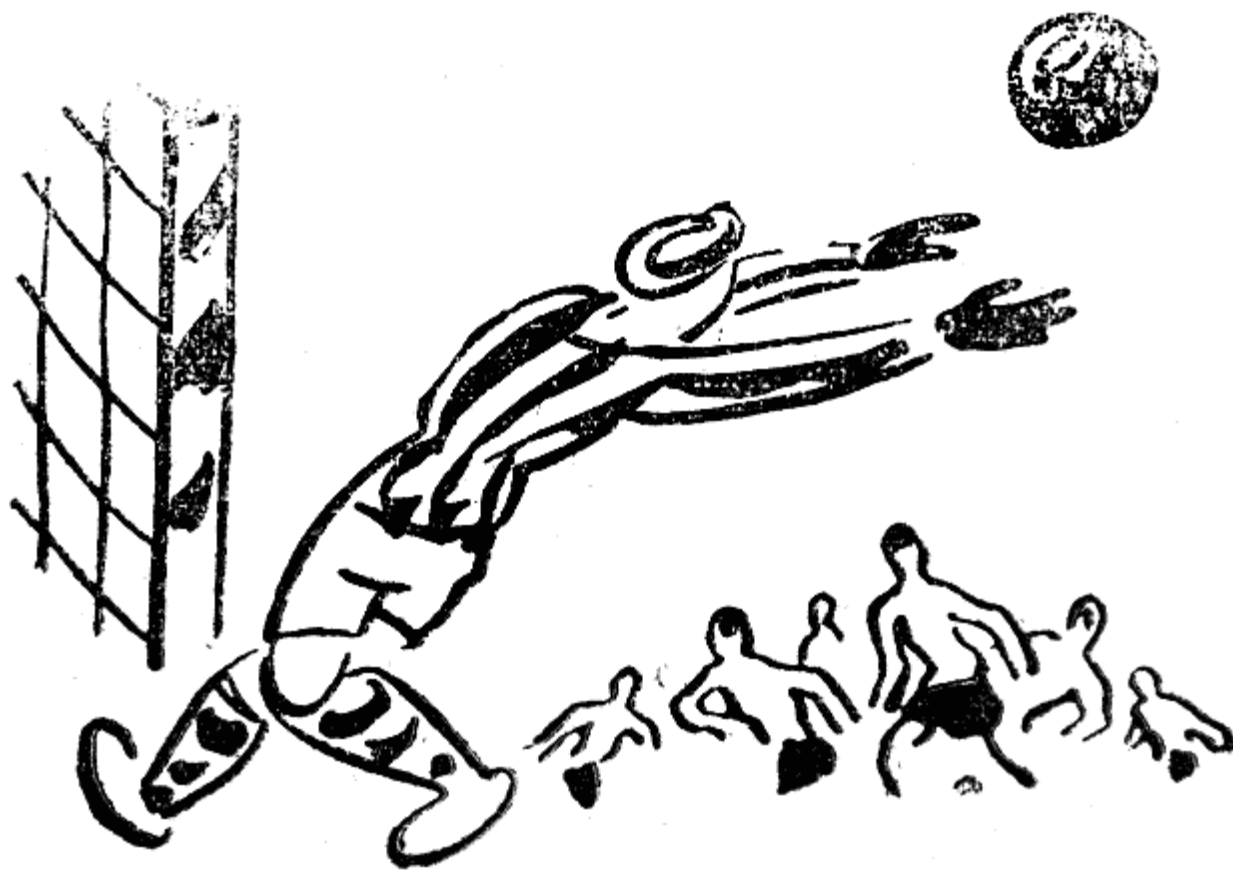
— Какво има? Какво стана? Какво видя?

Сами Спарго стоеше пред тях, бледен и развълнуван, не откъсвайки изумените си очи от стадиона.

— Сами, за бога, кажи какво има?

Най-сетне Сами се обърна към другарчетата си и измънка:

— Току-що вкараха гол на Клапзубовци!

Три секунди преди сто и шестдесетте хиляди австралийци да издадат своя яростен, победен рев, в председателската ложа нещо пукна тихо — старият Клапзуба бе прехапал кралската си лула. В тази частица от секундата той, старият баща на футболисти, почувствува, че положението е лошо. По-скоро с инстинкта, отколкото с разума си той разбра, че ще последва удар, който не може да се спре. Причина за това бе слабият старт на левия полузащитник Тоник и подхлъзването на Ирка, който играеше ляв защитник. Понеже в първия момент изглеждаше, че нападението ще мине през центъра, десният защитник бе отишъл много напред и се върна едва когато австралийското дясно крило центрира. Топката полетя ниско към вратата, старият Шорт се

втурна стремително от линията на нападателите и голът бе повече от сигурен. Само за миг съществуваше надежда, че Шорт няма да улучи вратата или ще стреля във вратаря. Хонза излезе две крачки напред, за да намали обсега на удара му. Но в същия миг неудържимият Шорт шутира. Топката, мръсницата му недна, попадна точно в краката му, просто се удари в ходилото на десния му крак тъкмо когато го бе издал напред. И вече се виждаше как подскача в мрежата. Мина покрай дясното коляно на Хонза — най-бързият удар, който старият Клапзуба бе виждал някога. Старецът само примига с очи, краката му отмаляха и сърцето му се сви. Дори не прокле. Машинално дръпна силно с лулата, но кралската лула не теглеше; съвсем я беше смачкал със зъбите си. Ревът на зрителите трая цели дванадесет минути. Играта отдавна бе започнала, но на трибуните хората още скачаха, тропаха, прегръщаха се и се боксираха. Побледнял леко, старият Клапзуба гледеше неподвижно надолу. Не, не се лъжеше. Момчетата играеха много по-различно от друг път. Дали поради умората от пътя или поради липса на настроение, но отборът днес не беше във форма. Играта им все още бе прекрасна и просто будеше възторг у зрителите, но им липсваше истинско въодушевление и плам, необходими за победата. Противно на тях червените играеха като единадесет дяволи и през цялото първо полувреме Клапзубовци едва успяваха да се отбраняват. Когато свирката на футболния съдия оповести края на първото полувреме с резултат 1:0 за Австралия, Клапзубовци се върнаха в съблекалнята напълно сломени. Никой не промълви нито думица. Отпуснаха се на столовете и само Хонза си бършеше постоянно носа, за да задържи сълзите, които напиреха в очите му. В съседното помещение цял рояк масажисти и треньори се нахвърлиха върху австралийските играчи, за да освежат уморените им мускули с разтривки и пляскане. В съблекалнята на Клапзубовци обаче цареше гробна тишина и сянката на неизбежното поражение бе надвиснала над буквичката единадесеторка. Да бе дошъл поне баща им! Но именно той, който винаги ги очакваше в съблекалнята, днес като че бе потънал вдън земя. Минутите течаха, а баща им никакъв не се весваше!

— Боже мой, да не му се е случило нещо? — извика внезапно Франтик с облещени от страх очи.

Всички трепнаха. Наистина, иначе не можеха да си обяснят отсъствието му. Обзе ги отчаяние и страх. Те скочиха от столовете и се

втурнаха към вратата. Но отвън се зачу продължително изсвирване, с което съдията призоваваше играчите за второто полувреме. Клапзубовци изобщо не помисляха за това. Интересуваше ги само едно: какво става с баща им!

И тъкмо тогава старият Клапзуба влезе.

— Татко? Татенце!

Втурнаха се радостно към него, преизпълнени с обич. Той стоеше срещу тях, леко изчервен, и едва се опази да не го смачкат.

— Е де, е де, дяволи пощръклели, чакайте де!

Те отстъпиха, чувствувайки, че иска да им каже нещо. И неволно всички наведоха очи. Но баща им не се сърдеше. Напротив, гласът му звучеше нежно, дори прекалено и необичайно нежно:

— Чакайте, момченцата ми, ще ме смачкате! Е добре, че ви дойде акъла. Гледах ви как играете. Много хубаво, наистина много хубаво. Още не съм ви виждал да играете така...

Тоник вдигна подозрително очи. Този прекалено сладък тон никак не му харесваше. Но баща му продължаваше:

— Вярно, удивителна игра! Бягане, съгласуваност, стреляне! Много ме зарадвахте! Дойде при мен един дебел джентълмен и ми каза, че в Сидни имали клуб на стокилограмовите спортисти. Те от време на време играели и футбол, та питат дали следващата неделя не искате да играете с тях. Но не по-рано, за да си поотпочинете и да сте им достойни противници. След това при мен дойде една госпожичка и ми рече, че тук започвали да играят хандбал. Дали той нямало да е по-приятен и по-подходящ за вас, отколкото да се занимавате с футбол. А после чух две бабички да спорят дали, когато те са били млади, играчите са губели така често топката, както я губят сегашните европейци...

— Тате!...

Това бе по-скоро вопъл, отколкото вик. Всички плачеха от яд. Старият Клапзуба се отказа от язвителния си тон. Той омекна и се разнежи:

— Заради вас прехапах лулата на негово английско величество. Дявол да го вземе, отборе, като разправя това на майка ви...

Синовеите му не издържаха повече и избягаха навън, където съдията свиреше вече гневно, а трибуните ревяха, искайки разгрома на чехите. Преди да излязат от коридора, Тоник ги спря:

— Момчета, боже мой!...

Настъпваше последното „или-или“! Всички чувствуваха колко важен е този момент. Избърсах с ръкави очите си и си стиснаха мълчаливо ръцете. Това беше повече от клетва.

После излязоха и почнаха да играят...

Второто полувреме беше поразяващо и съкрушително като буря. Имаше моменти, когато австралийците се спираха безпомощно в най-големия си устрем, за да видят какво всъщност става около тях. Атака на белите? Осем мъже като вихър се носеха по игрището и нейде сред тях летеше топката, невидима дотогава, докато не се озовеше в мрежата. Защита? Единадесет мъже като бяла стена. Комбинации? Тях май изобщо не забелязваха. Пък и не можеха да ги забележат при това лудо тичане от врата към врата. На трибуните и в ложите хората почти не дишаха. Сякаш вече не единадесетте играчи играеха с топката, а самата топка оживя, омагьосана, преизпълнена с дяволско желание да победи най-младия континент. Тя безкрайно лъкатушеше, скачаше напред и назад, надясно и наляво, нагоре и надолу, отбягваше австралийците, присламчваше се към белите, отскачаше там, където червените бяха най-малко, промъкваше се напред, понякога само се отърколваше, а друг път просто профучаваше — този малък, кръгъл дявол в служба на бялата единадесеторка.

Първия гол вкараха в третата минута. Дори не го вкараха, ами Карлик, както летеше по-бързо от топката, чисто и просто я внесе на гърдите си във вратата. Вторият гол, дело на нападателите, бе вкаран от Пепик, който играеше крило и така фалцира топката, че тя заподскача по горната рамка на вратата и после най-вероломно се завъртя и падна на другия край. Третият гол Тоник вкара от трийсет метра разстояние, когато никой не очакваше. Четвъртият Франтик заби от ъгъла с глава. Петия гол, най-красивия и най-удивителния и до днес можете да видите в кинематографическата архива на Федерацията. Това бе топовен удар на Ирка и вратарят го посрещна с плонж. Изопнат като струна, той падна водоравно върху топката, но ударът беше толкова силен, че топката преодоля теглото на тялото му и инерцията на падането и завъртя гиганта във въздуха на деветдесет градуса. Когато нещастникът се озова на земята, вече лежеше не край вратата, а перпендикулярно на нея, с крака във и туловище в мрежата; и топката в ръцете му също бе там. Шестия гол съсипаните австралийци си

вкараха сами. Следващите четири съдията не призна, защото уж имало засада. Но оставаха още осем минути, които бяха достатъчни на Пепик и Славек, за да вкарат седмия, осмия и деветия гол.

— Къде е клубът със стокилограмовите спортисти, тате? — викаха сияещите Клапзубовци, когато минаваха под председателската ложа на път за съблекалнята.

— Изпукаха, момчета, изпукаха до един — проклети световни шампиони!

Така славно завърши мачът за световно първенство, който Клапзубовци считаха за свой последен.

Но те се лъжеха...

От два дни „Арго“, обикновен пощенски параход на Тихоокеанската компания, който осигурява редовна връзка между Сан-Франциско, Окланд и Югоизточна Австралия, плува много неспокойно. Напусна Хонолулу на Сандвичевите острови при прекрасно време и по разписание след седем дни трябваше да пусне котва в Паго-Паго на остров Тутуила от архипелага Самоа. На четвъртия ден „Арго“ пресечи екватора, но тържеството, с което моряците и пътниците обикновено ознаменуват това събитие, тоя път не се състоя, защото от сутринта бушуваше буря, която прогони почти всички пътници в каютите. Само най-издържливите от тях останаха и привързани на палубата, се съпротивляваха на яростните пристъпи на вятъра и наблюдаваха беснеенето на страхотните вълни, които ту се бореха помежду си, ту връхлитаха заедно върху люлеещия се и друсащ се параход. Говореше се, че подобна буря никога не е имало в тези краища, където не

достигат дори мусоните, границата на които минава на паралела на остров Фиджи. „Арго“ с мъка си пробиваше път сред издигащите се и падащи водни планини и под страхотния натиск на западния вятър не можеше да запази своя курс на югозапад.

— Отвлече ни бая на изток — обърна се по пладне капитан У.Х. Гриндстоун към групичката обрулени от вятъра, намокрени, но все още упорстващи пътници. — „Арго“ е солиден параход, но все пак по-добре е при подобна буря да се движи по посока на вятъра.

— Тук поне има къде да се движи — изкрещя му в отговор господин Скруудж, който извършваше същия маршрут вече за двадесет и втори път. — Но не ми се ще сега да съм между Нова Каледония и Соломоновите острови. Там сигурно вече щяхме да сме разбити на пух и прах.

Капитан Гриндстоун само кимна, вдигна пръсти до козирката си за поздрав и използвайки паузата между два пристъпа на вятъра, се запъти към трюма. Но не отиде далеч. Тъкмо когато минаваше покрай кабината на телеграфиста, вратата се отвори и телеграфистът го повика вътре. Постоя там около осем минути и когато излезе, не продължи в предишната посока, а се върна с бързи крачки при капитанското мостче.

— Случило ли се е нещо, капитане? — викна му господин Скруудж, когато капитанът мина край тяхната групичка.

— Имам новина за вас — изкрещя капитанът. — Идете долу в салончето, ще дойда да ви я съобщя.

Всички отидоха долу, където въздухът не бе никак приятен, но където поне можеше да се говори, и зачакаха. Гриндстоун дойде сравнително бързо. Нахвърлиха се върху него с въпроси. Той извади от джоба си едно листче и чак тогава рече:

— Съжалявам, господа, но досегашното ни закъснение ще се увеличи още. Току-що получихме бърза телеграма, параходът „Тимор“ моли за помощ. Той е налетял на скали някъде при островите Манихики.

— Вие, разбира се, ще се отзовете на молбата им, капитане? — попита достопочтеният Г. Л. Фишер, който се връщаше от канадския конгрес на „Приятелите на световната благотворителност“.

— Вече дадох нареждания. Мисля, че няма друг параход, който да може да се притече на помощ на „Тимор“.

— Кога смятате, че ще можем да стигнем при тях? — попита господин Скруудж.

— Едва ли по-рано от утре по пладне!

— За бога! А ще издържи ли „Тимор“ толкова дълго? — настояваше достопочтеният Фишер.

— Трудно е да се каже, но аз им телеграфирах, че им отиваме на помощ.

— Познавате ли тоя параход, капитане?

— Е, така по памет не мога да ви кажа колко точен е, но съм го срещал няколко пъти в Брисбейн. Построиха го преди двадесет години в Ливърпул „Скот и Стърди“. Честно изминава своите двадесет мили в час, но вече не може да обслужва главната магистрала. Неговият курс е по-западен от нашия: Бризбейн, Нова Каледония, Фиджи, Хонолулу, Ванкувър. Добре си вървеше работата, а и старият Елиас Суийт винаги се справяше с мусоните.

— Казвате, че курсът му е на запад от нашия, но нали Манихики е на изток?

— По това можете да съдите какво е станало вчера от тази страна на екватора. Суийт телеграфира, че бурята ги е настигнала при островите Токелау и ги е завлякла на изток. Минали благополучно край островите „Опасност“, но после „Тимор“ заседнал на някакви скали северно от Ракаханга.

— Х-м „Тимор“, „Тимор“ — мърмореше господин Скруудж, — напоследък съм чел някъде това име. „Тимор“... не е ли параходът, на който се връщат от Австралия Клапзубовци?

— Точно така — кимна утвърдително капитанът. — Както ми телеграфира Суийт, те са единствените пътници на палубата на „Тимор“.

Всички пътници тутакси скочиха от местата си:

— Капитане, нима ще оставите Клапзубовци да се удавят? Кога казахте?... По обед? Не, трябва да стигнете там по-рано! Сутринта! Рано! На разсъмване! Боже мой, да победят девет на един и сега да се удавят! Та „Арго“ е бърз параход! Повече въглища ли са нужни? Ще ги платим!

Капитан Гриндстоун едва се спаси от валящите викове. Но новите въпроси отведнъж заседнаха в гърлата на пътниците, защото вратата се

отвори и телеграфистът, козирувайки, подаде на Гриндстоун нова телеграма. Капитанът я прегледа набързо и после я прочете на глас:

„Бог да ви благослови за вашето решение! Вие сте единствената ни надежда, но побързайте. «Тимор» заседна върху скали и не може да се съпротивлява срещу яростния прибой. Затворихме долните помещения, но ударите са толкова силни, че през нощта параходът ще бъде разбит. Смелите Клапзубовци работят заедно с екипажа, но не ще се спасим, ако помощта не дойде на време. Всички наши сигнали остават без отговор. Единствено «Арго» ни отговори. Нека провидението го дари с крила!“

За миг настъпи тишина. Наруши я господин Скруудж:

— С каква скорост се движим, капитане?

— При тези вълни — едва с осем мили.

— Петстотин долара за моряшките вдовици, ако увеличите на десет!

— Спрете бурята, господин Скруудж, и „Арго“ ще тръгне с дванадесет мили!

— Бурята си е буря, но до довечера ние трябва да стигнем при Ракаханга!

— Ще направя каквото мога. Но едва ли ще успеем да стигнем преди единадесет часа сутринта!

Капитанът си отиде и пътниците се заразхождаха тревожно из салончето. Вестта се беше вече разнесла и по каютите и не един смъртно бледен пътник се вмъкваше в салончето, за да вземе участие в разговорите.

В четири часа капитанът поиска от господин Скруудж чек за петстотин долара. „Арго“ плуваше със скорост десет мили в час. В пет часа пристигна нова телеграма:

„Бурята не стихва и дупката се разширява. Не можем да спуснем лодките. Палубата е разбита и всичко по нея е

сметено. Молим бога да ускори плуването ви! Той е могъщ, той е милостив. Побързайте!“

В осем часа бурята донякъде поутихна. „Арго“ увеличи скоростта на единадесет и половина мили. Малко след това пристигна нова телеграма:

„Опитахме се да спуснем лодките. Всички до една се разбиха в борда на «Тимор» и в скалите. Загубихме четиринадесет мъже от екипажа. Вълните се прехвърлят една след друга през палубата, защото една трета от парахода е разцепена и той бавно, но забележимо потъва.“

„Арго“ отговори:

„Дръжте се на всяка цена! Летим и сутринта ще бъдем при вас!“

„Тимор“ отвърна:

„Сутринта ще бъде късно. Да ни пази бог!“

След това настъпи зловеща пауза.

Комините на „Арго“ бълваха милиони искри в тъмната нощ. Навсякъде по палубата се гушеха групи пътници. От време на време някой от тях пристъпваше към командния мостик:

— Каква е скоростта, капитане?

— Дванадесет и половина! — прозвучаваше отгоре.

— Не може ли да се увеличи?

— Страхувам се за котлите.

Отново настъпваше тишина и всички, потънали в тревожно мълчание, се взираха в тъмнината, която не даваше никакви надежди.

Един час преди полунощ антените отново заработиха:

„Тимор“ се разцепи почти целият. Сковаваме салове, които не ще могат да ни спасят. Но въпреки това работим. Всред екипажа не се забелязва отчаяние, защото пътниците ни дават пример във всичко. Между екипажа и дванадесетимата Клапзубовци възникна братство до гроб. Нека бог ги възнагради за всичко, което направиха за нас през последните часове.

„Арго“ отвърна:

„Герои тиморовци, дръжете се! Тук вече бурята стихна, скоро ще стихне и при вас! Предайте на световните шампиони, че пътниците и екипажът на «Арго» са възхитени от тях! Правим всичко възможно, за да пристигнем навреме. Плуваме със скорост тринадесет и половина мили в час. Дръжете се и след полунощ! Смелост! Смелост! *Смелост!*“

Пет минути преди полунощ нова телеграма:

„Тимор“ се разцепи напълно. Аз, Самуел Елис, телеграфист на Австрало-Канадската компания, се намирам в предната половина на парахода, който потъва. Видях как една вълна помете сала, на който бяха моряците, останали от екипажа на „Тимор“. Клапзубовци останаха в другата половина, на кърмата, където старият Клапзуба нареди да изнесат багажа им. Струва ми се, че тия герои са се побъркали. При светлината на светкавиците видях как изваждат от торбите си всевъзможни неща. После настъпи краят. Всичко изчезна. Сам съм. Водата вече прониква под вратата ми. Апаратче мое, как бих могъл да те напусна? Чуваш ли как се гърми навън и усещаш ли ударите? Водата

вече се плиска вътре в каютата. Но ти, апаратче мое, си за мен светът и животът. Ти ме свързваш с тези, които не трябва да умрат. Да умрат! Исусе Христе! Отче наш, който си на небето! Да се свети името ти! Да дойде царст...

Телеграфистът на „Арго“ стана и с облепени очи се взираше в хартиената лента, на която апаратът изчукваше знаците. Но напразно очакваше да бъде довършена думата „царство...“

Тогава той се прекръсти и с тих шепот довърши молитвата вместо своя нещастен колега Самуел Елис...

В пет часа сутринта „Арго“ пристигна на десетия паралел над остров Манихики. Морето беше гладко като небосвода над него. Спуснатите лодки ловяха парчетата от сала, за които се бяха заловили отделни членове от екипажа на „Тимор“. Те бяха обезсилени, премръзнали, почти в безсъзнание, но се спасиха. В шест часа зад скалата Манихики бяха открити няколко дъски, остатък от някаква врата, за която се държеше конвулсивно телеграфистът Елис. „Арго“ вдигна котва и започна да кръжи наоколо. Всички бинокли на палубата изследваха зелените вълни и всяко парче греда, всеки брезентен парцал привличаше вниманието им. До десет часа бе спасен целият екипаж на „Тимор“, от капитан Суийт до най-младия юнга.

Последната находка бе направена в десет и половина. Единствената лодка, която по това време все още бе във водата, се удари на връщане в някакъв малък предмет. Господин Скруудж, който взе участие в издирването, се наведе и го извади от водата. Това бе стара футболна обувка.

Клапзубовци бяха изчезнали безследно и „Арго“ отплува, откарвайки пътниците и двата екипажа, потънали в унило мълчание...

— Проклет океан, ако не се лъжа, май настъпи краят на тая бъркотия!

— Тате, тате! Та нали вчера се зарече да не кълнеш повече?

— Проклетата натура... честна дума, вече няма да чуете от устата ми нито една дяволска клетва!

Този разговор се водеше в пет часа сутринта на повърхността на Тихия океан. Къде точно — никой от събеседниците не знаеше, защото страхотната вихрушка ги бе носила цели пет часа в безкрайния мрак. Но сега силата ѝ отведнъж съвсем неочаквано бе намаляла и когато червеникавото слънце изплува на хоризонта в цялото си величие, то наистина намери морето спокойно, с невинно плискащи се на утринния ветреца вълнички, а небосвода — чист, преливащ от сини, зелени, розови и оранжеви отблясъци. Сред цялото това великолепие от цветове, които се отразяваха и пречупваха в тъмносините и зелени вълни с бели гребенчета пяна, се забелязваха само дванадесет тъмни

точки. Това бе отборът на Клапзубовци, със стария Клапзуба по средата — всички живи, здрави и невредими, като по чудо спасени от ада на развихрилата се буря. Като по чудо ли? Да, това беше чудо, но старият Клапзуба бе най-малко неговият опитен режисьор. Като видя, че „Тимор“ ще потъне и че скованият сал не е никак сигурен, той изтича в каютата си и с помощта на Хонза домъкна знаменития огромен куфар, който влачеше със себе си от мач на мач и чието съдържание Клапзубовци бяха използвали само веднъж, в паметната среща с барцелонските грубияни. Той отново измъкна от него дванадесетте каучукови костюма, които затваряха херметически тялото — единадесетте за синовете си и дванадесетия за резервния играч, какъвто в случая бе самият той. При светлината на светкавиците те облякоха костюмите, после заработиха дванадесет помпи и отведнъж стройните фигури на Клапзубовци се превърнаха в дванадесет кръгли топки, от които стърчаха само главите, ръцете и краката им. Но и крайниците им бяха херметически защитени от каучука, така че само главите им оставаха на произвола на ветровете и вълните. Те пъгнаха набързо в непромокаемите торби хранителни продукти и в един кратък миг, когато морето поутихна, готвейки се за нова атака, спуснаха сала върху повърхността му. Загребаха няколко пъти с веслата и се отдалечиха от парахода, откъм който се зачу страхотен трясък. Последните греди на горната палуба рухнаха и разцепеният напълно „Тимор“ неудържимо започна да потъва. Вълните се нахвърлиха с яростен рев върху разцепения труп на парахода, но в този миг салът с Клапзубовци бе вече толкова далеч, че образувалият се водовъртеж не го достигна. Но затова пък той се превърна в играчка на страхотната вихрушка, която го подгони диво по гърбовете на вълните и през самите вълни с неопределима скорост. Свити на кълбо и здраво прегърнати, Клапзубовци се задържаха на сала с големи усилия. След двучасово препускане в тъмнината салът се разпадна и те се озоваха във водата. Но каучукът на облеклата им беше здрав, така че Клапзубовци изплуваха на повърхността като дванадесет чудновати шамандури и продължаваха да летят под пристъпите на вихрушката. Те не можеха да се разберат всред грохота на гръмотевиците и на падащите води, но то и не бе нужно; държаха се здраво под ръка, вкопчени един за друг с всичката сила на младите си тела и с желанието да издържат, така че представляваха едно-единствено, никога не потапящо се тяло. Едва

сега, преди изгрев-слънце, когато бурята внезапно утихна, те можаха да се пуснат и да си поотдъхнат. Озъртаха се наоколо, изпълнени с чувство на благодарност към провидението, защото се бяха спасили от страшната опасност. Всред безкрайното величие на океана и великолепните светлини и краски на зарята Клапзубовци се почувствуваха съвсем самотни. Никъде не се виждаше нито параход, нито земя. Това ги посмути, но тъй като притежаваха непоколебима вяра, не изпаднаха в отчаяние и най-младите тутакси предложиха да закусят. Старият Клапзуба също нямаше нищо против, така че те отвориха торбата със сухари и пушеното месо и си направиха отлична закуска, сякаш се намираха в къщи и лежаха на някоя долнобуквичка полянка.

Само Хонза беше неспокоен и постоянно се обръщаше на югозапад. Най-сетне и старият Клапзуба забеляза това.

— По дявол... — понечи да произнесе обичайното си проклетие той, но като си спомни за нощешното обещание, преглътна края на думата и продължи: — Какво току се озърташ, Хонза?

— А бе, тате, не искам да ви плаша напразно, пък ветрецът и без това ни носи натам, но аз почти съм готов да се обзаложа, че там има остров!

— Къде? Къде? — разкрещяха се останалите и устремиха поглед натам, накъдето сочеше Хонза.

Целият запад все още пламтеше от виолетовите, червени и оранжеви отблясъци на изгрева. А на хоризонта, сред копринените облачета, сред мъглите и парите се открояваше на едно място нещо, което при по-грижливо наблюдение решително приемаше по-резки и ясни очертания.

— Вярно бе, Хонза, това е остров!

И всички с възхищение се взираха в безкрайната далечина, където все по-ясно и по-ясно се открояваха два остри върха и дълъг планински гребен.

— Остров! И вятърът ни носи към него!

От радост Клапзубовци почнаха да плуват из водата като тюлени. Те дори с удоволствие биха се поборичкали, ако всеки от тях не бе затворен в шкембестата топка. Затова се ограничиха само със силно плискане и крясъци и на края се заеха да пресмятат за колко време ще стигнат там.

— Чакайте, момченцата ми! — прекъсна ги старият Клапзуба. — Аз имам тук още едно инструментче. Франтик, дай ми торбата си!

Франтик я подаде и баща му измъкна от нея няколко бастунчета и дебел свитък платно. Докато учудените му синове се опомнят, той пъкна бастунчетата едно в друго, така че се получиха две доста дълги пръчки. После разви свитъка платно и прикрепил тесните му краища към пръчките. Получи се широк плакат с надпис:

СПОРТЕН КЛУБ ЕДИНАДЕСЕТОРКАТА НА КЛАПЗУБА!

Старият Клапзуба го носеше със себе си, за да може да го развие и понесе начело на ликуващите тълпи, които посрещаха победоносния отбор на гарите и го придружаваха чак до хотела. Това бе единственото самолюбиво хрумване на стария, което го караше да се радва като дете. Но сега то щеше да изиграе важна роля в тяхното спасение.

Момчетата разбраха какво имаше предвид баща им и отново нададоха ликуващи викове. Плакатът щеше да играе ролята на платно; достатъчно бе да го държат опънат и тези, които го носеха, щяха да

бъдат тласкани силно от вятъра, а те от своя страна щяха да теглят след себе си останалите. Наистина при първия опит се оказа, че това не е толкова лесно, но Клапзубовци скоро му намериха цаката: шестима от тях се пъкнаха между двамата, които носеха плаката, за да не ги събира вятърът наедно, и после вече всичко тръгна по мед и масло. Трябваше само често да се сменят в държането на пръчките, защото при тая работа бързо се уморяваха.

Тъкмо им хрумна тази идея и вятърът ги подхвана и понесе толкова бързо, че останалите четирима едва имаха време да се заловят за първите, които образуваха едно цяло с платното. И така с помощта на плаката с техния надпис те заплуваха весело на югозапад през пенливите гребени на вълните. Но островът се оказа по-отдалечен, отколкото предполагаха. Часовете минаваха, а той все стоеше като сив фантом в края на далечния хоризонт. Само стана малко по-голям и се открояваше по-ясно. В единадесет часа вятърът стихна и импровизираното платно се отпусна. Наложиха им се да плуват, а това не бе никак приятно в страхотната задуха и жегата, настъпили още от девет часа. В това обаче бе спасението им и затова момчетата заплуваха енергично.

В четири часа следобед вятърът отново задуха. Тутакси опъкнаха платното и се оставиха да ги носи. В шест часа вече различаваха кичестите корони на палмовите горички по зелените склонове и белия ръб на приборя, който пълзеше по подножието им. Когато слънцето залязваше, те свиха платното, защото вятърът измени посоката си и щеше да ги отдалечи от острова. Надписът: „Спортен клуб Единадесеторката на Клапзуба“ изчезна от повърхността на Тихия океан, но затова пък тъкмо когато на помръкналия небосклон се появи Южният кръст, Клапзубовата единадесеторка със стария Клапзуба след двадесетчасов престой във водата излязоха най-после на брега и паднаха на колена в тиха молитва.

Едва сега Клапзубовци осъзнаха от какви страхотии се бяха спасили. Такъв си им беше характерът. Докато ги грозеше опасност, не знаеха страх и съмнение. Щом има пречки, трябва да се преодолеят! Никога не губеха вяра и надежда, но и никога не стояха със скръстени ръце. Възпитанието им ги бе научило да се борят с трудностите и да не губят присъствие на духа. Знаеха, че веселата и активна натура представлява вече половин победа, ето защо и в най-страшните мигове

на корабокрушението си изобщо не помислиха, че всичко би могло да свърши зле. Но сега, когато се бяха вече избавили, те неволно съзнаха какво ги е заплашвало. Приятното чувство на безкрайна благодарност, че все пак ще видят отново Долни Буквички, майка си, колибата край гората, единадесетте бели къщурки около нивата, която сега навярно е изкласила, стария Воржишек и единадесетте весели момичета, очакващи с такова нетърпение завръщането им — чувството на благодарност за всичко това се смеси в тях със страхотна умора, която сега ги обзе с двойна сила. Не им се ядеше; смъкнаха от себе си броните, изтегнаха се край палмовата горичка и след миг всички спяха като заклани. Не се и сетиха, че трябва да поставят стража.

Но изведнъж страшен рев и крясък ги пробуди от дълбокия сън. Понечиха да скочат, но не можаха. Върху всекиго от тях лежаха по пет, шест, та дори и по осем отвратителни, безобразно татуирани чернокожи, които ги връзваха, викайки ужасно.

Клапзубовци тутакси разбраха какво се бе случило. Бяха намерили спасение на остров с човекоядци...

Цялото лице на Биримаратаоа, великия вожд, беше татуирано със спираловидни линии. Ушите му бяха страшно разтеглени, така че когато вдигнеш долния им край и го прикрепеше с игла за горния, се получаваше удобен джоб. По тоя начин той носеше в дясното си ухо сребърна табакера с емфие, а в лявото — връзка ключове от огнеупорна каса, скъп спомен от един американски търговец. Но най-скъпоценното украшение — жълт молив Кохинор с твърдост НВВ — носеше в носа си.

Биримаратаоа, великият вожд, седеше на своя трон сред хилещите се статуи на боговете, набучени върху изкривени колове. Клапзубовци стояха пред него, заобиколени от три реда диви воини, които ги пазеха, да не би да избягат.

Биримаратаоа, великият вожд със сбръчкана кожа, но с пламтящ поглед, привършваше разпита на пленниците. Един противен старец,

накичен със зъби и нокти от диви зверове, служеше за преводач.

— Велики Биримаратаоа — каза той, като се поклони учтиво — познава добре бели хора. По острови носи мълва за братя, които прави футбол. Велики Биримаратаоа обича футбол. Да прави добър футбол — да прави добро воюване. Велики Биримаратаоа има игрище, велики Биримаратаоа има отбор. Отбор на Биримаратаоа прави футбол, бели братя прави футбол. Когато бели братя прави загуба, отбор на Биримаратаоа прави изяде тях.

Когато бели братя прави победи, велики Биримаратаоа прави остави тях живи. Биримаратаоа велик.

— Тяхно людоедско величество, пане крал — отвърна учтиво старият Клапзуба и Хонза превеждаше речта му на английски, а дребното старче на папуаски, — не се ли лъжа, май става дума за мач?

— Да, бели братя прави футбол и отбор на Биримаратаоа прави футбол. Биримаратаоа велик.

— А кога ще се състои срещата?

— Биримаратаоа прави свика народ утре следобед. Цял народ обича види прави футбол. Когато прави футбол свърши, цял народ прави пирува. Биримаратаоа велик.

— А ще получим ли за мача вещите си? Ние сме свикнали да играем само в спортно облекло.

— Бели братя прави получи всичко, що нужно. Биримаратаоа велик.

— Каква ще бъде топката?

Старецът млъкна недоумяващо:

— Топка? Какво това топка?

— Ами че топка, кълбото, дето се рита!

— Кълбо? Прави футбол кълбо? Отбор на Биримаратаоа не знае прави футбол кълбо. Отбор на Биримаратаоа прави футбол само така. Биримаратаоа велик.

Сега пък старият Клапзуба млъкна недоумяващо:

— Какво е това — футбол само така?

— Ами че така. Прави футбол крака, прави футбол ръце, прави футбол корем, прави футбол нос, прави футбол всичко. Но не прави лови, не прави държи, не прави души, не прави с ръце. Това грубост. А който прави бяга, той прави загуби. Биримаратаоа велик.

Лицето на стария Клапзуба се удължи, той опули очи и се почеса по тила. Но Биримаратаоа, великият вожд, извади от дясното си ухо табакерата, смръкна емфие и кихна, после извади от лявото си ухо връзката ключове и издрънча с тях. Това означаваше, че аудиенцията е свършила, и бойците отведоха Клапзубовци в тяхната колиба.

Щом останаха сами, старият Клапзуба започна да се бие по главата и страшно да се ругае:

— Ах ти, кратуно зелена, ти мозъко изфирясал, ти направи това, ти ни нареди така! Аз съм глупак, ахмак, магаре, наивник! Къде ми е бил акълът, та не съм помислил за това? Ах ти, майчице топко, дете скачаш и дриблираш, каква каша забърках! Топчице мила, каква магария направих! Аз съм магаре, наивник, глупак, ахмак!

Единадесетте му сина го гледаха уплашено как лудее. Най-сетне Хонза се опомни:

— А бе, тате, какво става с тебе? От какво се плашиш толкова?

— От какво ли? — нахвърли се върху него старият. — И още питаш! От утрешния ден се боя, умнико! Мигар вие, мухльовци недни, знаете какво значи груба игра? Ах ти, отборе мой, та вие играете така, като че имате на краката си велурени ръкавици! И сега трябва да ви пусна срещу единадесет човекоядци без топка! Разбирате ли за какво става дума? Трябва да ги пребиете с ритници! А мигар вие сте способни на това? Хонза, ти си най-голям и най-силен, можеш ли изобщо да си представиш, че ще ритнеш някого? Да се прицелиш добре и да го ритнеш в корема?

— Честна дума... тате... не знам, но ми струва, че не бих могъл!

— Къде ти, къде ти ще можеш! Ах ти, киферицо моя, та нали аз самият ви възпитах? Ами че вие играете като госпожички! Като ангелчета! Като учители по танц и добро държание! Ами че вашите крака са по-деликатни и по-вежливи от хорските уста! Какъв съм будала! Сега здравата я загазихме с нашата коректна игра! Ама че характер имам! Ако поне един-единствен път ни бяха присъдили наказателен удар, все щях да имам мъничко надежда. Но така! Как можем да излезем с нашата детска невинност срещу човекоядците?

Той се спря посред колибата и силно загрижен и отпаднал, се обърна към синовете си:

— Слушайте, момченца, и най-добрият баща понякога може да се излъже в синовете си. Моля ви, много ви моля, признайте си: няма ли

между вас някой лицемер? Разбирате ли, искам да кажа такъв, който все играе внимателно и почтено, но понякога, когато не го виждат, ритва някой играч? Моля ви, момчета, златни мои дечица, не е ли някой от вас грубиян? Помислете си и си признайте! С това ще ми доставите безкрайна радост!

Както стояха, момчетата се спогледаха, сведоха очи към пода, после ги вдигнаха към баща си и един след друг поклатиха отрицателно глава. Клапзуба се плесна отчаяно с длани по панталона:

— Значи, вече сме във фурната! В истинска фурна, в тава като гъски на Свети Мартин! Вече се виждам как ме пекат. По дяволите, как да не кълне човек! Няма що, хубав край за световните шампиони! Ще ни изядат без остатък!

Той млъкна и загледа жално през отвора на вратата. Навън се виждаха още три колиби и зад тях — голяма поляна. Изглежда, игрището, на което утре щеше да се реши съдбата им.

— Слушайте, тате — обади се тихо Ирка, — може би все пак ще му намерим чалъма. Виж какво, да ритаме хора, па било то човекоядци, е трудно за нас. Но когато ни учихте какво трябва да избягваме и на какво да обръщаме внимание у противника, имаше някои неща, които сега може би ще ни са добре дошли. Не знам как стана това, но веднъж в Берлин се плюснах така, че смятах, че вече няма да стана. Събори ме централният полузащитник, а аз изобщо не забелязах да ме е ритнал.

Колкото повече говореше Ирка, толкова по-внимателно го слушаше старият Клапзуба. Изведнъж той започна да се върти, цялото тяло го засърбя, отчаяните му очи блеснаха и той прекъсна Ирка.

— Стоп! Ирко, в това има нещо! Може би ще сполучим! Та нали не става дума само за ритане! Тъй ами! Та човек може да върши грубости съвсем елегантно! А аз, старата лисица, да не се сетя за това! Ирко, златно мое момче, целуни ме! Брей, че хрумване! Нека човекоядците се изпотрепят сами! Виждате ли как понякога човек изпада в отчаяние? Като да не съм виждал никога нито един мач за първенство на Летна! Но сега да бързаме! Край на приказките, ще трябва отново да понаучите това-онова.

Старият Клапзуба стана сякаш друг човек. Той си свали палтото, засука ръкавите и заобяснява на момчетата тайните на всевъзможните непозволени трикове. Започна с поставяне „марка“, след което последва

цяла гама от начини за спъване и събаряне на играчите. Старият Клапзуба се разпали, а момчетата го слушаха жадно:

— Когато вървите или тичате полека и противникът е встрани от вас, можете да го съборите прекрасно с пета. Гледайте: десният крак отива напред, стъпва; сега обаче, вместо да вдигнете левия крак, повдигате петата на десния; заставате, значи, на пръсти; а после, както сте на пръсти, завъртате крака така, че петата му се издава навън. По този начин закъснявате с едно темпо. Тъкмо в това темпо обаче противникът вдига левия си крак и го издава напред. Но вместо да стъпи на него, спъва се в петата ви и полита на земята...

— ... А сега великолепен начин да се събори противникът отзад. Момъкът тича пред вас, а вие по петите му. Следете краката му. Сега левият му крак е отзад. Вече го вдига, той е във въздуха, но все още е назад. И в тоя миг вие го чуквате с върха на обувката от външната страна — все едно дали при петата или при глезена. Но най-добре е да улучите предната част. Когато кракът на нищо неподозиращия човек е във въздуха, той е безсилен. От вашия удар кракът ще се отклони с пет сантиметра вдясно. Същевременно обаче той довършва движението си напред, но вече леко изкривен! Ето защо, вместо да стъпи на земята, левият крак закача с горната си част пресеца на десния, спъва се в него и човек полита на земята, без никога да може да разбере как е станало това...

До късно през нощта от колибата на пленниците се чуваше тропот, падане, команди и тихи разговори. Към полунощ старият Клапзуба приключи тренировката.

— Триковете са си трикове и светът е лош — рече той, като си изтри потта, — но дано даде бог да не цвърчим в тавата!

На сутринта старият Клапзуба изглеждаше нетърпеливо към площада. Чакаше да им върнат вещите, които човекоядците им бяха отнели и които великият Биримаратаоа считаше за прескъпоценна плячка. За стария Клапзуба те бяха крайно необходими, особено каучуковите костюми. Щом в тях успяха да се справят с испанците, само дяволът можеше да им попречи да не се опрат и на човекоядците! По пладне старият Клапзуба най-последно се зарадва. На площада се появи старчето-преводач и с него група татуирани грозници, които носеха имуществото на Клапзубовци. Великият Биримаратаоа беше удържал на думата си, защото смяташе, че вещите и без това ще бъдат негови. Така че Клапзубовци получиха всичко: костюмите, помпите и топката, която не бяха забравили да вземат от парахода, както и торбите с храна, чиито патентни ключалки човекоядците не бяха могли да отворят.

Следобед Клапзубовци започнаха да се напомпват един друг и след половин час отново се превърнаха в единадесет огромни пушбола. В това време отвън се зачу многогласен шум и глъч, дивашки песни, барабанни удари и тъжно виене с раковини и животински рога. През дупките в сламените стени Клапзубовци видяха как човекоядците се тълпят около поляната. Техните голи, нашарени с различни бои, татуирани, покрити с резба и намазани с мазнина тела блестяха на слънцето. Сред тях се възвишаваше тронът, на който седеше Биримаратаоа, великият вожд, смъркаше емфие от табакерата и после най-грижливо я прибираше в ухото си. Посред поляната единадесет състезатели танцуваха войнствен танц. Те бяха просто страшни, защото върху главите си бяха надянали грамадни маски с хилещи се, озъбени дяволски лица, които всяваха ужас не само у противниците, но и у зрителите. Двадесет шамани акомпанираха танца им с барабанни удари и тръбене, а човекоядците крещяха и се пляскаха яростно с длани по коремите. Най-сетне танцът свърши и старецът-преводач се поклони пред вожда. Биримаратаоа разкопча с достойнство лявото си ухо, извади ключовете и издрънча. Старецът се поклони повторно и се запъти към колибата на Клапзубовци. Тълпата се разстъпи и образува нещо като фуния. На широката ѝ страна стояха единадесетте маскирани състезатели, а тясната ѝ страна свършваше при пленническата колиба.

И изведнъж във въздуха прозвуча рев. Това не бе рев, изпълнен с омраза, нито страстен боен вик, а отчаян писък от ужас и уплаха.

Защото от колибата вместо единадесетте жалки жертви, които вечерта трябваше да бъдат изядени, излязоха единадесет непознати богове, огромни и безупречно кръгли, крачещи бавно и величествено, с движения, преизпълнени с достойнство. Хиляди ръце с разперени пръсти се вдигнаха уплашено и отбранително срещу тях. Народът на Биримаратаоа никога не бе виждал нищо така великолепно и свръхчовешко; защото при все че шаманите им ги биваше за всичко, те не умееха да направят кълбо, затова и морската перла бе свещена за тях.

И сега те видяха единадесет живи кълба, които настъпваха като единадесет небесни същества срещу единадесетте земни демона. Всички притихнаха в свещен ужас и само шаманите се мръщеа неспокойно. Те бяха забелязали, че и собствените им състезатели треперят под маските си.

Великият Биримаратаоа издрънча с ключовете. Шаманите нададоха викове. Състезателите ги повториха. После пресякоха тичешком поляната и мълчаливо, с дяволско коварство скочиха право върху кръглите си противници. От удара кълбата едва, едва се огънаха и човекоядците отхвъркнаха назад. Отново се затичаха и отново скочиха. Кълбата отново ги отблъснаха, при което някои от човекоядците паднаха, а на други се смъкнаха страшните маски и вместо тях се показаха изплашените им лица. Шаманите започнаха да крещят и да бият барабаните, но състезателите се страхуваха. Те се струпаха на куп и наблюдаваха какво ще правят кълбата. В миг всички замряха, а после кълбата отведнъж се раздвижиха. Със стремителност, която никой не очакваше, те се втурнаха напред и налетяха на чернокожите. Ударът беше толкова силен, че чернокожите изпадаха на земята и закрепяха от страх. Но кълбата се спряха и зачакаха. Шаманите подвикваха на своите състезатели и ги приканваха към нова атака. Най-сетне те се решиха и се затичаха напред. Кълбата също се втурнаха насреща им. Но до стълкновение не се стигна. Насред пътя чернокожите отстъпиха и се разбягаха на всички страни. Кълбата се втурнаха след тях. Настъпи бъркотия, каквато светът не е виждал. Чернокожите се строполяваха, спъваха се, падаха, разбиваха си носовете и си одраскваха до кръв коленете, викаха, крещяха, губеха маските и броениците си от зъби на диви зверове, ставаха, побягваха и отново падаха. Всички бяха обзети от страх и ужас и дори великият Биримаратаоа така се развълнува, че извади от носа си молива и го огриза от двете страни.

Само четвърт час след започване на състезанието черните състезатели пробиха кръга от зрители и побягнаха към гората. Тълпата се втурна след тях с безумни викове.

— Тяхно човекоядско величество, пане крал — обади се в този момент старият Клапзуба, който неочаквано се бе появил пред трона. — Не се ли лъжа, ние сме тук сами. Струва ми се, че който прави остане, той прави победи.

— Да — отвърна Биримаратаоа чрез устата на преводача, — бели братя прави победи, бели братя прави пирува с народа на Биримаратаоа. След малко прави започне пиршество. Биримаратаоа велик.

Старият Клапзуба пристъпи от крак на крак и се почеса по тила:

— Тяхно човекоядско величество, пане крал, недейте се обижда, но аз бих искал да знам какво ще вечеряме?

— Х-м, Биримаратаоа прави дава голям пир. Бели братя прави седи с Биримаратаоа. Биримаратаоа се вече прави радва. Биримаратаоа велик.

— Е, това е ясно, но аз бих искал да зная какво ще получим за вечеря?

— Какво прави получи? Печен полузащитник. Биримаратаоа велик.

Старият Клапзуба примигна три пъти, а синовете му леко пребледняха. Но бащата продължи разговора:

— Тяхно човекоядско величество, пане крал, имам малка молба към вас. Ние се състезавахме по вашето, позволете ни да отпразнуваме победата по нашето. Това е само малък тържествен крос, който ще започнем, когато вашите хора се върнат.

Биримаратаоа, великият вожд, кимна одобрително. Откъм гората се чуваха далечни тревожни викове. Народът на Биримаратаоа преследваше победените. Клапзубовци с ужас се сетиха защо ги гонят. Докато чернокожата публика се връщаше постепенно, старият Клапзуба се наведе към Хонза.

— Когато излязохте от колибата — каза му съвсем незабелязано той, — аз отнесох всичките ни вещи ей там, при оная самотна палма край селото. Към нея ще насочим сега тържествения си крос. Ще тичаме в три редици по четирима, ти ще бъдеш в първата. Но щом излезем от селото, ти ще се втурнеш напред и ще събереш всички неща. Смятам, че няма да се забелязваш пред нас. Ще тичаме в бавен тръс чак до края на гората, но после, вместо да се върнем, ще се втурнем наляво през гората. Тогава вече ще ускорим ход, разбираш ли?

Хонза разбра, всичко и незабелязано уведоми останалите. Повечето зрители се бяха върнали вече. Старият Клапзуба поиска разрешение за започване на тържествения крос. Биримаратаоа издрънча с ключовете. Момчетата се наредиха до баща си и всички затичаха в дребен тръс, като стъпваха с достойнство и пееха рефрена на своя химн.

Щом стигнаха последната колиба, Хонза изтича напред. Догониха го при посочената палма. Беше целият накачен с торби. Клапзубовци продължаваха да тичат бавно. Щом стигнаха първите дървета на гората, те полетяха като стрели.

— Вляво към потока и после покрай него надолу! По дяволите, отборе! Тичайте като на състезание на сто метра!

В далечината зад себе си зачуха тревожни викове. Клапзубовци пресякоха гората и полетяха надолу по долината. Оттук вчера човекоядците ги бяха носили вързани като колети. Морето положително не беше далеч. От телата им се лееше пот, но те тичаха бързо като никога в живота си. Изведнъж долината остана встрани и пътеката се спусна стръмно надолу. През дърветата се виждаше блестящата безкрайна повърхност на морето, което шумеше сънливо под тях. Клапзубовци по-скоро скачаха, отколкото тичаха. Най-сетне се озоваха долу и на двадесет крачки пресякоха низината. При устието на потока имаше дванадесет кану, издълбани от дървета. Едно от тях беше тясно, леко и необикновено дълго.

Хонза се втурна към него и нахвърля вътре торбите.

— Да съберем веслата от останалите лодки! — извика Ирка и братята веднага разбраха намерението му. В това време Хонза и баща му спуснаха лодката на Биримаратаоа във водата. Натоварени с наръчни весла, момчетата скочиха в нея. Горестна скала прозвуча яростен рев. Три стрели паднаха до тях във водата. Но Клапзубовци вече уловиха веслата и лодката прелетя през вълните на прибой. Ревът на склона се засилваше, стрелите ставаха все повече.

Но лодката летеше.

После Клапзубовци видяха как първите воители дотичаха на брега и се втурнаха към останалите кану. Когато откриха, че лодките са без весла, отново нададоха викове. Въпреки това спуснаха лодките във водата и почнаха да гребат с ръце вместо с весла. Чернокожите напредваха доста бързо, но все пак не можеха да настигнат Клапзубовци с дванадесетте чифта весла. Тогава един от тях, висок и строен воин, се изправи на носа на лодката и започна да размахва огромно тежко копие.

— Пазете се! — извика старият Клапзуба и момчетата се озърнаха.

Копието полетя нагоре, блестейки като лъч светлина, после се наклони и падна в лодката на Клапзубовци.

— Раз, два! — изрева бащата и синовете му загребаха два пъти с веслата. Копието задрънча и с трясък се заби в борда на лодката. Отчупи се голямо парче и вътре нахълта вода.

— Дупката все някак ще запушим, но не се ли лъжа, днес ние видяхме световен рекорд по хвърляне на копие.

И старият беше прав, защото нито едно от следващите копия не достигна лодката.

А кануто продължаваше да лети, макар че водата силно нахлуваше в него.

— А аз твърдя, Спарсит, че това са тюлени!

— Аз пък твърдя, Карлсън, че са делфини!

— Да се обзаложим, Спарсит!

— Да се обзаложим, Карлсън!

— На десет долара, Спарсит?

— На десет долара, Карлсън.

И господата У. Б. Спарсит и Джон Август Карлсън си разтърсиха ръцете, след което отново насочиха биноклите си към загадъчните точки на хоризонта. Останалите пътници на палубата на „Джелико“ се присъединиха към тях и всички взеха участие в спора.

В това време „Джелико“, люлеейки се, продължаваше да цепи водите на Тихия океан. Тайнствените черни точки, които господин Спарсит откри следобед, оставаха на мястото си и през стъклата на най-добрите бинокли изглеждаха като загадъчни плуващи кълба.

Сред пътниците се породи и трето мнение, че това са връзка буи, които бурята е изтръгнала отнякъде и завлякла чак в тези пустинни краища. Но внимателното наблюдение на буите показва, че те така бързо и неправилно сменят местата си, че решително се касае за живи същества, били те играещи си делфини или тюлени.

И екипажът на парахода бе привлечен от загадката и цели два часа разисква предложението да се изстрелят по тюлените няколко куршума. Капитан Фарди с усмивка удовлетвори желанието на пътниците и обърна парахода с три градуса на северозапад.

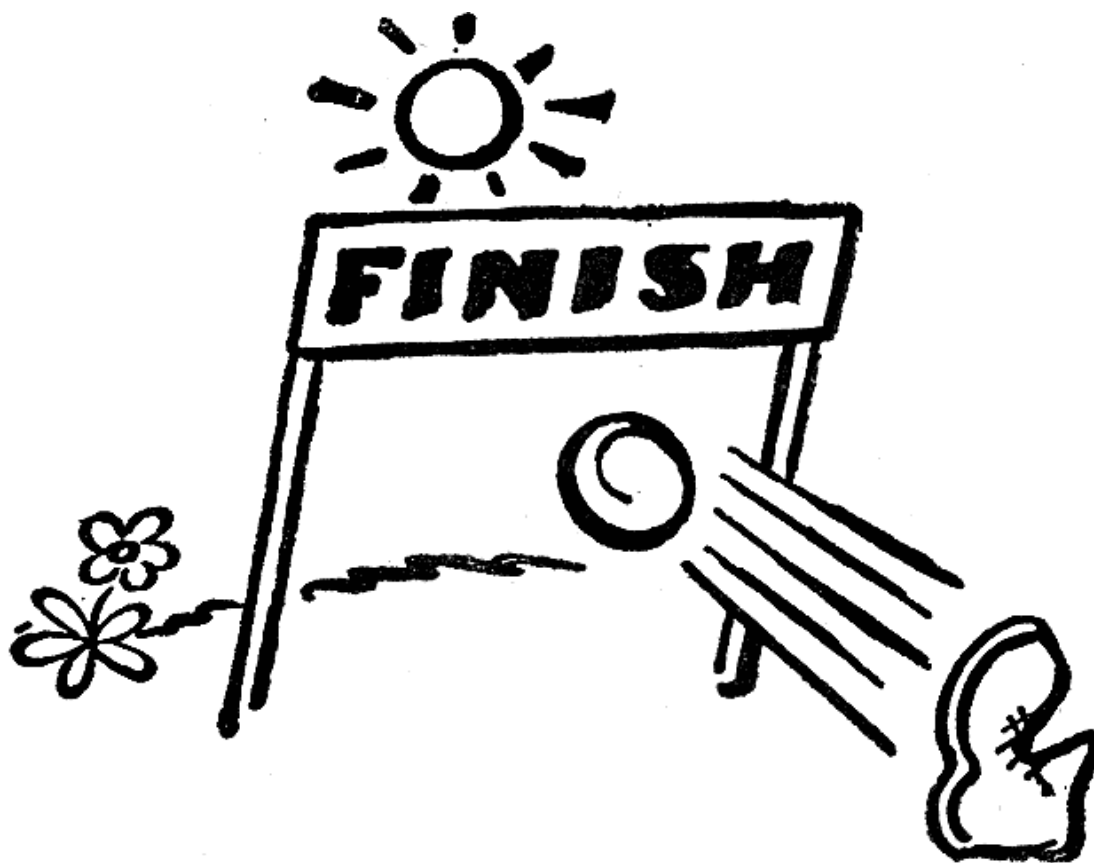
В пет часа на палубата настъпи силна паника. Биноклите показваха, че дванадесетте тайнствени точки са дванадесет невероятно дебели човека!

Каква трагедия ги е довела тук? По какво чудо са се задържали на повърхността? И какъв гротескен каприз на съдбата е събрал тук това апостолско число шишковци? Никой не можеше да отговори на тези въпроси и фантазията на пътниците работеше със същото напрежение както машините на парахода „Джелико“. Малко след шест часа бяха спуснати лодки. В едната от тях седеше господин Спарсит, а в другата

— господин Карлсън. Баса не спечели нито единият, нито другият, но все пак първи искаха да разрешат загадката, която първи бяха открили.

Разгадката поразява страшно всички, защото когато лодките се приближиха, те откриха посред Тихия океан световноизвестния отбор на Клапзубовци. За да не си изгубят формата, те тъкмо играеха с баща си водно поло...

С това свършва знаменитата история за единадесеторката на Клапзуба.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.